

Syn. 8.63.255

DISPUTATIO THEOLOGICA,

De vero discrimine peccati mortalis &
venialis, deg̃ impossibilitate implendi
legem Dei ob quoridianam pecca-
torum venialium incursum.

CVI

Annexa est Appendix de possibiliitate
pr̃stanti legem consideratam sc.
cundum ~~scripturam~~ Evangelicam.

AUTHORE ROBERTO BARONIO, ECCL-
SIASTE ABREDONENSI, S. S. THEO-
LOGIA DOCTORE, & ejusdem in Aca-
DEMIA MARSCALLANA
PROFESSORE.

UNIVERSITY
LIBRARY
CAMBRIDGE

Va etiam laudabilis vita hominum, si remota misericor-
dia discutias eam. August. lib. 9. Confess. cap. 13.
Ipse quoq; nostra justitia quamvis vera sit proper vers
bons finem, ad quem refertur, tamen tanta est in hac
vita, ut possus peccatorum remissione constet, quam
perfectione virtutum. Idem l. 19. de Civit. Dei. c. 27.

ABREDONIE,
Excudebat Edwardus Rabanus. 1633.

THEODOLGY DISPENSATION

212; 02

MAGNIFICO, AM-
PLISSIMO, SPECTATIS-
SIMO, SPLENDORE GENERIS,
pietate, authoritate, prudentia, et rerum usu
eminentissimo Domino, D. PAULO MA-
NZIO à Kynmundie, Praefecto
dignissimo:

UNIVERSITY LIBRARY
CAMBRIDGE

NEC NON

Clarissimis viris, Dominis consultissimis,
& prudentissimis, D. Consulibus, ceterisq;
Reip. Abrednenis Moderatoribus.

UUM VERAM ET
Christianam humilitatem, quam fides exigit
& pietas, duo potissimum pariant, notitia
legis, & quæ inde manat, peccati agnitione; boni & fidelis Pa-
storis est populo suæ fidei & curæ com-
misso summam illam justitiae perfe-
ctionem, quam D E I lex à nobis re-
quirit, ob oculos ponere, & ex ea no-
stra obedientiæ nèvos, ac innumerabi-

EP 1 S T O L A

Ies defectus detegere, ac demonstrare.
At Romanæ Ecclesiæ Doctores, ut
olim, ita & hodie in clarissima & Evan-
gelii & literarum luce hac in re suo
muneri & officio manifeste defunt, imo
Christianorum animis palpum hic ob-
trudere nil dubitant. Ut enim con-
scientiam hominis justificati in sopo-
rem quasi collocent, ne quid residuum
habeat cuius se coram D E O arguat,
& condemnnet, distinctionem illam
peccati in mortale & veniale, ex natu-
ra sua, mordicus retinent, & tanquam
Palladiuni aliquod tuentur. Nempe
hoc illud est; quamdiu stabit ea di-
stinctio, prout illi eam interpretantur,
stabit, & hoc, posse nos implere legem
obedientiâ omnibus numeris absolu-
tâ, atq; adeo nos operibus nostris æter-
nam gloriam de condigno mereri.
Quod dogma, quam sacris literis, &
piorum conscientiis repugnet, omnes
humiliter & sobriè p̄i adeo agnoscunt,
ut non sine gemitu & lachrymis miser-
riam suam in hac lachrymarum valle
coram

D D I C A T O R I A

coram Deo profitantur, & ingenuè
testentur. Cum ergo piorum om-
nium sensus dictitet, hac ex parte Ro-
manensium Ecclesiam maximè vacil-
lare, ego exemplo ducum usu perito-
rum Romanam ejusque mœnia ibi op-
pugno, ubi ruinam minantur, facilli-
meq; suffodi & complanari possunt.
Deus Opt. Max. his nostræ tenuitatis
conatibus faveat, vestraq; Amplissimi,
Clarissimi, & Consultissimi viri, mihi
adstit benignitas, quam ut indies expe-
rior, ita grato animo excipio. Hoc ut
factulo nostro testatum faciam, vobis
hanc de impossibilitate implendæ legis
disceptationem, ut certissimam animi
vobis addicissimi tesseram, exhibeo.

Valete. Danum AEREDONIUS, Anno
1693. Junii 17.

Vestra Ampliss. addicissimus.

Rectoratus. BARONIUS.

PRÆMONITIO AD
LECTOREM.

NOLI (candidi Letter) hoc mibi
dictio dare, quod alicubi in hoc
Tractatu peccata leviora repro-
borum venialia appellebim. Cum
sententiam nostram de tis propria
parte 3. scđt 3. S. 4. aperte pio-
fiteoyea, neq; ex natura sua, neq;
ab auctoritate venialia esse. Alibi tamen nonnunquam
ex venialia appello, non quod venialia sunt eo sensu
quod peccata leviora electorum venialia dicuntur, sed
partim quia hæc peccata, quæ naturam spiritu-
alem ipsorum astant, eadem specie sunt tunc peccata
iio, quæ in electis per DEI gratiam, & indulgen-
tiam Evangelicam venialia sunt, partim hæc quæ
cum adversus Pontificios ex communibus informis
placitis differo, vocabulū illis, quæ in eorum Scholis
usitatæ & receptæ sunt, uti cogor.

M trinacrius etiam, cum pervenerit ad septimam
secciónem primæ partis, et dico pro paragrapbū ultimū,
quem partis 3. in fine adjectum.

DISPUTATIO THEOLOGICA;

De vero discriminē peccati mortalis &
venialis, deq. impossibilitate implendi
legem Dei ob quotidianam pec-
catorum venialium incursionem.

CANTABURGIE PARS PRIMA.

In qua Evangelicorum sententia de peccati mortali
& venialis discriminē proponitur, & variis
observationibus, distinctionibus, ac questionibus
determinationibus explicatur, & illustratur.

SECTIO PRIMA.

Quam utilis sit hac disceptatio ad Ponitatem de
Eritiam de humana iustitiae perfectione & merito
suis ostendendam.

UAM insignis sit hujus
disceptationis usus in con-
futando perniciose illo Roma-
næ Ecclesiaz errore de perfecta
legis secundum rigorem con-
siderataz impletione, ex eo pa-
ret, quod Lex DEI prohibet
omnia, etiam levissima peccata, quæ
vocabulo antiquo, sed inepte & impiè ab adversariis
usurpato, vocantur. Cum igitur nemo ordinariis
gratia viribus omnia peccata vitare possit, in Scrip-

tura apertissime testatur, & ipsi adversarii ultrò concedunt, evidenter sequitur iustorum nullum legem Dei perfectè implere posse.

2. Bellarminus, lib. 4. de Iustif. cap. 14. hujus argumenti vi & efficacia vietus fatetur se & com-militones suos non posse dogma illud de perfecta legis impletione tueri, nisi negando peccata illa le-viora, quæ venialia vocantur, esse cōtra Dei legem. Vnde Andream de Vega aliosque qui cum eo do-cuerunt peccata venialia esse propriè contra legem, non obscurè perstringit, eorumque sententiam hoc incommodo gravat, quod dicere cogantur legi præ-stationem esse possibilem, non quod tota simul servari possit, sed quod servari possit major ejus pars, & a meliori parte sibi denominatio. Et, ut hoc incommodo esse alicujus momenti sciant, subjungit, vi-dendum esse illis, quid respondeant Apostolo Iacobo, dicenti, Quicunque totam legem servaveris, offendas autem in uno, factus es omnium reus.

3. At Vasquez in 1° 2° tom. 1. disp. 143. cap. 4. num. 8. & Alphonsus Curiel in eandem partem Thomæ quest. 88. art. 1. dub. 3. §. 1. quicum Vega contra Bellarm. sentire videntur, ut suam sententiam huic incommodo nō esse obnoxiam ostendant, ad aliud effugium & quæ miserum & desperatum plenum configunt. Dicunt enim peccata illa de iusta, sine quibus nemo iustorum vivere posset, etsi verè & propriè sint contra aliquod præceptum eius, non tamen impedire quo minus lex Dei iustis impletatur, idque quia præceptum illud, contra quod veniale aliquod peccatum committi-vit, propriè, perfectè & in rigore non est lex, sive deus præceptum. Et hujus paradoxi hanc rationem afferunt,

afferunt, quia hujus generis præcepti observatio non est necessaria ad consecutionem vitæ aeternæ, & quia transgressio illius non repugnat charitati quæ est finis legis. In hanæ etiam sententiam ipse Bellarm. alibi propendere videtur viz. lib. 2. de amiss. gratiæ cap. 11. §. *Denique peccatum, ubi dicit omnia peccata venialia aut non esse perfectæ voluntaria, aut non esse perfectæ contra legem, qua perfectæ & in rigore sit lex.* Ecce immanem & projectissimam Jesuit. audaciam, qui peccata sua extenuant & ferè annihilant, ut de justitia sua, etiam apud Deum glorientur: & ne absque ratione insaniire videantur, ipsas Dei leges elevare iisque derogare non verentur.

Similiter quantus sit hujus disputationis usus in cōfutanda Adversariorum doctrina de merito ex 4. condigno ratione ipsius operis, ex eo patet quod reatus aeternæ mortis, & meritum aeternæ gloriae ex condigno, simul in eadem persona consistere debeant. Vnde Bellarm. lib. 5. de Iustif. cap. 12. *Mereri (inquit) simul aeternam vitam & mortem aeternam repugnantiam includit: & proinde qui talis esset, deberet vivere in aeternum, & non vivere in aeternum, mori in aeternum & non mori in aeternum.* Et Suarez. lib. 12. de divina gratia cap. 14. §. 5. & 6. *Peccator (inquit) ex merito suo dignus est privari vita aeterna. Ergo fieri non potest ut simul acquirat ius iustitiae ad vitam aeternam.* Hoc posito sic argumentamur. Qui meretur mortem aeternam, is mereri non potest vitam aeternam. At justi seu fideles ob peccata quotidiana incursionis, quæ venialia vocantur, merentur mortem eternam ergo me-

reri non possunt vitam aeternam. Major ab Adversariis conceditur. Minor infra fuisse contra omnia adversariorum effugia probabitur: & proinde certa & infallibilis est conclusio.

5. Ut igitur brevi & compendiosa, sed efficaci via, convellamus adversariorum doctrinam de perfecta legis impletione, & meritoria causalitate nostrorum actuum supernaturalium, operâ dabimus ut peccata venialia ex se & sua natura aeternam mortem mereri, item ea verè & propriè esse contra finem legis, id est, contra charitatem, non solum ex Scriptura & ratione, sed etiam ex ipsorum Adversariorum principiis & communibus placitis demonstremus.

III

Sectio II.

An, & quo sensu, Evangelici admittant partitionem peccati in mortale & veniale.

I.

E peccatorum iniquitate nulla nobis cum Pontificiis est controversia. Illi enim Stoicorum errorem de peccatorum omnium iniquitate, quem Iovinianus Patriarcha quarto Ecclesie Christiane seculo interpolavit, nobiscum damnant, multisque retro saeculis damnarunt, nisi quod Conradus, celebris D. Thomae interpres, scribens in 1am 2° quisi. 73. art. 2. aliquid huic errori affine gradidisse.

tradidisse videtur. Dicit enim omnia peccata, quæ ideo tantum mala sunt quia prohibita sunt, seu ut planius dicam, ea omnia peccata, quæ legum positivarum transgressiones sunt, esse inter se equalia. In quo etiam errore fuisse alios Theologos Scholasticos, in primis verò ipsum Thomam lib. 3. contra Gentes, cap. 139. & Ferrariensem ibidem, intrepidè affirmat Vasquez in 1^{am} 2° disput. 99. cap. 2. & 5. Nemo tamen ex nostris Scriptoribus hinc ansam arripit postulandi Ecclesiam Romanam hujus erroris, quasi is communiter in ea receptus esset. Novimus enim eum damnari & rejici ab omnibus recentioribus Lombardi & D. Thomæ interpretibus. Vide Vasquezium, loco citato, Curiel in 1^{am} 2° quæst. 72. art. 2. §. 3. & Franciscum de Herrera, in 2^{am} sentent. disp. 32. quæst. 1.

Haud parem candorem adhibent Adversarii, cum nostrorum Theologorum doctrinam de hac questione proponunt. Nam Edmundus Campianus Iesuita Ratione 8. illum Stoicorum & Ioviniani errorem etiam Luthero & Calvinio affricare conatur. Sed calumniosum hoc superbi Iesuitæ mendacium elidit Bellarm. lib. 3. de Iustificatione, cap. 16. in principio. *Lasberani* (inquit) non dicunt quod sciam virtutes esse pares, aut paria esse peccata, neque negant hominem crescere posse spe, dilectione, alijsque virtutibus. At (inquit Dusæus lib. 3. contra Whittakerum) *Calvinus* in eo peccata paria fecit, quod omnia mortalia & aeternis digna suppliari censuerit. Ineptam hanc cavillationem diluit ipse Calvinus Institutionis, Lib. 3. Cap. 4. §. 28. Scio (inquit) quam iniquè doctrinam hanc nostram

B 3 calumniantur.

calumnientur. Dicunt enim paradoxum esse Stoicorum de peccatorum aequalitate: sed suo ipsorum ore nullo negotio convincentur. Quero enim an non inter ea ipsa peccata, qua mortalia fatentur, aliud alio minus agnoscant? non igitur protinus sequitur pars esse peccata, qua simul mortalia sunt.

Evangelici non tantum agnoscunt peccata alia

3. esse aliis minora seu leviora, sed etiam ipsam divisionem peccati in *veniale* & *mortale*, si sano modo intelligatur, tolerabilem esse fatentur. Verum de modo quo hæc distinctio concipienda, & explicanda sit, ut tolerari possit, aliqua inter eos dissensio est; quæ ut intelligatur tenendum est hanc distinctionem quatuor modis concipi posse. Primò *cum respectu ad eventum*, seu ad futuram horum peccatorum punitionem aut remissionem. Secundò *cum respectu ad sententiam legis divinae secundum rigorem suum considerata*. Tertid, *cum respectu partim ad sententiam legis secundum rigorem suum considerata*, partim ad *eventum*. Quartò, *cum respectu ad economiam, seu administrationem providentiae divinae sub Evangelio in puniendis eorum peccatis cum quibus Deus gratosum illud foedus inuit.*

4. *Cum respectu ad eventum* hæc distinctio tribus modis concipi potest. Nam peccatum mortale, & per consequens etiam veniale, tribus modis potest dici tale ab eventu: viz., vel ab eventu simpliciter, vel à necessitate aut contingentia eventus, vel à facilitate aut difficultate eventus.

5. *Ab eventu simpliciter illa peccata dici possunt mortalia*

mortalia, quæ de facto puniuntur æterna morte, illa vero venialia quæ quamvis ex se æternam mortem mereantur, è tamen non puniuntur sed gratiæ propter meritum Christi condonantur. Hoc modo Zanchius, Tom. 4. lib. 1. cap. 8. thes. 2. dicit omnia electorum peccata esse venialia; omnia vero reproborum esse mortalia. Distinctio peccati venialis & mortalis sic concepta, nihil falsi in se continet, sed nimis generalis est. Nam electorum peccata graviora & leviora, et si ab eventu utraque venialia sint, diversos tamen specie effectus habent, propter quos illa mortalia, hæc vero venialia satis commodè dici possunt, ut infra patebit.

Ab eventua necessitate, seu à necessitate futuræ punitionis, peccatum in *Spiritum Sanctum* mortale dici potest, quia necessarium & infallibiliter æterna morte puniuntur: reliqua vero omnia venialia dici possunt à contraria possibilitate futuræ remissionis, quia viz. condonari possunt, aut potuerunt. Hic modus explicandi illam distinctionem quem afferrunt Gomarus in syntagma disputationum Leydensium, Disput. 13. thes. 10. Et Piscator, volume primo thesium Theologicarum Loco 7. Disp. 2. thes. 64. multo generalior est præcedente, & per consequens minus probandus est. Nam secundum eum omnia peccata, non solum electorum, sed & reproborum, excepto peccato in *Spiritum Sanctum*, venialia sunt, quia viz. remissibilia sunt, si per se, & secluso respectu finalis impenitentia considerentur.

Ab eventua facilitate, seu à majori facilitate futuræ remissionis, illa peccata venialia dici possunt, quæ sub conditione facilioris penitentia condonantur

natur: à contraria vero difficultate remissionis illa mortalia dici possunt, quæ nisi accedat difficulter & magis molesta poenitentia, non condonantur, sed eterna morte puniuntur. Hic etiam modus, nisi limitatione aliqua explanetur, & explicantur, ob suam generalitatem & ambiguitatem damnandus est. Nam hoc sensu, non solum illa leviora peccata, quæ quotidiane incursionis à Tertulliano vocantur, sed etiam gravissima quæque & maximè horrenda, venialia dici possunt, quia viz. eorum alia aliis facilius condonantur. Si tamen hic modus explicandi distinctionem istam ita proponatur, prout à Spalatensi proponitur lib. 5. de Rep. Eccles. cap. 7. §. 66. admitti potest, ut patebit ex Sect. 4.

3. Secundò, *cum respectu ad sententiam legis secundum rigorem suum consideratae* distinctio aut divisione peccati in veniale & mortale concipi & explicari potest, dicendo peccata quædam tam gravia esse, ut secundum rigorem legis eternam mortem mereantur, alia vero tam levia esse, ut ne quidem secundum rigorem legis justè puniri possint eterna morte. Hanc explicationem prædictæ distinctionis soli Pontifici tradunt, & tuentur. Nostrí enim omnes Theologi in eo, quod hic caput rei est, convenienter viz. quod peccata omnia etiam levissima secundum rigorem legis eterna morte justè puniri possint.

9. Tertiò, hæc distinctio concipitur *cum respectu*, *partim ad sententiam legis, partim ad eventum* a Pareo lib. 1. de amissione gratiæ cap. 2. pag. 18, & Gomaro loco supra citato, ubi dicunt omne peccatum, seu omne genus peccati, esse mortale per se, & secundum sententiam legis, quia reddit peccan-

peccantem obnoxium maledictioni legis, quæ proponitur Deuteromii 27. 26; & e contrario omne genus peccati (intellige, exceptio peccato in Spiritum Sanctum) esse veniale ex accidente, quatenus per misericordiam Dei in resipiscentibus donatur venia propter Christi $\Lambda\Upsilon\tau\varphi\sigma$. Hic modus explicandi istam distinctionem, et si doctrinam contineat verissimam, nequaquam tamen satisfacit quia nimis generalis est, & peccata regenitorum graviora, ab eorundem peccatis levioribus non distinguit. Nam hoc sensu omnia regenitorum peccata sunt venialia, inò unumquodque eorum est & mortale & veniale. At secundum sacram Scripturam, ut statim patebit, peccata regenitorum graviora, eorundemque peccata leviora, diversos specie esse. Etus habent, propter quos illa mortalia, hæc vero venialia dici possunt. Vnde ipse Paræus in explicat, Catech. parte 1. quæst. 7. dicit *peccatum regens*, quod in renatis esse potest, ut ipse ibidem monet, esse peccatum mortale.

Quarto, potest hæc distinctio explicari cum respectu ad providentia divina administrationem sub stendere gratiæ in puniendis regenitorum peccatis, qui actu ad foedus hoc gratiæ & Ecclesiæ Dei pertinent, potest inquam explicari, dicendo regenitorum peccata graviora & atrocia esse mortalia, leviora vero & quotidianæ incursionis eorundem delicta esse venialia, quia Deus ob illa iram & indignationem iis denunciat, inò e coelis exclusionem mortemque aeternam ipsis interminatur: ob hæc vero condemnationis aut mortis aeternæ metum iis non inquit, inò nec sensum favoris sui, aut fiduciam de remissione peccatorum ab iis auferit.

I. Hanc distinctionis istius explicationem, quæ procul dubio reliquis preferenda est, apertissimè tradiderunt doctissimi & aeterna laude dignissimi Theologi Magnæ Britanniæ ad synodum Dordrechtanam delegati in suo de sanctorum perseverantia judicio parte 2. (quæ est de perseverantia quoad ipsos electos) in explicatione theses secundæ, ubi sic scribunt: *ex legis quidem rigore quodvis, vel levissimum peccatum est mortiferum, & excludit peccatorem a favore Dei & regno celorum.* Sed cum filii cum Christo jam adoptatis & justificatis, Deus nunquam agit stricto iure. Sunt quidem peccata aliquæ ob quæ Deus hisce filiis suis iram atque indignationem denunciat, smò e celis e exclusionem, mortem quo aeternam interminatur. Qualia ea sint, videre licet. 1. Cor. 6. 10. Gal. 5. 21. Coloss. 3. 6. de quibus in thesibus sequentibus dicetur. Sunt autem & alia quædam peccata, ob quæ Deus misericors non sole filios suos vel ad tempus lumine vultus sui privare, non metum condemnationis aut mortis illis invenire. Hujusmodi sunt rebelles concupiscentiae motus, de quibus conqueritur apostolus Rom. 7. Item defectus & navi, qui etiam opiniis renatorum operibus adhuc resunt. Denique ea quotidiana humanae infirmitatis deicta, quæ committuntur absque certo aliquo proposito committendi, & quotidiana remissionis postulatione dimittuntur. De hisce Iacob. 3. 2. in multis offendimus omnes. & 1. Iob. 1. 8. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. Hisce peccatis non obstantibus, recte dixerit quivis fidelium:

fidelium: Nihil condemnationis est iis, qui sunt in Christo Iesu. Imò in medio harum infirmitatum, cuius justificato Deus dicit quod Apostolo dixit. Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus mea in infirmitate perficitur.

Eandem etiam explicationem quoad substantiam tradiderunt eximi & dignissimi S. S. Theol. Doctores, Richardus Fieldus lib. 3. de Ecclesia cap. 32. Item in appendice isti libro adjecta cap. 9. Franciscus Whitæus in libro qui inscribitur Orthodoxa fides & via ad Ecclesiæ cap. 2. sect. 1. §. 1. art. 13. & Davenantius de justitia actual. Cap. 35. pag. 431.

III. De peccato Mortali & Veniali.

SECTIO III.

Proponuntur & confirmantur varie assertiones de discrimine peccati mortali & venialis.

T. vera doctrina de discrimine peccati mortali & venialis intelligatur, diligenter considerande & tenende sunt assertiones sequentes.

Assertio prima. Omne peccatum ex se est mortale, nullumq. est veniale nisi per accidens, sive per DEI misericordiam & ob conditionem subjecti in quo est. Probatur pars prior assertoris, Primò. quia

quia Scriptura generaliter de omni peccato pronunciat ejus stipendium esse mortem Rom. 6. 23. mortis aculeum esse peccatum 1. Cor. 15. 56. Et finem seu fructum peccatorum esse mortem Rom. 6. 21. Secundò quia omne peccatum, ut infra probabitur, est contra Dei legem, cuius violatio, quæcunque ea sit, maledictionem meretur Gal. 3. 10. & Deut. 27. 26. Tertiò omne peccatum relinquunt post se in anima maculam & deformitatem, quæ ex se, & seclusa misericordia Dei, qui illam maculam ex indebito favore auferat, in æternum excluderet peccatorem ex regno cœlesti. Nam nihil agnoscatur in illud intrare potest. Apoc. 21. 27. Ergo peccatum omne ex se est mortale. Quartò omne peccatum reproborum, etiam levissimum, in die judicii æterna poena punietur, ut ipsi adversarii fatentur. Ergo peccata reproborum levissima æternam poenam merentur. Quinto Deus peccata venialia ex gratia remittit, Ergo potest ea nunquam remittere, & proinde æternum punire. Hæc omnia infra fusiū probabuntur.

3. Posterior pars assertionis necessariò sequitur ex priori. Si enim omne peccatum est ex se mortale, proculdubio ea quæ sunt venialia, sunt talia per accidens: viz. quia sunt in homine regenito, cum quo Deus non stricto jure sed gratiōe & clementer agere vult. Ab hac parte nostrę assertionis non multum abhorret id, quod dicit Cajetanus in 1° 2° super quest. 87. Ait, 5. Remissibilitas (inquit) & irremissibilitas, tam culpe, quam pena, positivè sumpta, attenduntur penes statum subjecti, scilicet esse in statu gratia, vel non; & non attenduntur univeraliter penes ipsa peccata; & non advertere

hoc multos decepit. Et infra penes culpas autem lo-
quendo nulla culpa est secundum se remissibilis po-
sitive, quia nulla culpa sibi vendicat remissionem seu
veniam, &c. Quod autem ibidem addit aliquam
culpam esse ex se venialem seu remissibilem
negatim, id infra confutabitur.

Secunda assertio: *Omnia reproborum peccata 4.*
sunt mortalia. Ratio assertionis est quia nullum pec-
catum est veniale ex se, sed tantum ex singulari Dei
gratia & misericordia. At hæc gratia ad reprobos
non extenditur. Ergo eorum peccata omnia, etiam
levissima, sunt mortalia; idq; non tantum ex merito,
quod jam probatum est, sed etiam ab eventu, quia
viz. æterna morte actu puniuntur. Posterioris hoc,
quod viz. peccata levissima reproborum sunt mor-
talia ab eventu, sive æterna morte puniantur, ab
ipsis conceditur adversariis, qui camen prius illud
de eorum merito aut potius demerito præfracte ne-
gant. Ita enim docet Thomas 1° 2° quest. 87. art.
5. ad 3um parte 3° quest. 87. art. 4, quest. 7.
de malo art. 10. & in 4. sentent. distinct. 21. qu.
1. art. 2. Ita etiam docent recentiores fere om-
nes. Sed non advertunt id quod infra probabitur,
nullum peccatum posse esse mortale ab eventu, nisi
etiam sit mortale ex merito: nam alioqui sequetur
Deum punire peccata graviori poena quam ipsa
merentur.

Tertia assertio: *Etsi omnia reproborum peccata 5.*
sunt mortalia, non tamen e contrario dicendum est
omnia electorum peccata esse venialia: Nam peccata
eorumdem atrocia & conscientiam vastantia non
solum merentur exclusionem à favore D E I, & à
regno

regno cœlesti, sed etiam ab eo favoris gradu quo antea à D E O diligebantur eos actu excludunt, & si in iis perseverarent, eos à regno cœlesti in æternum excluderent. Ergo peccata atrocia eorum dicenda sunt mortalia. Probatur antecedens, quia Scriptura de hujusmodi peccatis expressè scribit, quod *quicunq; ea facit* (supple & in iis perseverat) *regni cœlestis & vita æternæ participes esse nequeat*, 1. Cor. 6. vers. 9. & 10. Et Gal. 5. 21. Ephes. 5. 5. Item Scriptura dicit, *tribulationem & angustiam esse in omnem animam hominis operantis malum*, Rom. 2. 9. *eos qui secundum carnem vivunt, morituros esse*, Rom. 8. 13. ob atrocia peccata, *iram Dei venire super homines contumaces*, Coloss. 3. 6. Deumque *odisse ac abominari eos qui talia faciunt*, Prov. 6. vers. 16. 12. vers. 22. 17. vers. 15.

Quarta assertio: *Quædam regenitorum peccata*

6. *rebellè dicuntur venialia*, quia juxta gratiosum D E I foedus & paternam benignitatem, non excludunt illos a spe regni cœlestis, aut ab eo favoris gradu, quo prius a D E O diligebantur. Hujusmodi sunt *rebelles & involuntarii concupiscentiæ motus*. Item *defectus & nœvi qui bonis renatorum operibus adhærescunt*. Demique ea quæ ex materia paritate venialia vocantur, quia viæ in re levi aut minoris momenti committuntur. De hisce peccatis loquitur Scriptura, Iac. 3. 2. *In multis offendimus omnes*, 1. Ioh. 1. 8. *Si dixerimus nos peccatum non habere, fallimus nos ipsos, & veritas in nobis non est*. Et Eccles. 7. 20. *Non est justus in terra, qui facias bonum, & non peccas*. Quod autem hujusmodi quo-

quotidianæ incursionis delicta non excludant fideles a favore D E I, & à spe regni cœlestis, patet, quia non obstantibus his peccatis fideles dicuntur ambulare non secundum carnem, sed secundum spiritum. Nulla autem est condemnatio iis qui sic ambulant, Rom. 8. 4.

Quinta assertio. *Quod hujusmodi regenitorum peccata eos non excludant à favore D E I, & à spe regni cœlestis, id simpliciter & absolutè habent, non ex natura sua, sed ex D E I misericordia.* Hujus assertio veritas patet ex iis quæ dicta sunt in explicatione primæ assertio. Si enim omne peccatum ex se meretur exclusionem a favore D E I, & à regno cœlesti, necessario sequitur ea peccata quæ renatos non excludant a favore D E I, hoc non ex se & sua natura habere, sed ex D E I misericordia. Notet autem lector hanc nostram doctrinam de peccatis levioribus regenitorum quod viz. non ex sua natura, sed ex D E I misericordia venialia sint, olim in ipsa Ecclesia Romana traditam & propugnatam fuisse a Gersone & Iacobo Almaino, quos postea sequutus est Roffensis contra Lutherum scribens, ut testantur ipsi adversarii viz. Bellar. lib. 5. de amissione gatizæ, cap. 4. Vasquez. in 1° 2° Disput. 142. cap. 1. Curiel in eandem partem Thomæ quæst. 88. Art. 1. dub. 2. & alii multi.

Sexta assertio : *Si vero peccata regenitorum leviora comparativè considerentur (hoc est si conferantur cum eorundem peccatis gravioribus) si quæcumque illa potius quam hac sint venialia, & à favore D E I non excludant dicendum est ea ex se & sua natura hoc habere. Etsi enim absoluere loquendo* hac

hæc peccata sunt gravia, comparativè tamen levia sunt: & hæc *comparativa* eorum levitas, quæ in ipsorum natura est fundata, proculdubio est ratio, ob quam DEVS voluit ea sub foedere gratia clementius punire, quam atrocia & conscientiam vastantia peccata.

9. Septima assertio: *Nullum est genus peccati venialis, quod non fieri possit mortale per multiplicacionem actuum, intellige, deliberatam & licentiosam*. v. g. si quis stultiloquii aut vaniloquii peccata, que Bernardus de præcept. & dispens. cap. 14. numerat inter leviora & venialia, contemnat, negligat, & ex deliberato consilio multiplicet ac reiteret, is proculdubio reatum damnabilem contrahet, & iram DEI adversus se mirum in modum provocabit. Hæc assertio opposita est doctrinæ pontificiorum, qui peccatum veniale non fieri mortale per multiplicacionem *affuum*, item, posse aliquem absque gravis offense reatu peccata venialia *ex contemptu* committere intrepidè affirmant. Hanc doctrinam, ut falsam & impiam, damnamus. Primo enim hæc peccata iis solis venialia sunt, qui ea detestantur, & pro viribus fugiunt, qui sub eorum pondere gemunt, & suam miseriam ac turpitudinem, quam ex eorum maculis & sordibus contrahunt serio deplorant, juxta Apostoli querimoniæ, Rom. 7. 24. Secundo peccata venialia multiplicata ad peccatum mortale disponunt & viam parificiunt, ut docet Thomas 1^a 2° quest. 88 art. 3. & 4. Ergo negligere ea, est ipsum mortale peccatum negligere. Tertio neglegens aut contemptus peccati cuiuslibet non sit sine insigni iuторia & offensa DEI. Et si non ipsum inobedientia seu rebellio-

bellionis crimen, de quo vide 1. Sam. 15. 23. Vnde Bernardus loco nuper citato. *Haec (inquit) venialia non criminalia reputantur, excepto cum per contemptum in usum & consuetudinem derelinquantur: & infra, Elatio quippe contemnitis, atque impuniten- sis obstinatio, in minimu quoque mandatis culpam fa- cis non minimam, & converit in crimen gradu 150 bellionis nedium satis levem simplicis transgressionis.* Denique in quo inobedientiae crimen abesse dubio sit, apud Samuelem (lib. 2. cap. 15. v. 23.) advenit. *Quasi (inquit) peccatum bariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatria nolle acquiescere.*

Alphonsus Curiel in 1° 2° quæst. 88. art. 4. 10.

§. 2. ut ostendat peccatum veniale absque insigni Dei injuria contemni posse, distinguit contemptum peccati in contemptum formalium seu universalem peccati in genere, & contemptum particularem peccati venialis qua talis est. Priorem, quem appellat *contemptum legislatoris & legis*, dicit consistere in hoc quod est absolute nolle subjici Deo, & nolle vitare peccata, eumque esse grave & mortale peccatum fatetur. Posteriorem vero qui in eo consistit, quod est contemnere peccata venialia, qua talia sunt, ob eorum levitatem, negat esse officiam aut injuriam gravem. At certe contemnere peccatum veniale in specie qua tale est, est contemnere legem divinæ præcepta, immo ipsum legislatorem, quatenus per ea præcepta peccata venialia prohibet. Nec satisfacit quod in confirmationem hujus effugit assert Curiel, cum dicit præcepta illa quibus prohibentur peccata venialia, non esse absolute præcepta, quoniam eorum observatio non est absolute ad salutem co-
UNIVERSITY LIBRARY CAMBRIDGE

cessaria. Nam secundum rigorem legis. observatio cuiuslibet precepti legis divinæ est absolute ad salutem necessaria, quod ex iusfrâ dicendis patebit; okendemus enim Deum in foedere operum omnia peccata & per consequens cuiuslibet precepti legalis transgressionem, sub poena æternæ mortis prohibuisse.

DISPUTATIO THEOLOGICA

S A C T I O I V .

De quintuplici differentia peccatis mortaliis & venialis.

L ECCATA mortalia ab iis quæ venialia vocantur, quinque modis differunt, viz. 1° ratione evitabilitatis. 2° ratione obligacionis qua obligamur ad ea vitanda. 3° ratione ipsorum actuum. 4° ratione effectuum qui hos actus consequuntur. 5° ratione poenitentiaz ad eorum remissionem requisitez.

2. Primo igitur peccata mortalia ab iis quæ venialia vocantur differunt ratione evitabilitatis, hoc est, ratione virium quas per gratiam Dei habemus ad ea vitanda. Potesit enim homo regenitus vi & subfido gratia, partim internæ seu inberētis, quæ habitualis dicitur, partim externæ, seu assistentis, quæ gratiam auxilii specialis vocat, potest inquit, vitare illa carnis opera manifesta, illa peccata atrocia, quæ 1. Cor. 6. v. 9. & 10. & Gal. 5. ver. 19. 20. & 21. recensentur; unde

vnde damnamus rigidissimam, & in ipsum Deum contumeliosam quorundam sententiam, qui dicunt hominem non posse plus boni facere quam facit, nec plus mali omittere quam omittit. Hoc enim sive de homine irregenito & animali, sive de regenito & gratia sanctificante sussulso intelligatur, falsum est, ut bene observant Theologi magnæ Britoniz in suo judicio de Sanctorum perseverantia Synodo Dordrechta exhibito, parte ultima, quæ sit de thesibus heterodoxis, thes. 4.

3.

Illa vero leviora peccata, quæ venialia vocantur, nullus Sanctorum per eam gratiæ mensuram quam D E V S iis in hac vita admetiri solet, diu vitare potest, nedum toto tempore vitæ suæ, ut patet ex Eccles. 7.19. 1. Regum 8.46. Iac. 3.2. 1. Ioh. 1. v. 8. & 10. Et hoc nunc certum & indubitate apud omnes est. Quamvis enim de possibilitate vitandi illa leviora peccata discrepantes fuerint patrum sententiae (nam Hieronymus & Orosius Pelagii dogma, quo asserebat nos per D E I gratiam posse esse sine peccato, ut crassum & absurdum errorem damnabant: quinque Episcopi Africani in Epistola ad Innocentium Papam misse, quæ inter Augustini Epistolas est 95. dicebant illud dogma ex modo conceptum, quo a quibusdam Catholicis concipiebatur, (Pelagius enim ambiguo gratiæ vocabulo simplicioribus imponebat) esse errorem, sed humanum & tolerabilem: Augustinus vero, qui etiam illorum quinque Episcoporum unus erat, siquid de hoc dogmate sic scribit, quasi illud pro certo & manifesto errore non haberet, vide ejus lib. 3. de peccatorum meritis & remissione, cap. 6. & lib. de natura & gratia, cap. 42. et 60.) nulla responsum invenit nos & adversarios hac de re est controværia. Nam

Concil. Trident. Sess. 6. can. 23. neminem in tota vita mortali posse peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali & extraordinario privilegio, expressè definivit. Dicit quidem Vega de Iustif. lib. 14. cap. 21. *Iustos posse per D B I gratiam etiam tota vita omnia peccata venialia vitare*; sed Primo illa potentia vivendi sine peccato, quam *Logicam*, seu *Metaphysicam* vocat mera chimera est. Nam ipse cap. procedenti dicit *moraliter impossibile esse vitare omnia peccata venialia toto tempore vita*: & hanc *impossibilitatem moralem explicans* dicit, *neminem ex tota multitudine virorum sapientia & facultate conspicuorum, qui tot seculis elapsis summo studio tota vi & ope sua conati sunt vivere sine peccato, vitasse, aut moraliter vitare potuisse omnia peccata venialia*. Secundò hanc ejus sententiam damnant & rejiciunt recentiores omnes: Vide Suarezum, lib. 9. de divina gratia, cap. 8. § 13. & sequentibus. vide etiam Vasquezum in 1° 2° disput. 189. cap. 16. n. 147. & disput. 212. cap. 2. n. 15. 16. et 17.

Secundo differunt ratione obligationis, qua ad ea vitanda obligamur: Quod discrimen ut intelligatur tenendum est Primo, foedus operum obligare ad omnia & singula legis præcepta perfectè quoad omnes particulas, conditiones, & circumstantias exactè obedientia, servanda, & proinde ad vitanda omnia, etiam levissima peccata, idque strictè & præcisè sub periculo, & poena aeterna damnationis. Ita sentiunt Evangelici omnes contra Pontificios, quorum delirium de obligatione legis ad vitanda peccata venialia sub periculo solius

lius poena temporalis, infra Deo adjuvante confu-
tabimus.

Secundò tenendum est foedus gratiæ non tol-
lere obligationem legis, qua nos ad omnes gradus,
conditiones & circumstantias, perfectæ obedientiæ
præstandas, & per consequens ad omnia, etiam le-
vissima peccata fugienda obligat. Ab hac assertio-
ne dissentire videtur Spalatensis lib. 7. de rep. Ec-
cles. cap. 11. §. 135. 136. 139. & 149. Vbi dicit
eas conditiones, particulas & circumstantias per-
fectæ obedientiæ, qua humanæ imbecillitati gratia
adjutæ impossibilis sunt, nunc non esse sub præ-
cepto. Item sufficientem legis moralis impletionem,
quæad ea quæ sub præceptum cadunt, esse possibi-
lem. Sed hoc duobus modis concipi potest. Vei-
enim intelligit eos obedientiæ lege præscriptæ gra-
dus, qui nostræ infirmitati impossibilis sunt, non
esse sub præcepto obligante strictè & præcisè sub
poena damnationis; vel intelligit eos nullo modo
esse sub præcepto. Si priori modo concipiatur
eius sententia, verissima est, ut mox patet. At
si posteriori modo intelligatur, haud facile defendi
potest. Primo enim si inevitabiles illi na:ti & de-
fectus nostræ obedientiæ nunc lege divina non pro-
hibentur, non sunt peccata, & proinde necessæ non
est ut ob eos miseriæ nostræ ac reatum coram
Deo agnoscamus. At hoc Apostoli Pauli Rom. 7.
24. et, ut puto, omnium piorum praxi repugnat.
Secundo omnes tam Evangelici quam Pontificiæ
negant Christum liberasse nos ab observatione le-
gis: Imò id negat Christus ipse Matth. 5. 17. et Pan-
tius Christum sequens. Rom. 3. 31. Tertio foedus
gratiæ proponit nobis universam iustitiam perfe-
ctionem ut affectandam & pro virtibus affectuen-
dam

dam, Matth. 5. 48. 1. Petri 1. 16. & ab iis qui eam non assequuntur, dolorem ac humilem reatus agnitionem exigit. Ergo non simpliciter tollit obligationem, qua ullam legis partem observare tenemur. Quartò, si D E V S ulla in re legis moralis obligationem ad obedientiam sub foedere gratiæ tollit, tunc in lege morali dispensat. Nam dispensare in lege aut in precepto aliquo legis nihil aliud est, quam *removere obligationem à materia precepti considerata secundum omnes conditiones, quæ in eo requiruntur aut prescribuntur*, ut bene monet Valent. tom. 2. disp. 7. quæst. 4. punct. 6. At Deus in lege morali, seu naturali, non dispensat, ut docent non solum Evangelici, sed & major ac melior Pontificiorum Theologorum pars. Vide Cajetanum in 1° 2° Super quæst. 100. art. 8. Vasquezium in 1° 2° tom. 2. disp. 179. cap 2 Valent. loco citato, & Becanum parte 2. Summa Theologica tract. 3. cap. 3. quæst. 4. Hi enim sententiam Thomæ & Richardi de indispensabilitate preceptorum decalogi sequuntur contra Gersonem & Almaynum.

6. Terius denique tenendum est foedus gratiæ, cui obligationem legis non tollat, tollere tamen rigorem, seu severitatem & territatem illius obligationis. Quamvis enim universam justitiam perfectionem nobis ob oculos ponat ut affectandam & pro viribus assequendam, non tamen strictè & præcise sub periculo et pena æternæ damnationis eam exigit. Nam ad certam quidem obedientiam mensuram, quæ viz. per gratiam ordinariam est possibilis, strictè & præcise, hoc est, sub æternæ damnationis periculo obligat, exigendo ut eam ad ea habeat.

habeamus. Ad ulteriorem vero mensuram, quam viribus gratiae ordinariis assequi non possumus obligat minus strictè, viz. exigen do ut eam habeamus saltem in voto et conatu. v. g. ad perfectionem partium, ut vocant, obligat præcise. Nam non aliter vitam æternam promittit, quam hac conditione, ut eam actu habeamus. Ad perfectionem vero eam quæ gradum dicitur, non tam strictè & præcise obligat: sed tantum exigit, ut pro viribus gratiae nobis concessæ eam assequi studeamus & co nemur.

Hinc patet fideles etiam secundum πιείκειαν 7. evangelicam strictè & præcise sub periculo æternæ mortis obligari ad vivendum sine omnibus illis peccatis, quæ mortalia vocantur. Nam ad perfectionem partium attinet ut non solum de peccatis illis gravioribus poenitentiam agamus, sed etiam ut, ab ijs omnibus abstineamus, hoc est, ut imposterum ex non committamus, juxta illud Christi Iohann.

5. 14. Ecce sanus factus es, ne peccata amplias, &c. At non sic obligantur, ut vivant imposterum sine omni peccato etiam levissimo. Nam vivere sine levioribus illis peccatis, quæ venialia vocantur, pertinet ad perfectionem gradum, quæ omnes obedientiæ humanæ nèvos ac defectus excludit. Ex supra dictis enim patet hos nevos ac defectus inter leviora seu venialia peccata numerari.

Tertio peccatum mortale & veniale differunt 8. ratione ipsorum actuum: nam foeditas aut deformitas, quæ in peccatis levioribus invenitur, multo minor est ea, quæ peccatis mortalibus inest. In omni enim peccato veniali est aliquid, quod offendit.

sam per illud commissam extenuat, & apud gratiosum judicem quodammodo excusat. Patet hoc ex tribus illis peccati venialis speciebus, quæ à Scholasticis adferri solent. Nam eorum primam, hoc est, *peccatum veniale ex genere suo*, apud Deum gratiosè & secundum multitudinem miserationum suarum judicantem, excusat offensæ levitas (loquor de *levitate compayativa*, nam nullum peccatum *absolusè leve est*) quam habet ex ipsa natura specifica actus in se considerati, absque respectu ad modum agendi, aut ad particularem materiam in qua committitur: ut v. g. in verbo otioso, risu nimio, &c. Secundam vero peccati venialis speciem, hoc est, *peccatum ex subropione*, excusat levitas offensæ, quam habet, non ex natura specifica actus in se considerati, sed ex modo quo actus ille ab agente procedit, quia viz. agens non plenè et sufficienter deliberavit: ut v. g. in subitu appetitu vindictæ aut libidinis. Nam appetitus vindictæ ex natura sua specifica non est peccatum leve, sed per accidens est leve, quia sit ex indeliberatione. Tertiam vero ejus speciem, hoc est *peccatum veniale ex parvitate materia*, excusat levitas offensæ, quam habet non ex natura specifica actus, sed ex limitatione ejus ad particularem materiam, ut in furto unius oboli. Nam furtum ex natura sua specifica, non est peccatum leve, sed ex accidente, quia committitur in re minoris momenti.

Quarto differunt *rationes effectionis*, qui hos actus consequuntur: hoc est, ratione detrimenti quod peccantibus afferunt. Nam calamitates & damna, quæ ex peccatis mortalibus fidelibus accidunt, multo graviora et tristiora sunt iis, quæ consequuntur

sequuntur peccata leviora, seu venialia, ut ex sequenti secl. patebit.

Quinto differunt *ratione penitentiae ad eorum revisionem requisita*. Primo enim sicut ipsa peccata mortalia sunt gravia, horrenda, et in vita Christiana cursu rara & extraordinaria, ita poenitentia quæ ad ea expurganda necessariò requiritur, singularis, magis accurata, et extraordinaria esse debet, Psal. 51. Matth. 27. 75. Luc. 7. 38. 2. Cor. 7. 11. At ordinarium et quotidianum penitentiae exercitium, ex Pontificiorum sententia condignè sufficiens, ex nostra verò gratiō à D. B. O. acceptatur, et pro sufficienti habetur ad expurganda peccata venialia. Vnde Augustinus de Symb. ad Catechumenos, lib. 1. cap. 7. et lib. 50. hom. 28. cap. 6. dicit, propter levia peccata, sine quibus esse non possumus inventam esse orationem Dominicam, et speciatim illam petitionem, *Omitte nobis debita nostra, quam quotidianam medicinam* ibidem appellat.

Secundò ad expurgandum peccatorum mortaliū reatum requiritur specialis eorum agnitus confessio, specialis item dolor sive contritio, Psal. 51. 14. At pro venialium maxima parte expurganda acceptatur generalis, sed humili, seria. De dolorosa nostræ corruptionis agnitus, adjunctam habens generalem illam deprecationem ab occulis mundo-
me, Psal. 19. 13. Nam leviora illa, et quotidianæ incursionis delicta multò maxima ex parte nostram scientiam fugiunt. Interim libenter fatemur ea huius generis peccata quæ à nobis observantur, speciatim agnoscenda et deploranda esse.

Tertiò, poenitentia ad peccatorum mortalium remissionem, & ad salutem eorum qui ea comi-
tuntur.

tunt, necessaria, debet esse perfectè practica, hoc est, exire debet in realem & actualem, ab omnibus hujus generis peccatis cessationem. Prov. 28 13. Ioh. 5 14. nam si aliquis uno aut altero peccato mortali relictio in alia subinde labatur, is neq; gratiam in hac vita, nec gloriam in vita futura confici poterit, 1. Cor. 6. 9. et 10. Gal. 5. 21. Contrà vero poenitentia ad venialium peccatorum remissionem requisita, nec est, nec esse potest perfectè practica, quoad hujus generis peccata. Nam ut omnes fatentur, nemo sine hujus generis peccatis vivere potest: & per consequens, non periclitatur piorum salus, et si ante finem vitæ, non possint hoc peccati genus effugere. Vide tom. 1. operum Vrsini, lib. de locis Theol. loco de peccato, quæst. 2. respons. ad dub. 5. de 2. divisione peccati.

DISPUTATIO THEOLOGICA

SECTIONE V.

De primo effecto peccati Mortalis, hoc est, de exclusione peccantis à favore DEI, de yd duplice distinctione amoris Divini.

I.

Vamvis omnia peccata ex se maximè damnoſa & mortifera ſint, multa tamen, eaque horrenda & tremenda effecta conſequuntur peccata renatorum mortalia, que juxta dispensationem providentie divinæ ſubſordere gratiæ, peccata leviora

ab ipsis commissa non consequuntur. Non possum in brevi hoc tractatu ea omnia speciatim considerare, ideoque tria tantum præcipua & notissima, ad quæ reliqua omnia aliquo modo referri possunt, in medium afferam & lectori diligentius perpendenda relinquam.

Primum damnum quod peccati mortalis commissionem consequitur, est *exclusio peccantis ab eo gradu favoris divini, quo prius a Deo diligebatur.* Ut autem hoc dextrè intelligatur, observandum est primò specialem Dei amorem, quo electos in Christo prosequitur, distingui in *amorem beneficentie & amorem complacentie.* Amor beneficentie erga electos includit respectum ad beneficium aliquod aut donum iis conferendum. Est enim actus voluntatis divinæ, quo vult conferre iis bona ad æternam salutem utilia. Amor complacentie seu delectatio quam Deus ex iis capit, per se, & quæ talis est, non includit respectum ad donum aliquod iis conferendum, sed ad donum aliquod iis antea collatum. Deus enim *complacentiam aut oblectationem capit ex virtutibus electorum & carum prius actionibus quæ ipsius dona sunt ut pater ex Psal. 45. 7. Psal. 147. 11. Cantic. 2. 14. Heb. 13. 16.* Item amor specialis beneficentie respicit electos, quatenus sunt beneficiis spiritualibus ornandi, & supra humanam conditionem ad divinæ naturæ participationem evolvendi. Amor complacentie respicit eos, quatenus sunt beneficiis spiritualibus jam ornati, & supra humanam conditionem evoluti, atque adeo divinæ naturæ consortes facti a. Pct. 1. 4. De hac distinctione amoris divini in amorem beneficentie & complacentie vide Suarezium. 15. 7.

lib. 7. de divina gratia cap. 1. §. 22.

Observandum est secundò amorem beneficentiae in Deo distinguere in amorem intentionis & amorem executionis. Hanc distinctionem sic explicat Suarez. lib. 1. de prædestinat. cap. 11. §. 5. Et (inquit) in Deo verus amor præordinans hominem ad aliquid bonum, secundum rationem distinctus ab eo amore, qui consistit in actuali collatione tales boni: & prior dicti potest amor intentionis & propositi, posterior vero executionis. Hæc duæ distinctiones binæ embres à Clariss. Zanchio in unam trimembrem tamque elegantem & perspicuam reducuntur lib. 4. de natura Dei cap. 3. quæst. 1. num. 2. ubi dicit amorem Dei non significare affectionem aut passionem, sicut in nobis, sed tres res omnino perfectas, viz. primò aeternam benevolentiam seu proprie-
tatem benefaciendi, secundò actualem beneficentiam seu illius propositi executionem aliquam, tertio complacentiam seu oblationem in aliis. Verum quia amor executionis, seu actualis beneficentia, minus propriè dicitur amor: est enim potius amoris divini effectus; idcirco lectori prudenti judicandum relinquimus, utrum ejus loco substitui debat aliis terminus, viz. promptuando benefaciendi. Hoc est, benevolentia Dei considerata cum respectu ad eum hominis statum in quo ille talis beneficii capax est. Quamvis enim Iesus ex se semper paratus sit ad benefaciendum homini illi, quem elegit, iustificavit, & in filium adoptavit, scilicet tamen peccato ejus dividens inter Deum & illum, & abscondens faciem Dei ab eo, ne exandiat eam. Isaïz 59. 2. In quo casu benevolentia divina quasi ligata de- imponit.

impedita est, ne in actū exeat, idq; ob nullam ejus mutationē in se, sed ob incapacitatē subjecti, quia viz. durante eo statu, h̄ic est, quamdiu in hujusmodi peccatis perseverat, & per p̄oenitentiā non resurgit, Deus non potest salva sua veracitate & immutabilitate decreti, quo decrevit nulli adulto remittere hujusmodi peccata, nisi p̄eunte extraordinaria p̄oenitentiā, non potest inquā, peccata ea in quā Iesus est remittere, eumq; participē facere spiritualiū beneficiorū, quā in justificatos secundum spiritum ambalantes conferre solet: hoc est, non potest protinus in eum conferre augmentū gratiæ inh̄rentis, latitudinem spiritus, pacem & tranquillitatem conscientiæ, & protectionem contra tentationum impulsus, quam Scholastici vocabulo barbaro, sed ad rei naturam exprimendam aptissimo, & phrasē Scripture convenientissimo, manuteneātiam divinam vocavit. Vide Psal. 73. 23. & 24.

Tertio est observandum amorem Dei, quo pro- 4.
sequitur justificatos, omnes hos tres actus in se com-
plecti. Primò enim amat eos amore intentionis, ien-
propositi, quia consilium & propositum suum de
illis ad æternam gloriam perducendis non mutat,
ne quidem cum illi in gravissima scelera prolabun-
tur, Ierem. 31. 3. Hof. 2. 19. Malach. 3. 6. Rom. 8.
38. 39. & 11. 29. Et proinde multò minus illud
mutat quando illi in suo novā obedientiē proposi-
to permanent.

Secundò, amat eos amore executionis, s̄isque ab-
solutè & simpliciter promptus ac paratus ad priora
beneficia posterioribus cumulanda: hoc est, ad
augendam in iis gratiam, pacem conscientiæ, & lati-
tudinem spiritualem, item ad condonandos na-
vos

ac defectus obedientiæ quam sibi præstant, &c. tunc eos ex hac vita evocet, ad eos glorificandos. Dico cum simpliciter seu omni ex parte esse paratum ad hęc facienda, quia objectum benevolentia divinæ, hoc est, homines electi, tunc capaces sunt horum beneficiorum & proinde nihil impedit, sive ex parte Dei, sive ex parte electorum, quo minus ea dona in illos tunc conferantur, quæ Deus novit esse ipsis pro tempore utilia. De hoc amore actualis beneficentia erga electos fusè disscribit Zanchius loco citato quęst. 3. & 4. ubi variis tum S. Scripturæ testimoniis, tum rationibus probat præter amorem intentionis seu propositi esse alium, eumq; ulteriorem amoris divini actum erga justificatos, secundum spiritum ambulantes, quo vult eos tunc & durante illo statu suorum beneficiorū magis ac magis participes esse. Sed res ex se clara est.

6. *amato eos amore complacentia seu oblationis*, quia quo magis virtutibus spiritualibus, earumque actibus ornantur, eo DEO similiores, & per consequens pulchriores, ac amabiliores in cōspectu ejus fiunt, ut egregiè docet Zanchius loco citato. Hoc etiam manifestim patet ex testimoniis Scripturæ supra citatis, §. 2. Ea enim ostendunt D E V M piis hominibus, & victimis bonorum operum, quas ei offerunt, oblectari: item, eorum vocem apud eum esse dulcem, & asperatum esse decorum, non quod hęc per se, & secluso intuitu meritorum Christi, valeant hominem D E O gratum facere, aut quod possint enim justificare, seu DEO reconciliare; Sed primò quia ex his resultat pulchritudo quędam spiritualis, & quędam imago, similitudo ac participatio divinæ naturæ, 2. Pet. i. 4. quæ, si pcc

per se, & secluso respectu n̄orum ei adh̄rescens-
tium consideretur, non potest non esse D E O gra-
ta & jucunda. Secundo, quia piorum obedientia,
licet imperfecta sit, gratosè tamen a D E O pro-
pter Christum acceptatur: nam nos grati sibi ac-
ceptos fecit in illo dilecto. Ephes. 1. 6.

His positis facile est ostendere regenitos, cùm
peccatorum mortalium reatum contrahunt, exclu-
di ab eo favoris gradu, quo D E V S ipsos prius
prosequebatur. Quamvis enim semper eos diligat,
amore intentionis seu propositi, ut supra monu-
non tamen semper eos dilligit, *amore executionis*, &
amore oblectationis. Quando enim suo vitio in
atrocia peccata incident, tunc benevolentia D E I
erga ipsos ita ligata & impedita est, per obicem
quem eorum peccata ei ponunt, ut non posuit du-
rante eo statu in eos conferre remissionem pecca-
torum, aut pacem & gaudium conscientiæ, &
multò minus illam gloriam, ad quam ab æterno
eos ordinavit. Patet hoc ex his omnibus Scripturæ
testimoniis, quæ docent eos qui talia faciunt, *vitæ
æternae participes esse non posse*: item, ex iis locis,
quibus asseritur, *impios perituros esse nisi peniten-
tiam egerint*, & D E V M non exaudire illos qui ini-
quitatem in corde suo respiciant. Vide Psal. 66. 18.
Ezech. 18. 20. 21. 24. 26. 27. Luc. 13. 3. Ioh. 9. 31.
2. Timoth. 2. 19. Similiter quod ad *amorem com-
placentiæ* attinet, sicut Scriptura testatur Deum de-
lectari piis secundum Spiritum ambulantibus, ita
etiam testatur Deum non delectari iis qui se subdu-
cunt, Heb. 10. 38. cumque odiisse omnes quis iniulta-
tum operantur, Psal. 5. 5. Item Deum abominari, seu
detestari

de restari oculos sublimes, linguam mendacem, manus effundentes sanguinem, &c. Prov. 6. 16. Hinc enim manifestè sequitur ipsos regenitos in hæc peccata prolapsos, qua tales sunt, esse objecta odii divini, & abominationem animæ ejus. Præterea Scriptura testatur eos qui hujusmodi atrocia peccata committunt ita Deo displacere, ut ipsa bona opera quæ durante hoc statu faciunt nullo modo Deo grata sint, aut accepta. Isa. 1. 11. 13. 14. & 15.

8. Cæterum, notet hæc Lector, odium hoc, quo D E V S regenitos mortaliter peccantes prosequitur non esse odium hostile, seu (ut Scholastici loquuntur) odium inimicitiae, sed tantum odium displacientiae; nam non est conjunctum cum proposito damnandi, sicut odium, quo prosequitur reprobos in talia peccata prolapsos. Secundum notandum est regenitos, cum in atrocia peccata intendunt, non totaliter, sed magna ex parte excludi à divino amore executionis & complacentiæ. Nam semen Dei in ipsis manet, ut testatur Iohannes, 1. Epist. cap. 3. 9. & per consequens D E V S, etiam durante eo statu, aliquo modo exequitur propositum suum de ipsis salvandis, quia viz. cœleste illud semen in eorum cordibus conservat, & ex eo sic conservato complacentiam & oblectationem aliquam capit. Tertio notandum est, *partialem* hanc & *temporariam* justificatorum exclusionem ab amore divino (loquor de amore executionis, & amore complacentiæ) accidere sine ulla reali mutatione voluntatis divinæ, ut patebit ex sectione sequenti.

Sac.

S E C T I O VI.

Deum posse eos amare quos prius odis, &
odisse eos quos prius amavit, absq; ulla vel
physica, vel morali voluntatis sue muta-
tione, obiter declaratur.

X doctrina precedenti Sectione
tradita de Iustificatorum ad cer-
tum tempus exclusione ab eo fa-
voris divini gradu, quo prius di-
ligebantur, nequaquam sequi-
tur D E V M, aut voluntatem
D E I in se mutabilem esse. sive
Joquamus de mutabilitate physica, sive de mutabi-
litate morali.

Nam quod ad divinum *amorem executionis* 2
attinet, D E V M non amare Iustificatos peccati
mortalis reatu involutos *amore executionis*, nihil
aliud est, quam eum non conferre in illos ea bona
spiritualia, seu media salutis, quæ prius in eos con-
serebat. Nulla igitur est: hic mutatio quoad *actus immaventes*, qui in ipso D E O existunt, sed tan-
tam quoad *actus transeuntes*, qui sunt extra D E V M
& in hominibus recipiuntur. & proinde iis muta-
tis non mutatur D E V S, sed illi in quibus hi actus,
& eorum effecta recipiuntur. Dicet aliquis: D E V S
non solùm non confert illa beneficia in eos, sed
etiam durante eo statu non vult ea conferre: prius
autem voluit ea conferre: & proinde mutatus est.

D

Resp.

Resp. Voluit prius illa beneficia communicare iis existentibus in alio statu: Sed iis existentibus in hoc statu impietatis & impenitentiarum, neque jam vult, neque unquam voluit, immo ab aeterno noluit haec beneficia communicare. Quamvis igitur durante hoc statu benevolentia Dei & Iesu quasi ligata & impedita sit, ut supra monui, hinc tamen non sequitur eam in se mutatam esse: sed tantum mutantum esse ejus objectum, quia viz. objectum ejus, hoc est, homines electi, prius erant capaces istorum beneficiorum: nunc vero eorum capaces non sunt.

Major & gravior difficultas est de amore complacentiae, & odio dispergentiae ei opposito. Cum enim hi actus sint immanentes, hoc est, in ipso Deo existentes, iis mutatis videtur ipse Deus in se mutari. Responderi solet Primo, non mutari hos actus realiter, & a parte rei; quia uteque hic actus in Deo fuit ab aeterno, & in aeternum in eo durabit, cum respectu ad diversos istius hominis status, quorum alter alteri in tempore succedit. Ita respondet Fonseca tom. 3. Metaph. lib. 7. cap. 8. quest. 5. sect. 7 quod si (inquit) quis obiciat eundem posse prius odio haberi a Deo, si sit iniquus, postea vero diligi, si sit justus & vice versa, sine ulla divina voluntatis mutatione, ergo nihil repugnare quo minus divina voluntas nullo modo mutata transeat a notione in voluntatem rei ejusdem, ex dictu patet solacio. Deo enim non eundem odio habet, ac diligit pro eodem tempore, sed pro diversis. Adde, quod et si in eodem homine justitia succedit peccato, aut peccatum justitiae, tamen odio, quo Deus illum prosequitur

ut peccatorem, non succedit amor, quo illum diligit ut justum, aut contraria; sed utsique affectus divinus aeternus est respiciens diversos hominum status, quorum alter alteri succedit in tempore.

Secundò respondeo: Quamvis concederemus esse aliquam mutationem & successionem in actibus immanentibus amoris & odii divini formaliter consideratis, quatenus per rationem distinguuntur ab essentia divina & inter se, hoc est, quamvis diceremus actum amoris complacentiae erga electum in hoc casu non amplius esse in Deo, eique succedere actum odii displicantiae, non tamen inde sequeretur esse mutationem aliquam realem in ipso D E O. Nam actus D E I liberi nihil superaddunt voluntati aut essentiae divinae, praeter respectum seu relationem rationis, aut extrinsecam aliquam connotationem, quae tamen ad realem eorum entitatem non pertinent. Nam tota eorum entitas realis est ipsa D E I essentia, nihilque intrinsecè includunt praeter eam. Quamvis igitur D E V S desineret amare eos quos prius amabat, non mutaretur mutatione reali, quia nihil reale amitteret, sique inciperet eos amare quos prius odit, non mutaretur, quia nihil reale ei accederet. Mutatio autem realis non fit, sine aliqua additione aut ablatione reali.

Non necesse est ut hic probem actus illos nullam realem entitatem (sive ea vocetur perfectio, sive extensio actus divini ad objecta) superaddere essentiae divinae. Nam Evangelici omnes hoc unanimiter tenent: & quod ad Pontificios attinet, quamvis Cajetanus in 1^{am} partem Thomae quist. 19. art. 2. & 3. Fonsca tom. 3. Metaph. lib. 7. cap. 8.

D 2 quest.

quæst. 5. sect. 4. & Salas 1a 2^a quest. 6. art. 3.
 tract. 3. disp. 3. sect. 8. doccent actus liberos Dei,
 seu decreta ejus, superaddere essentiæ divinæ rea-
 lism quendam entitatem, quæ ab æterno potuit non
 esse in DEO, quæq; revera in eo non fuisset, si ab
 æterno aliter decrevisset, & hos actus non habui-
 set, major tamen & melior eorum pars in contra-
 ria est sententia, viz. Suarez, tom. 2. Metaph. dis-
 put. 30. sect. 9. & Vasquez in 1^{am} partem Thomæ,
 disput. 80. cap. 1. & 2. Valent. tom. 1. disput. 1.
 quest. 19. punct. 4. Arrubal in primam partem
 Thomæ, disput. 54. cap. 2. & sequentibus. Beccanuš
 in Summa, 1^{ar}te 1. Tract. 1. cap. 11. quest. 4. Tri-
 gonus in Summa Theologica Bonaventuræ quest.
 13. art. 2. dub. 3. conclus. 1. Franciscus Cumel
 Variarum disput. tom. 1. in disput. de præscientiâ
 Dei, dub. 3. pag. 57. &c. Horum sententia procul
 dubio est verior illa altera, quia si in DEO est rea-
 lis aliqua entitas, quæ ab æterno potuit in eo non
 esse, atque adeo potuit non omnino esse, seu esse
 merum nihil, necessariò sequetur aliquid esse in
 Deo quod non est Deus.

6 Dicet aliquis: si mutatis actibus liberis D E V S
 realiter non mutatur, poterit salva sua immuta-
 bilitate, mutare decreta sua de rebus futuris, &
 promde poterit incipere velle quod nunquam an-
 tea voluit, vel desinere velle quod prius voluit.
 Nam talis mutatio decretorum divinorum fit sine
 aliqua additione, aut ablatione reali. Resp. Du-
 plicem esse mutationem, viz. *Physicam & Moralem*.
Physica, seu realis mutatio fit per additionem, aut
 ablationem alicujus entitatis realis. *Moralis mu-
 tatio* est propositi & voluntatis, aut etiam cogni-
 tions & scientiæ mutatio: ut si quis quod antea
 put

putabat verum, deinde falsum judicet: & quod ante facere decreverat postea nolit. quod sane magnam imperfectionem in eo qui sic mutatur ar- guit. Vide Valquezium in 1^{am} partem Thorne super quest. 9. art. 2. Cum igitur Deus dicitur absolu- tè immutabilis id non minus intelligitur de- mortalì quam de physica immutabilitate. Nam muta- tio propositi & consilii quæ moralis vocatur, arguit incōstantiam, imprudentiam, & cognitionis imper- fectiōnem, quæ non minus summæ & absolute Dei imperfectioni repugnat. quam physica, seu realis mutatio, ut bene obseruat Suarez. tom. 2. metaph. disp. 30 sect. 9. num. 53.

Ex his patet Deum, cum odio displicentia pro- sequitur elecū, quem prius amabat amore compla- cētia non mutari; quamvis fortasse nunc minime sit in eo actus complacentia consideratus, ut respe- ctim rationis ad tale objecū essentia divinitati superaddit: Primò enim ablato tali actu, DEVS physice & realiter non mutatur, quia nihil ei de- dedit præter merum respectum rationis ut irrefra- gabilibus argumentis demonstrant Suarez & Val- quez, locis citatis. Secundò, neque mutatur ma- maliter, quia non mutat propositum, sed contra- permanet in suo proposito, aut potius in naturali sua inclinatione, qua ab æterno fuit, nunc est. & semper erit, propensius ad amandam virtutem, & id detestanda via, seu peccata. Permanet etiam in suo proposito perducendi eos quos elegit & ju- lificavit ad æternam gloriam. Nam salutem sit ei fundamentum, habens sigillum hoc, novis Deni- bus eos quisam fui, 2. Tim. 2. 39.

THEOLOGIA MORALIS

S E C T I O VII.

De secundo & tertio effecto peccati mortalis, hoc est, de privatione gratiae, & omissione presentis aptitudinis ad ingrediendum regnum cœlorum.

1. **ECVNDVM** effectum peccati mortalis est amissio gratiae inherenteris, de qua Pontificiis in quibusdam nobiscum consentiunt, in aliis vero dissidentiunt, partim a nobis, partim etiam inter se.

2. Consentimus. Primo in hoc, quod dona Spiritus S. aliqua ex parte amittantur, seu perdantur per peccata mortalia. Secundo, quod iustificati mortaliter peccantes omnia dona habitualia gratiae non amittant. Tertio speciatim quod peccata mortalia fidei & spei habitus non excludant, aut expellant. Ita communiter docent Ecclesie nostræ, ut patet ex Theologorum, tum exterorum, tum provincialium, de Sanctorum perseverantia judicis Synodo Dordrechta exhibitis. Ita etiam sentiunt Scriptores Pontifici, ut expressè testatus Suarez, lib. 11. de divina gratia, cap. 5. item in opere de triplici virtute Theologica disp. 7. de fide sect. 3. & disp. 1. de spe, sect. 8. 5.2.

3. Dissidentiunt a nobis in tribus: Primo enim illi negant charitatis & gratiae habitum remanere in

eo, qui peccatum aliquod mortale commisit: hoc est, peccata mortalia totaliter expellere charitatis habitum opinantur. Secundò, consequenter ducent fidei & spei habitus, qui in justificatis lapsis remanent, justiciæ & gratiæ sanctificantis. Deo quæ nos gratos facientis, rationem omnino amittere: ideoque tum hanc, tum illam informem vocant, quia viz. separantur a charitate, quæ cas prius formabat, vitamque & vires ipsis impertiebat. Tertiò habitus fidei & spei, etli non excutiantur per alia peccata mortalia, excuti tamen per peccata ipsorum actibus contraria: hoc est, habitum fiduci per quemlibet actum hæreseos, & habitum spei per quemlibet desperationis actum totaliter amitti & expelli affirmant.

Nostrì verò Théologi fatentur quidem habitus fidei, spei & charitatis per peccata mortalia in electis multum debilitari & diminui posse, idque non tantum extrinsecè, quoad fervorem & facilitatem, seu promptitudinem his habitibus utendi, sed etiam intrinsecè, quoad ipsam earum entitatem. Habent enim hi habitus sufficientem graduum latitudinem, intra quam, sicut de facto augentur, ita etiam remitti possunt per actus iis contrarios. Fatentur etiam principios horum habituum actus & operationes, posse ad tempus intercidere, intercedere etiam non raro, idque non tantum secundum plus et minus, sed et totaliter, non finaliter semper, ut patet ex judicio Synodi Geldrica, de quinto articulo controverso, Synodo Dordrechtrana exhibito.

Et quia fides non justificat habitus, sed ut alii. 5 Christi merita apprehendens, consequentes docent idem quoad actum illum vivum, quo justificat, in

renatis mortaliter peccantibus interrupi, & delinquum pati, ita ut durante eo statu eos justificare, aut fides justificans dicti non possit. Vnde Parvus, lib. 1. de amissione gratiae, cap. 7. prope finem, sic scribit. *Fides tunc dicitur justificare, cum actum proprium accipiendo remissionem peccatorum exercere potest, atque exercet. Hunc vero actum non exercet, neque exercere potest fides agra, saucia, furdibus carnu oppressa, peccatorum compedibus quasi ligata;* Et infra, *Iustificatu vero lapsi Deus non imputat peccata nempe resipiscentibus: ante resipiscentiam certe imputat infligendo penas temporales, et imputares etiam infligendo penas aeternas, nisi resipiscerent.* Tandem sic concludit. *Tunc igitur fides in lapsis habitualiter tantum manens propriè justificans dicti, aut eos justificare non potest.* Vide etiam venerandi Episcopi Sarisburiensis *Animadversi* in *Thomsoni Diatribam de intercessione iustif.* cap. 2. pag. 1: 4.

6. Negant tamen Primo eos habitu charitatis penitus & totaliter privari. Secundo negant fidem & spem habitualiter in electis lapsis manentes esse informes, mortuas, & iusti, & inbarentia, aut gratiae sanctificantes nomine indignos. Eas enim neque a charitate se jungi aut separari, neque a conjuncta charitate formari aut actuari credunt. Tertio, negant fidei aut spes habitus uno aut altero aju contrario consumiri, aut totaliter destrui. Contra vero affirmant spirituali anima vita, cum fundamentalibus illis donis, sine quibus ea consistere nequit, in hunc ratione obstante formam dementito, conservari.

Servari. Nam sensu Dei manet in iis, 1. Ioh. 3. 9. & unquam ex arescit fons illae aquae salientia in vitam eternam, Ioh. 4. 14. nec diffult, aut deperit unctio illa Dei manens, 1. Ioh. 2. 27. Sed est contrario Scriptura testatur, eos virtute Dei custodiri in fide, 1. Pet. 1. 5. & perpetua Christi intercessione fulciri, ne fides eorum totaliter unquam deficiat, Ioh. 17. 20. Rom. 8. 34 in quotidianis denique lapsibus, Dominum ius supponere manum ne colligantur, Psal. 37. 24. Testatur etiam fieri non posse, ut electi, edificantur, Matth. 54. 24. ut oves Christi rapiantur ex manibus ejus, Ioh. 10. 28. aut ut fideles separantur a dilectione Dei in Christo, Rom. 8. 35. 38. & 39. Nam vocatio & dona Dei sunt a misericordia nostra, Rō 11. 39. Et solidum stat Dei fundamentum, habens hoc significulum: napis Dominus eos qui sunt Iui, 2. Tim. 8. 19.

Dissentire P̄bliciū tum a nobis, tum inter se, de modo, quo peccans mortaliter gratiam amitterit aut a se expellit: utrum viz. expellat eam physice, hoc est, per veram & realē efficienslā, an verō tantum mortaliter & demeritorie, quia scilicet peccando meretur privationem seu ablationem gratiae a Deo. Valentia tom. 3. disp. 3. quest. 2. punct. 4. & Valquez. in 1° & 2° disp. 95. putans per peccata mortalia gratiam physice expelli: Contrā verō Suarez lib. 11. de divina gratia, cap. 4. & Alphonsus Curiel in 2° 2° quest. 113. art. 1. dub. 3. ostensique alii qui inter gratiam & peccatum mortale repugnantiam physicam non agnoscent, gratiam demeritorie tantum a peccato mortali expelli affectant.

Nostrī

8. Nostri Theologi posteriorem hanc sententiam amplectuntur: priorem vero dominant & rejiciunt. Primum quia habitus est qualitas difficulter mobilis, & proinde non potest ab uno actu contrario per Physicam & realem efficientiam expelli. Secundo contraria, quæ se mutuo ab eodem subiecto Physicè & formaliter expellant, debent esse ejusdem generis, qualia sunt, vel habitus inter se, vel actus inter se. Nam actus aliquis alium actum sibi contrarium formaliter expellit: & habitus aliquis alium habitum sibi contrarium ex subiecto in quo est excludit, quia inter eos est repugnans Physica, propter quam in eodem subiecto simul esse non possunt. Contrà vero actus & habitus, cum non sint ejusdem generis, atque adeo propriè non sint contraria, se mutuo & formaliter ab eodem subiecto expellere nequeunt. Cum igitur charitas, seu gratia, sit habitus, peccatum verò mortale sit actus, manifestè sequitur charitatis habitum per peccatum mortale Physicè non expelli.

9. Tertium effectum peccati mortalis est quod homo justificatus, cum ejus seatum contrahit, presentem aptitudinem ad ingrediendum regnum cœlorum amittat. Nam in illud regnum non intrabit aliquid coquinataum aut abominationem factum; Apoc. 21. 27. & cœlestis corona non imponitur nisi iis qui bonum certamen certarunt, & cuiusdam fidei & sanctitatis consummarentur. 2. Tim. 4. 8. Incepit ergo ad hanc coronam aedificandam & ad hoc regnum possidendum est, quisquis impictatis operibus adhuc adhærescit.

10. Amissa haec presenti aptitudine ad ingrediendum regnum cœlorum, necessariò etiam ad tempus

pus amittitur sensus consolationis & gratiae DEI.
& per consequens aeternus spei, qui est exspectatio
futuræ beatitudinis intercidit & interrumpitur.
Nam, ut bene observant Theologi magnæ Bri-
tannæ (quibus in hoc argumento plurimum idebet
Ecclesia Christi) in suo de Sanctorum perseveran-
tia judicio, Persuasio quam justificati habent de fi-
xatione perseverantia, & consecratione aeterna glo-
ria, extra studium sanctitatis, & usum mediorum,
in aliud evire non potest: id, quia justificationis
comes sanctificatio non consistit extra obedientia pro-
positum. Quod quidem propositum habitualis, licet
multis interruptum lepsibus, sufficit electis ad sta-
tum justificationis in se salutem custodiendum; ad
presentanum autem fiducia solitum necessarium re-
quiritur hujusmodi propositum aetuale. Nec potest
quisquam, ex Spiritu uectivante ad cor suum loquen-
do, dicere, Ego iam firmiter credo me in statu gratiae
indefectibiliter perseverare: nisi simul ex sincera
cordis studio adjiciat, Ego iam firmiter statuo in San-
ctorum Dei mandatorum via ambulare. Multo mi-
nus cogitari potest vivas hujusce fiduciae aeternæ stare
cum aetiali & directo peccandi proposito: cum, ut
habitus habitui, ita aeternus aeterni opposatur. Nec sine
insulsa contradictione quenquam fingens ita sta-
mentem, Ego vitam aeternam mihi eripi non posse
planè confido. Simul tamen mihi decretum est, ille-
cubitus cupiditatibus inservire. Hoc aeternum esse
estendit salvator. Nam potest duabus dominis servire.
Matth.6.24.

Hojas

II. Hujus etiam doctrinae veritatem suis sententiis & iudiciis confirmarunt reliqui fere omnes Theologi ad Synodum Dordrechtanam delegati. Nam Theologi Palatini, in suo de perseverantia Sanctorum iudicio, concedunt fideles in graviora peccata prolapsos, sensum gratiae Dei ad tempus amittere, item peccata atrocia, que contra conscientiam a voluntibus admittuntur, attulit fidei impedire, immobilitum etiam artus & iniuriamero. Bremenses in suo iudicio de eodem articulo, renatos, cum hujusmodi peccatis Deum offendunt, letitiam Spiritus, & sensum consolationis amittere affirmant. Embdeni in consideratione ejusdem Articuli. Non diffitemus (inquit) fidem, seu fiduciam actualem ad tempus amitti posse, cum homo fidelis grave peccatum admittat. Atius enim peccati ex quodam consensu perpetrati, cum actuali fiducia de remissione peccatorum consistere nequit. Et Synodus Geldrica in suo iudicio de eodem Articulo: Negamus (inquiunt) habicimus, seu, radicem, spiritum fidei posse desperdi, &unctionem quam accepimus, posse non manere in nobis. Concedimus autem, attulit, fiduciam consolationem, posse intercidere, & intercidere etiam non raro, non tantum secundum plus et minus, sed et totaliter, non finaliter. Tamen. Sed res ipsa clara est ex innumeris Scripturz testimoniis. Ea enim testatur, electionem & vocacionem nostram nobis certam seu firmam reddi per bona opera, a Pet. 1. 10. Item, omnem, qui habet gloriam suam in Christo, sanctificare aut purificare scipsum

seipsum, sicut et ille purus est. i. Ioh 3.3. & et nos per hoc scire quod ipsius novimus si precepta ipsius observemus, i. Ioh 2.3. & eos solos a legis condemnatione liberatos esse, qui non secundum carnem, sed secundum spiritum ambulant, Rom. 8.1. & 4.

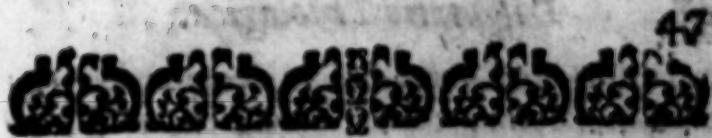
Pontificii longe aliter de actu spei sentiunt. Illi enim neque habitum neque actum spei per peccata mortalia excludi aut expelli concedunt. Vnde Suarez locis supra §. 2. citatis fuse contra nos disputat, & varia argumenta in medium afferit, ut proberet spem, quoactum, non amitti ab iis qui peccata mortalia committunt. Sed Primo non mirandum est, quod Suarez, & reliqui Scriptores Pontificii ita de actu spei sentiant. Nam spes de qua illi loquuntur, non est ipsa Christiana, hoc est, non est certa, firma, & sohwa, sed ex adverso est dubia, infirma, hypothetica & conjecturalis beatitudinis, seu gloriae coelestis exspectatio, quia proculdubio in hominibus quantumvis impiis manere potest. Secundò locus ille, quem citavimus ex i. Ioh. 3.3. manifestè ostendit veram & propriè sic dictam spem in iis solis inveniri qui seipso purificant, seu (ut interpretatur Beza) seipso castos conservant. Tertiò, potest hoc confirmari ex Augustino, qui in prætatione in Psal. 31. sic scribit: *Ille enim sperat, qui bonam conscientiam gerit; quem vero pungit mala conscientia, retrahit se a spe, et non sibi sperat, nisi damnationem.* Ut ergo speret regnum, habeat bonam conscientiam, et ut habeat bonam conscientiam, credat et operetur. Item, quomodo mala conscientia cosa in desperatione est, sic bona conscientia

Sic etiam sps. Hic locus tam manifeste pro nobis facit, ut Suarezius, lib. 11. de divina gratia, cap. 3. q. 19. dum ad eum respondere conatur ingenue fateatur hominem in gravia scelera prolapsum non posse pro eo tempore, & durante eo statu, aeternam gloriam exspectare: Dici (inquit) potest mala conscientia inducere desperationem non absurde, & pro tempore falso, sed secundum presentem justitiam. Nam qui habet malam conscientiam, consequenter credit, quod secundum presentem statum, si in illo moriatur, non salvabitur, & sic desperat de salute secundum presentem justitiam. Sperare autem potest, & debet, se posse cum divina gratia mutare conscientiam, & salvare. Quia vero bac spes, qua in meritis futuris, seu mutatione vita in futurum, fundatur, periculosa est. et multo minus certa, ideo dicitur Patres dicunt, fidem, utiq. vivam, & perfectam, in bona conscientia fundatam esse debere.

DISP.

DISP.

47

DISPUTATIO THEOLOGICA,

De vero discriminē peccati mortalis &
venialis, deq̄ impossibilitate implendi
legem Dei ob quotidiamam pec-
atorum venialium incursionem.

P A R S S E C V N D A.

In qua duæ principales differentiæ quas Pontifici
inter peccatum mortale & veniale assignant con-
siderantur & confutantur.

S A C T I O I.

Pontificiorum sententiam de peccatis ve-
nialibus nullo solido fundamento niti.

ON T I F I C I I duas ge-
nerales & principales diffe-
rentias inter peccatum mortale
& veniale assignant: quarum
prior ab horum peccatorum
punitiōnē; posterior ab eorū
dem remissiōnē, petita est. Cum

enim de poena hi³ peccatis secundum rigorem ius-
titiz debita diiferunt, peccatum mortale po-
nam aeternam, peccatum vero veniale solam tem-
poralem poenam, ex se, & sua natura, mereri affi-
cuntur.

stant. Cum item verba faciunt de eorumdem remissione, docent peccatum mortale esse ex *se*, & *sua natura remissibile* quia *solus principium penitentia & remissio*, hoc est, gratiam inherenterem, seu habitualem: peccatum vero veniale esse ex *se & sua natura remissibile*, quia peccantem non privat illa gratia inherente, quae ad poenitentiam agendam, & remissionem consequendam, necessaria est. Utramque hanc differentiam nos rejicimus, & damnamus: ideoque priorem hac sectione, & sequentibus aliquo, posteriorem vero sectione ultima hujus partis examinabimus & confutabimus.

2. Priorem illam differentiam, quam Adversarii inter peccatum mortale & veniale assignant, rejicimus, Primo, quia ea nullo solidō fundamento nititur. Nam argumenta, quae Adversarii ex Scriptura, Patribus, & ratione naturali ad eam stabilendam congerunt, prorsus inepta & infirma sunt.

3. Ex Scriptura Bellarminus lib. 1. de amiss. grat. cap. 9. & Beeanus part. 1. Summar tract 2. cap 1. quest. 1. §. 4. proferunt primò dictum illud Christi, Marth. 5. 22. in quo tres vitiis iracundia gradus enumerantur & soli ultimo hoc attribuitur, quod peccantem *Gebrus*, seu mortis aeternæ reum faciat. Nam duobus prioribus assignantur poena temporales, quae vocabulis, *Iudicij*, & *Concilij* significantur. Sed operam ludunt. Nam Primo eos hallucinari in hujus loci sensu explicando, docent ipsorum sodales, Maldonatus & Barradius in suis commentariis Evangelicis, & Etius in annotationibus in Marth. 5. 22. Afferunt enim vocabulis *Iudicij*, *Concilij*, & *Gebrus* igni-

tres gradus unius specie poenæ, id est, mortis æternæ significari. In eadem etiam sententia fuerunt Strabus Fuldensis glossæ ordinariæ author, & Hugo Cardinalis in hunc ipsum locum scribentes. Secundò. Quamvis hic locus explicandus esset, sicut Bellarminus dicit, non tamen ad probandam eosum thesin sufficeret. Aliud enim est peccatum sola pœna temporalis patiri, aliud vero illud ex se & sua natura, & non ex Dei misericordia, hoc habere, quod sola pœna temporalis patiatur. Locus hic admissa Bellarmini glossa, probat illud prius. At nullo modo probat posterius: et proinde non valet ad infirmandam eam sententiam, contra quam adfertur, hoc est, ad confutandam Gerlonis, Almayni & Roffensis sententiam, qui nobiscum dicebant, *omne peccatum ex se aeternam mortem mereri, & ex Dei misericordia esse, quod peccata leviora ad solam pœnam temporalem imputentur.* At (inquit Bellarminus) Christus hic non discutit, quid possit aut velit divina misericordia in puniendis peccatis levioribus. Respondeo, nec etiam discutit quemadmodum ex his peccatis sint venialia seclusa Dei misericordia. Et proinde ex hoc textu colligi nequit infallibiliter id, quod Adversarii assertunt, viz. *peccata venialia ex se, & seclusa Dei misericordia, nulla esse, ut aeterna pœna justè puniri non possint.*

Secundò proferunt testimonium Iacobi Apostoli qui cap 1 suæ Epist. v. 14 & 15 tres motus concupiscentiæ distinguit, & solù ultimū dicit, *generare mortem;* i. mortem mereri. Sed Etius in commentariis suis in Epistolas, hunc ipsum locum Iacobi explicans, longe aliter cù interpretatur, ita cum interpre-
tatur,

tatur, ut Bellarmino, aliisque Scriptoribus Pontificiis, argumentum in eo fundatum eripiat. Primo enim non constituit cum Bellarmino *peccati partum* in *consensu voluntatis imperfecto*, & *consummationem peccati* in *consensu ejusdem perfecto*, sed contra, *partum peccati* in *consensu voluntatis perfecto*, & *ejusdem consummationem* in *externo opere*, seu *actu peccati externo*, & in *consuetudine peccandi*, quem *actus peccati externus*, solet secum adserre, constituit. Dicitque vetustiores Interpretes, hoc est, sanctos Patres in hac sententia esse. Secundum in gradatione Apostoli, non tres, sed quinque gradus, longè probabilius, constituit. Primus gradus ex ejus sententia est in *tentatione concupiscentiae*, seu in primo ejus motu & proponitur versu 14. Secundus est in *conceptu peccati per consensum imperfectum*. Tertius in *partu peccati per consensum plenum & perfectum*. Quartus in *consummatione peccati per opus exterum*, vel, quod probabilius est, *per habitum & consuetudinem peccandi*. Et quintus ac postrem est in *generatione mortis ex eo ipso peccato*. Tertiò, adversus hujus loci interpretationē à se allatā hanc objectionē proponit: *Si peccatum tunc demum generat mortem, postquam consummatum fuerit per exterum opus, aut per consuetudinem peccandi, sequetur hoc absurdum, solo interno voluntatis consensu nullum committi peccatum mortale, seu aeterna morte dignum*. Hac objectio ferè coincidit cum argumento Bellarmi, quo contra nos putatur: quia enim generatio mortis hic attribuitur soli consummationi peccati, ille inde concludit peccati conceptionem & partum non generate mortem.

De peccato Mortali & Veniali. 51

mortem. Videamus igitur quomodo huic argumento, occurrat Estius. Non (inquit) dicitur peccati consummatio generare mortem, quia facit hominem dignum morte aeterna; nam etiam peccati partus hominem aeterna morte dignum facit; sed quia hominem re ipsa ducit ad mortem, quod de peccato nondum consummato non perinde verum est. Nam posteaquam semel quis abjecto Dei timore, quo deterrebatur, in opus externum peccati properat, non contentus est illud semel fecisse, sed audacior factus subinde id repedit: unde in frequentatione, & consuetudinem peccandi venit, quo sit ut tandem perducatur ad mortem, nisi Deus extraordinaria quadam gratia eum per penitentiam revocet: quod non ita sentit, si peccatum animo conceptum prematur, ne exeat in opus. Hzc Estius. Ex cuius sententia hic dicitur peccatum consummatum generare mortem, non quod illud solum mereatur aeternam mortem, sed quod peccatum magis exponat periculo mortis, & in via damnationis cum longius provehat, quam peccatum non consummatum. Qua interpretatione admissa, plane corruit argumentum Bellarmini in hoc loco fundatum.

Nec solus Estius hunc locum ita interpretatur. Nam Dionysius Carthusianus in suis Commentariis in Epistolas ei viam praeivit, Tenuatur (inquit) unusquisque a concupiscentia ABSTRACTVS, id est, a recto salutis itinere, & vero rationis iudicio, ET ILLECTVS, id est, ad culpam attrahens, DEINDE CONCUPISCENTIA CVM CONCEPERIT, id est, ad sensum

sensum perduxerit, P A R I T P E C C A T U M,
id est, reum facit. Tunc euim est mortale peccatum
interius, cum plenus adest consensus de aliquo concu-
pito contra preceptum, P E C C A T U M V E-
R O C U M C O N S U M M A T U M F V-
B R I T. id est, foris ad effectum perductum, ita
quod ex consensu iter in opus, G E N E R A T
M O R T E M, quia inducit ad consuetudinem
vicioram & obstinationem; deinde ad damnationem
eternam, que est mors secunda gravissima. Eodem
etiam modo verba hæc Apostoli Iacobi inter-
pretatur Nicolaus Lyranus, in notis suis in hunc
locum.

6. Interim non diffitemur hos tres authores docere
 duos primos concupiscentiæ motus qui perfectè
 voluntarii non sunt esse peccata venialia: sed id
 non moramur: neq; enim eo fine citamus eorum te-
 stimonia, ut probemus Apostolum versu 14 & ini-
 tio versus 15 non loqui de peccatis levioribus, quæ
 venialia in electis sunt, sed ut ostendamus *generare*
mortem, hic non esse mereri mortem: & per conse-
*quens, Bellarminum male colligere solam consu-
 mationem peccati mereri mortem, quia ei soli ex-*
presso attribuitur generatio mortis. Nam ex sen-
tentia Esti, Carthusiani, & Lyrani, potest pecca-
tum aliquid mereri mortem, quamvis non generet
mortem, eo sensu quo Apostolus hic generationem
*mortis accipit. Dicunt enim peccati partum mere-
 ri mortem, & esse peccatum mortale, quamvis*
Apostolus hic non dicat eum generare mortem.

7. Tertiò objiciunt illa Scripturæ testimonia in
 quibus quædam peccata enlicibus, quædam camelis,
 Matth.

Matth. 23. 24. quædam festinae, quædam trahi,
Luc. 6. 41 quædam novissimo quadranti, sive minuto,
Luc. 12. 59 & quædam ligno, feno, & stipulu, quæ
res natura sua levissimæ sunt, comparantur, 1. Cor.
3. 12. Sed primò hæc testimonia nihil aliud pro-
bant quam, quod nos libenter concedimus, viz alia
peccata esse aliis multò leviora. Secundò quamvis
probarent quædam peccata non æterna, sed tempo-
rali poena duntaxat a Deo puniri, non tamen suffi-
cient ad presentem controversiam determinan-
dam. Quæritur enim utrum quædam peccata ex
se, & seclusa Dei misericordia, tam levia sint, ut
poena æterna justè puniri non possint? At locis ci-
tatis nihil de hac quæstione determinatur. Fieri
enim potest, ut quædam peccata sint venialia, atque
adeo rebus levissimis similia, non quod ex se &
sua natura talia sint, sed quod Deus in ipsa poena
statuenda misericordia suæ memori, decreverit ea
ad æternam mortem non imputare, atque adeo in-
fra eorum demeritum punire, quemadmodum do-
cuerunt quidam Theologi Pontificii supra citati.

Ex iis quæ dicta sunt luculentè patet Adversarios
frustra sibi, suæque in hac controversia causæ, ex fa-
ctis literis præsidium quæret. Et multò magis id
patet ex manifestissimis Scripturæ testimonis, qui-
bus nostri Theologi omnia peccata, etiam levissi-
ma, peccantes æternæ mortis reatu involvere de-
monstrant. Ea enim generatim de omni peccato
ita pronunciant: *Maledictus omnis qui non manserit
in omnibus, quæ scriptæ sunt in libro legis,* Galat. 3. 10.
Anima quæ peccaverit ipsa morietur, Ezech. 18. 20.
Stipendium peccati mors, Rom. 6. 23. *Qui offendit*

8.

in anno est omnium reus, Iacob. 2.10. *Quis solvere id annus de mandatis istis minimis minimus vocabitur in regno celorum.* Matth. 5.19.

9. Nec majoris momenti sunt argumenta quæ ex Patrum Scriptis hic afferunt Pontifici. Nam (ut bene observat Gerardus locorum Theologicorum tom. 2. tract. de pecc. actual. cap. 19. s. 101.) quæ ex Concilio Milevitano, Origine, Chrysostomo & Augustino Bellarminus producit, ea nostræ non adversantur sententiæ. Probant enim hoc tantum, quod sint peccatorum gradus, quod sint quædam venialia peccata, quod renatis sæpe in levissimis, & aliquando incautis, obrepant peccatum, per quod non desinunt esse justi, quod sine levibus, ac brevibus quotidianis peccatis hæc vita nostra non traducatur, &c. quorum nihil a nobis negatur, probandum verò erat quædam peccata esse naturâ suâ venialia & veniâ digna, quod disertè in dictis ipsorum non occurrit.

10. Denique quod attinet ad rationes à natura rei petitas, quas afferunt, ut explicent & confirmant priorem illam differentiam generalem, inter peccatum mortale & veniale, quam initio hujus Sectionis proposuimus, hoc est, ut ostendant, cur tanta discrepantia sit inter peccata mortalia & venialia quoad reatum pœnæ, quem secum afferunt, utq; ostendant hanc discrepâtiæ non in voluntate Dei, sed in ipsorum natura fundatam esse, rationes, inquam, quas ad hanc doctrinam stabilendam artificiosè & subtiliter fabricant, omnino dubiæ, & incertæ sunt. Quod Primo ex variis hac de re Scholasticorum sententiis abundè patet. Quidam enim cum Thoma 1^a 3^æ quest. 88. art. 1. ad 1um di-

unt hoc discrimen inter peccata quoad poenam reatum, queni in peccante efficiunt, ex eo provenire, quod quedam peccata sunt *contra legem*, & quedam solummodo *prater legem*. Alii cum Scoto, Gabriele, & Bassolio, hujus rei rationem esse dicunt, quod quedam peccata sunt *contra praecepta*, & quedam *contra consilia*. Alii hanc differentiam inter peccata quoad gravitatem poenam quam merentur, ex eo provenire dicunt, quod peccata illa quae mortalia dicuntur, *circa ipsum finem ultimum versentur*, illa vero, quae venialia appellantur, *circa media tantum*. Alii denique, quorum sententia hodie maximè recepta & probata est, docent hujus differentiarum rationem esse, quod peccatum mortale habeat, tam ex parte objecti, quam ex parte modi quo committuntur, id totum, quod requiritur ut sit gravis offensa Dei, utq; repugnet amicitiae & charitati erga Deum: veniale vero propter defectum in aliquo istorum suis offensis levius, & non disolvat amicitiam cum Deo. Ita loquitur Alphonsus Curiel, 1° 2° quest. 88. art. 1. dub. 3. 5. 3. qui inter omnes Pontificios hanc questionem acutissimè tractasse videtur. Verba eius sunt paulò obscuriora: sed ipse postea se explicans, dicit peccata mortalia poenam eternam mereri, quia repugnare charitati, ponuntque in peccante aversionem a Deo. Hoc autem esse verum ex eo ostendit, quod hujus generis peccata sunt graves offensa contra Deum commissa, tam ex parte objecti, quam ex parte modi, quo committuntur. Contra vero dicit peccata venialia poenam eternam non mereri, quia non sunt charitati contraria, nec peccantem a Deo avertunt:

& hoc probat quia hujusmodi peccata sunt offensæ leves, vel propter parvitatem materiæ seu objecti, vel quia non ex plena deliberatione committuntur: sive ut ipse loquitur, ob defectum in aliquo istorum, hoc est, quia deest iis aliquid ex illis duobus, quæ in peccatis mortalibus deformitatem & reatum augent. De his dissensionibus Pontificiorum, vide Curielem loco citato: item Vaszquezium in 1^{am} 2° tom. 1. disp. 143. cap. 1. & sequentibus.

II. Secundò, id etiam ex eo patet, quod ratio illa, seu fundamentum prædictæ differentiæ inter peccatum mortale & veniale, quam illi maximè probant, omnino inefficax & invalida sit. Nam ex eo quod in peccato mortali sit aliquid, tum ex parte objecti, tum ex parte modi quo committitur, ejus deformitatem & reatum augens, quod in peccato veniali non invenitur; sequitur quidem peccatum veniale esse comparativè leve, hoc est, esse levius mortali: At non sequitur id simpliciter & absolute loquendo esse levem offensam. Adversariis igitur probandum incumbit peccata venialia esse absolute loquendo leves offensas, & ita leves, ut aeternam poenam non mereantur: quod nondum probarunt, imò nec probare possunt. Nos enim contrarium esse verum infra, Deo adjuvante, probabimus.

12. Tertiò, ridiculus & ineptus est modus, quo Adversarii procedunt in explicanda & confirmando illa differentia inter reatum peccati mortalis & venialis. Dicunt enim peccatum mortale poenam aeternam, & peccatum veniale poenam temporalem mereri, quia illud repugnat charitati, & peccantem a Deo ad creaturam avertit: hoc verò nec charitati

charitati repugnat, nec peccantem a Deo avertit. Et hoc deinde probant, quia illud est offensa gravis: hoc verò offensa levis.

Sed hoc est obscurum per id quod a quæ est obscurum probare. Cum enim hoc dicunt, vel intelligunt peccatum veniale esse offensam leviorem peccato mortali; vel intelligunt peccatum veniale esse offensam absolute & simpliciter levem. Si illud intelligent, inanis & ridicula est hæc ratio, idq; quia offensa una potest esse levior altera, quamvis in se gravis sit, & charitati manifeste repugnet. Si verò hoc intelligent, Primo gratis afferunt peccatum veniale esse absolute levem offensam. Id enim nondum probarunt, ut nuper monui. Secundò probant obscurum per id quod non minus obscurum est. Id enim vel maxime hic in controversiam vocatur, utrum peccatum veniale simpliciter & absolute levis offensa sit. Sensus enim principalis questionis, quam hic tractamus, est, utrum peccatum veniale sit ex se offensa adeo levis, sive obnoxia etiam materia, / rei ratione modi quo committitur, ut pena aeterna justè puniri non possit. Tertio, hic manifestè circulum continxunt. Probant enim peccatum veniale esse offensam adeo levem, ut penam aeternam non mereatur, quia non repugnat charitati, nec avertit peccantem a Deo. Et iuris hoc probant, quia peccatum veniale est offensa levis, & proinde nec charitati repugnat, nec a Deo avertit Quid est nugari aut in circulum redire, si hoc non est?

Aliam etiam rationem non minus ridiculam & ineptam, ad stabiliendam illam differentiam inter peccatum mortalis & venialis, afferre solent.

Pro-

13.

14.

Præbant enim peccata venialia poenam æternam non mereri, quia non important aversionem a Deo, &c. onversionem ad creaturam: & hoc probant, quia non opponuntur iis legi divinae præceptis, quorum iobservatio est necessaria ad consecutionem beatitudini^{is}, & quia non repugnans divina voluntati manifestata per præceptum gravem. Ita ratiocinatur Curiel, scribens in illam questionem Thomæ supra sepius citatam, art. 1. dub. 3. q. 3. eandemque doctrinam tradit Vasquez in 1^{am} 2° disp. 143. cap. 4. num. 8. & 9 dicit enim peccatum veniale poenam æternam non mereri, quia non est contrapræceptum principium, hoc est, necessarium ad salutem.

15. Sed primò, intolerabilis est illa distinctionum divinorum in *gravia* & *levia*. Deus illos in se manifesti, & ministrantes iuris iudicium sui appendet, & minus habentes in se, apud quos præcepta legis tam exigui pondus esse præcepta de peccatis fugiendis, quorum observatio est necessaria ad salutem, intelliguntur. Deum iurare non posse prohibere illa peccata sub periculo amittendæ beatitudinis, seu sub poena æternæ mortis, ut infra patebit: & per consequens manifesti rursus principium petunt, & circulum committunt. Probant enim peccata leviora æternam non mereri, & quod eodem redit, sub poena æternæ mortis prohiberi non posse, quia non avertunt a D E O, & hoc rursus probant quia præceptorum, quibus prohibentur, observatio non est, nec esse debet ad salutem necessaria, hoc est, quia nec prohibentur, nec justè prohiberi possunt sub poena æternæ mortis. Sed de his

his omnibus infrà fusi, favente Numine, disseremus. Ostendemus enim levissima peccata sub poena æternæ mortis justè prohiberi posse, item levissima peccata contrariati charitati, & a D E O avertere.

II. De peccato Mortali & Veniali.

S E C T I O II.

De macula peccati: & an macula, quam veniale peccatum post se relinquit, peccantem à regno cœlesti excludere possit.

Vperiori Sectione Pontificiorum sententiam de discrimine peccati mortalis & venialis, damnandam esse probavimus argumento petito ab infirmitate fundamentorum & rationum quibus ea ntitur. Nene alia argumenta contra absurdissimum hunc errorē, eaque ab ipsa rei, de qua agimus, natura petita in medium afferemus, & ab Adversariorum effugis, ac cavillis vindicabimus.

Caterūm quia prima nostra ratio petita est à 2. macula, quam peccata etiā levissima post se relinquunt, idcirco, notandum est Primo, mortale peccatum relinquere post se maculam in peccante, a qua ille maculatus, immundus, fornicatus, & coquinatus denominari solet. Patet hoc Primo, quia Scriptura dicit peccatum polluere, seu coquinare homi-

hominem, Matth. 15. 31. & 18. Secundū, Scriptura dicit peccatores esse *peccatores*, Apoc. 22. 11. Tertiō, remissio peccati dicitur *ablatio* & *passificatio*: vnde Scriptura eos quibus peccata remissa sunt, vocat *ablates* & *mundatos*, vt 1. Cor. 6. 11. & 2. Cor. 7. 1. Quartō, ipsa turpitudō aut deformitas, quam peccatum post se relinquit, expresse appellatur *ωιλα* *macula*, Ephes. 5 27. Quintō, Christus, quod ab omni peccati labe, etiam in diebus carnis suæ immunis fuerit dicitur *αιτιλα* *immaculatus* 1. Pet. 1. 19. Deniq; hoc egregia cōparatione illustrat Thomas 1° 2° quest. 86 art. 1, cuius hic est sensus: sicut corpus aliquod nitidum dicitur maculari, sūn q; nitorem perdere, ex contractu alterius corporis, quod vilius & foedius est, ita anima hominis justi, quæ pura & nitida est peccando maculatur, ex contactu rerum corporalium, & mundanarum, quæ viles, & quasi foedæ sunt. Nam peccatum est quasi quidam animæ tactus, quo res mundanas tangit, insque per amorem inheret. Alia etiam similitudine hoc declarat Beccanus, parte 2. Summæ Tract. 2. cap. 7. quest. 2. §. 1. *Nam* (inquit) *hunc membrum censetur tempore ac fœnum, quod ita distortum est, ut non retineat naturalem suam, ac ordinem cum reliquo membris, ita animalis rationalis est fœda, quæ non retinet debitum ordinem ad Deum, ad quem sanguinem adfusum nimirum creata est.*

3. Secundò notandum est varias esse Scholastico-rum sententias de re in qua peccati macula conflit. Ego omissis sententijs Scoti & Durandi, quia

minus probabiles sunt, tres probabiliiores, & magis receptas sententias in medium afferam. Prima est Ioannis Bassi, quem sequitur Vasquez in 2° 2° disput. 139. cap. 5. Dicunt enim maculam esse ipsum actum peccati præteritum, quatenus nondum est per poenitentiam retractatus, & a D E O condonatus. Nam ipsum non peccasse, & nondum resipuisse est insignis labes seu macula.

Ad hanc sententiam reducitur alia, quæ afferit maculam peccati esse habitualem, seu permanentem aversionem a D E O. Nam peccator a Deo avertitur, & aversus manet, non tantum cum actu peccat, sed etiam postquam peccavit, imò semper donec ad Deum per poenitentiam redeat. Cum enim peccator actu voluntatis lux voluerit peccare, & peccando se a D E O avertire, ac ad creaturam convertere, quamdiu hanc voluntatem non retractaverit, & ad Deum per poenitentiam redierit, item quamdiu Deus eum in grauam non receperit, tamdiu habitualiter & permanenter a Deo aversus censetur.

Hoc satis apta similitudine illustrat Bellarminus lib. 5. de amiss. gratie cap. 17. Nam (inquit) sicut qui a sole se avertit manet aversus in tenebris, donec ad solem iterum se convertat: & qui ab aliquo recedit, manet in ea distantia, donec iterum accedat: sic etiam qui per peccatum a Deo avertitur & recedit, non solum dum peccat sed etiam postquam peccavit manet a Deo aversus, & longè distans, donec per poenitentiam convertatur, & ad D E V ad revertatur.

Secunda sententia est peccati maculam esse privatio-

vationem gratiæ aut sanctitatis inherentis, quæ est quasi nitor, splendor aut ornamentum animæ. Sicut enim macula corporis, propriè est privatio illius nitoris qui prius erat in corpore, ita macula spiritualis, seu macula animæ, est privatio inherenteris gratiæ aut sanctitatis, quæ ut iam monui, est nitor animæ. Nam reddit animam gratam & acceptam Deo ac Angelis, sicut nitor corporis reddit corpus jucundum & gratum oculis hominum. Hęc sententia a multis Thomæ tribuitur, eamque sequitur Sotus in 4. Sentent. dist. 19. quest. 1. art. 2. Aliqua etiam ex parte eam sequitur Suarez, lib. 7. de divina gratia, cap. 20. §. 8. sed propter varias difficultates quibus est exposita eam restringit & limitat. Dicentimaculam peccati mortalis in homine ordinato ad finem supernaturalem, per se, ac necessariò includere privationem gratiæ *cum moralis habitudine ad peccatum comissum, nondumq; retractatum, aut remissum.*

3. Tertia sententia est Alphonsi Curielis in 2° 2° quest. 86. art. 1. & 2. dub. 2. §. 4. ubi dicit, maculam, quæ post actum peccati manet, includere duplēm privationem, viz. privationem conformitatu *cum lege*, & privationem gratiæ. Nam (ut ipse alibi se explicat) peccator transacto peccati actu, non solum destituitur, & privatur gratiæ donis, quibus prius ornatus fuit, sed etiam manet legi divinae disconformis, & aversus ab ea. Hanc autem disconformitatem, seu habitualem discrepantiā a lege, verè esse maculam probat, quia maculas & deturpat bonitatem coram oculis Dei, & eorum quibus Deus vult ejus reatum manifestare.

Marum

Harum sententiarum nulla est simpliciter rejicienda: nulla etiam est per se, & seclusis reliquis duabus tenenda Sed potius dicendum est maculam, quam peccatum mortale post se relinquit esse quid aggregatum ex multis, vel ut aliter dicam, peccatum mortale multiplicem maculam, seu labem secum adferre. Relinquit enim in peccante 1º moralem respectum ad actum præteritum nondum retractatum & remissum, 2º privationem gratiarum, & 3º privationem habitualis conformitatis cum lege Dei. Nulla enim harum trium falsò aut incepit dicitur macula, ut ex supradictis patet.

7.

Tertio denique tenendum est peccata etiam venialia triplicem maculam post se relinquere. Nam Primo ipse præteritus actus peccati venialis, quatenus nondum retractatus & remissus est, reddit hominem sordidum & coliquinatum. Secundum habitualis privatio conformitatis cum lege 1º E. I., quæ verè & propriè est macula, comitur etiam actum peccati venialis. Nam peccatum veniale lege divina prohibetur: & per consequens, is qui peccatum veniale commisit, nondumque retractavit, verè & propriè legi disconformis manet. Tertio, quamvis peccatum veniale non tollat aut minuat gratiam inherentem, seu habitualem, aliquo tamè modo impedit ejus actus, minuitque fervorem ac promptitudinem eos eliciendū. Hoc sic explicat Curiel in 1° & 2° quest. 89. art. 1. Cum (inquit) ex affectibus charitatis resultet in anima quadam pulchritudo, & decentia, quam D. Thomas appellat mitorem, & fulgorem actualens: necesse est, quod ablacio istorum absumat quendam maculam: quod vero peccatum veniale sit causa ablacionis istorum absumi, probatur

probant, quia, licet non auferat eos omnino, tamen impedit ne elicantur, non solum apponendo, quantum est de se, impedimenta pravorum habituum & passionum insurgentium: sed etiam reddendo bonum indignum, non quidem gratia, & charitate, sed quasdam familiaritate, & specialissimis auxiliis, quibus fervor charitatis excitatur, & potentia redundatur babilis, & prompta ad eum actus.

8. Non deerunt fortassis, qui negabunt peccatum veniale verè & propriè relinquere post se maculam in peccante. Nam ipse Thomas r. 2° queit. 89. art. 1. in ea est sententia videtur; *propriè inquit loquendo peccatum veniale non causat maculam in anima*. Sed Thomas sententiam perstringit, & egregiè confutat Vasquez in 1^{am} 2° disp. 139. cap. 4. num. 17: *Quamvis (inquit) Ibowas dicat ex veniali peccato maculam in animam propriè non derivari, et quamvis revera hoc peccatum non privet nos gratia, nec aliquo habita supernaturali, negari tamen non potest, huiusmodi verè manere aliquo modo pollutum ex peccato veniali, quod semel commisit, donec ab eo justificetur. Nam qui à peccato veniali justificatur, verè dicitur ab eo emundari, & justificari. Eo igitur mansit aliquo modo pollutus. Hec ratio Vasquezii efficacissima est. Nam vera & propriè dicta emundatio presupponit maculam, seu labem, verè & propriè dictam.*

9. His positis Prima nostra ratio contra Adversariorum sententiam sit hæc: Ea peccata, quæ ex se, & sua natura, hominem excludunt à regno coelesti, sunt ex se, & sua natura, mortalia, hoc est, digna

digna æterna morte. At peccata levissima, ex se, & sua natura, excludunt hominem a regno cœlesti. Ergo peccata levissima, ex se, & sua natura, sunt mortalia, seu æterna morte digna. Probatur major: quia Scriptura loquens de peccatis gravissimis, quæ omnium confessione sunt mortalia, hoc iis attribuit, quod hominem excludant a regno cœlesti, 1. Cor. 6. 9. & 10. Item Gal. 5. 21. Deinde ipsi Adversarii hoc tanquam proprium & peculiare peccatis mortalibus attribuunt, quod homines excludant, ac privent possessione regni cœlestis. Yde Bellarminum lib. 1. de amiss. gratiæ, cap. 5. §. *Vbi Apostolus*, & cap. 9. sub finem. Probatur etiam minor: quia peccata levissima ex se, & sua natura, relinquunt post se maculam in peccante, atque adeo eum commaculatum & coinqinatum efficiunt, ut ex supradictis patet. At nihil coinqinatum ingreditur in regnum cœlorum, Apoc. 21. 27. Vnde Bellarminus, libro jam citato, cap. 12. responſ. ad objectionem 3. dicit, fieri non posse, ut quis cum sordibus venialium peccatorum in regnum cœlorum ingrediatur, & lib. 4. de Iustif. cap. 21. dicit, peccata venialia, si non misericorditer remittantur, impedire ab ingressu illius regni, in quod nihil coinqinatum intrare potest: Estius etiam in 2. Senteut. dist. 42. §. 6. dicit, neminem quantumcumque justum, nisi sanguine Christi, stirredemtoris etiam a veniali peccato emundatus fuerit, in regnum cœlestis admitti posse. Et Suarez. lib. 2. adversus Anglicanæ sectæ errores, c. 15. §. 11. si (inquit) de amplexu patriæ, & visionis beata intelligatur, omnino baberi non potest; talis amplexus

plexus, nisi prius deformitas venialium peccatum
auferatur.

10. Dices responsonem ad hoc argumentum ex ipsis
Istis authoribus locis citatis colligi posse. Docent
enim peccata hæc leviora excludere a regno coe-
lesti, non simpliciter, & in aeternum, sed ad tempus
duotaxat, donec viz. purgata & remissa fuerint,
vel in hac vita, vel in purgatorio. At certè hæc re-
sponsio argumento nostro non obviat. Nam quod
venialis peccata non excludant in aeternum, sed ad
tempus, a regno coelesti, hoc non habent ex se, &
sua natura, sed a misericordia Dei ea condonantis,
& suis electis non imputantis. Pater hoc, quia
Deus condonat ea ex gratia, & proinde potest ea
don condonare, ut ipsi fatentur; quod si faceret,
ea hominem in perpetuum a regno coelesti exclu-
derent. Ut igitur hoc effugium Adversariis pre-
cludamus, argumentum nostrum efficacius sic propo-
nimus. Illud competit peccato ex se, & sua natu-
ra, quod ei competit, seclusa misericordia D E I,
ejusque gratiola condonatione, ut docet Bellar.
minus libro citato, initio cap. 9. & ut per se
patet. At peccatum veniale, seclusa mis-
ericordia & gratia divina, exclu-
dit peccantem a regno Dei in
perpetuum. Ergo hoc per
se, & sua natura,
ei competit.

CONFESSIO ET CONFESSIONES

SECTIO III.

An peccata levissima reproborum sint mortalia, non solum ab eventu, sed etiam ex merito.

ECVND O peccata levissima, ex se, & sua natura, æternam mortem mereri, hac ratione probamus: Peccata levissima punientur æterna poena in reprobis post diem judicii, ut patet ex Matth 12. 36. & 37. & ipsi Adversarii

1.

ratentur, viz. Bellarminus, lib. 1. de amiss. gratia cap. 14. §. Quod si in bone. Valent. tom. 2. disp. 6. quest. 17. punct. 4. Vasquez. in 1^{am} 2° disp. 141. cap. 2. Curiel in 1^{am} 2° quest. 87. art. 5. §. 1. Et ante hos multi Scholastici, quos pro hac sua sententia citant viz. Thomas, Ricardus de S. Victore, Bonaventura, Ricardus de Media-villa, Capreolus, Cagitanus, Hadrianus, Soto, Major & alii. Ergo, peccata levissima merentur poenam æternam. Nam alioqui poena hac quæ ob ea infligitur, non esset justa, & ipsorum demerito proportionata. Respondent Adversarii, hoc fieri per accidens, & propter conditionem subjecti, cui insunt hæc levia peccata. Nam quamdiu durat culpa & ejus macula, hoc est, quamdiu culpa non est remissa, tamdiu is, qui peccavit, dignus est supplicio, ut docet Vasquez, loco nuper citato. At (inquiunt) culpa venialis, quamvis

F 2

ex se

ex se sit remissibilis, seu reparabilis per poenitentiam (ut supra dictum est initio sectionis 1.) tamen in reprobis per accidens est irreparabilis per poenitentiam, quia conjuncta est cum mortalibus peccatis, quae excludunt gratiam illam, quae ad agendum poenitentiam necessaria est: & per consequens haec culpa per accidens in iis est aeterna, seu durat in aeternum, quia scilicet illi non possunt eam retractare per poenitentiam. Ergo etiam poena hujus culparum, aeterna est in reprobis, idque per accidens, quia scilicet culpa in iis est aeterna: alioquin enim tantum temporalis fuisset. Hęc responso non satisfacit.

2. Primo enim culpa illa quae per se est causa damnationis ad poenam aeternam, per se punitur poena aeterna. At culpa venialis per se erit causa damnationis ad poenam aeternam in die judicii: nulla enim tunc erit damnatio ad poenam temporalem. Ergo culpa venialis per se punitur poena aeterna. Probatur assumptio ex Matth. 12. 36. ubi Christus dicit, *nos de omni verbo ocioso reddituros rationem in die iudicii*, & versu sequente hoc confirmans, dicit, *nos ex sermonibus nostris vel justificarios vel condemnarios esse*, quibus verbis indicat sermones illos de quibus loquebatur versu 36. (hoc est, sermones ociosos, qui ex Adversariorum sententia, sunt peccata venialia) fore sufficientem causam damnationis ad poenam aeternam.

3. Secundò magis per accidens est, quod peccata venialia non puniantur poena aeterna in electis, quam quod puniantur poena aeterna in reprobis: item, quod in illis sint reparabilia per poenitentiam, quam quod in his sint irreparabilia per poenitentiam

nitentiam. Nam posterius hoc competit peccatis venialibus propter annexa mortalia (ut Adversarii sentiunt) quæ, si non specie, saltem genere cum illis conveniunt. At prius illud competit iis beneficio rei toto genere ab iis diversæ, viz. beneficio gratiæ habitualis inherentis electis. Hęc enim gratia est principium & causa actuum poenitentiarum, sine quibus electi peccata venialia retractare, eorumque remissionem consequi non possunt.

Tertiò Deus neque per se, neque per accidens. 4. potest facere id quod est injustum. Ergo, si inustum est punire peccata venialia poena æterna, ut blasphemè loquitur Bellarminus, lib. 1. de amiss. gratiæ. cap. 14. respons. ad objectionem 1, DEVS neque per se, neque per accidens posset illud facere. Et confirmatur, quia peccatum veniale ex eo quod sit in homine reprobo conjunctum cum mortali, non sit peccatum gravius aut majori poena dignum, sed retinet eandem naturam, quam prius habebat. Ergo, si ex se, & sua natura non meretur poenam æternam, tunc in reprobo non meretur poenam æternam: & per consequens in eo non punitur poena æterna: nam alioqui puniretur ultra condignum. Deus autem, ut omnes docent, et si remuneret bona opera ultra condignum non tam punit peccata ultra, sed *circa condignum*: quia scilicet natura sua magis propensus est ad liberalitatem & misericordiam, quam ad vindicativam justitiam.

Ad tertium hoc argumentum respondent Thom. 1° 2° quest 87. art. 5. ad 3um, Cajetanus in eum locum, Curiel in eundem locum dub. unico 5. & alii, peccatum veniale ex conjunctione cum

*mortalī non habere majorem gravitatem, seu non fieri gravius, habere tamen ex ea coniunctione irremissibilitatem, & aeternam durationem maculę, quam post se relinquit: quia scilicet sine poenitentia, quæ in reprobos non cadit, nulla est peccatorū vel levissimorum remissio, nulla maculę ab iis relictę abstersio. Peccatum igitur veniale, etsi in reprobis non sit *gravius*, tamen est *distantius*, seu durabilius propter suam coniunctionem cum mortalibus, & ideo (inquit Curiel) non respondes ei, quatenus est in reprobis, pœna intensior. sed distantior: quia intensio pœnae respondet gravitati peccati, & aeternitas pœnae ejus irremissibilitati.*

6. Sed contra Primo Adversarii docent peccatum mortale ob suam gravitatem puniri pœna aeterna, & peccatum veniale ob suam levitatem puniti pœna temporalis. Ergo sibi contradicunt, cum assertent aeternitatem pœnæ non respondere *gravitati peccati*, sed ejus *irremissibilitati*. Secundo omnis pœna, aut gradus pœnæ, respicit gravitatem culpc. hoc est, propter ipsam culpam, ejusq; demeritum infligitur. At aeternitas pœnæ est gradus, & insigne augmentum pœnæ, ut patet ex *Isai. 66. 24. Mar. 9. 44. 46. & 48. & Matth. 25. 41.* Ergo respicit gravitatem culpę, eique respondet. Tertio peccata venialia in reprobis, vel sunt digna pœna aeterna, vel non sunt digna: si non sunt digna, tunc puniuntur *ultra condignum*, quod absurdum est, ut ipsi Adversarii fatentur: si sunt digna, & aeternam pœnam merentur, tunc hoc meritum, aut potius demeritum, fundatur vel in *gravitate offensa*, vel in *duratione*

ratione reatus & macula, quam hæc peccata veniali post se relinquunt. Illi proculdubio dicent hoc demeritū fundari non in gravitate ipsorum peccatorum venialium, sed in eorum duratōne quoad reatum & maculam. Sed contrā Scriptura aperte testatur poenam æternā in die judicij infligi propter ea quæ *geschimus in corpore*, 2. Cor. 5. 10. Ergo tunc non infligitur poena æterna propter *nudam durationem macula post mortem*. Deinde, si ullo modo verum est peccata venialia in reprobis mereri graviorem poenam, necessariò etiam sequetur ea esse graviora in reprobis quam in electis (quod absurdum est, ut monui § 4.) nam quod meretur graviorem poenam, id peccatum gravius est. Hæc verissima esse patescit ex ingenua confessione Alphonsi Curielis, qui quamvis loco citato doctrinam illam Thomæ fusè explicet & urgeat, tamen alibi viz. In explicatione articuli 3. ejusdem questionis §. 3. pag. 479. nobiscum afferit æternitatem poenam non respondere soli durationi culpa, sed cadere sub demerito peccati, seu quod eodem redit, respondere gravitati culpa. Negari (inquit) non potest; quod æternitas pena cadat sub demerito peccati; quia etiam ipsa æternitas pertinet ad penam, & ex consequenti respicit demeritum culpa, & ita concedimus, propter peccatum mortale esse aliquem dignum pena æternam, & non propter peccatum veniale, & esse dignum pena est mereri eam; & Matib. 25. peccatores propter sua peccata damnantur, non solum ad penam absolvit, sed etiam ad penam æternam, dicunt enim, *Be maledicti in ignem æternum, & sub-*

ingitur ratio, esuriri enim, & non dedisti mihi manducare, &c. quæ ratio non esset sufficiens, nisi ejusmodi peccatis deberetur pena æterna. Vide etiam Franciscum de Herrera in 2. Sentent. disp. 42. quest. 2. ubi non solum eandem doctrinam, sed etiam iisdem ferè verbis tradit. Nam ex eo hæc verbatim transcripsisse videtur Curiel.

7. Propter has rationes Scotus in 4. Sentent. dist. 21. quest. 1. docuit poenam, qua damnati in inferno punientur propter peccata **venialia**, non fore æternam, sed temporalem: & proinde, eam finem aliquando habituram esse, cum interim in æternum duratura sit poena, quæ iis infligetur ob peccata mortalia. Ejus sententiam postea amplexi sunt Biel, Vega, Medina, Navarrus, & Almaynus, quos pro hac opinione citat Curiel in 1^{am} 2° quest. 87. art. 5. dub. unico §. 1. Non deerunt fortassis qui in hanc sententiam ibunt, ut vim argumenti supra propositi §. 1. repellant: facile enim secundum hanc sententiam, ad nostrum argumentum responderi potest, negando reprobos puniri poena æterna ob peccata venialia. At certè hoc non potest sine magna absurditate negari. Nam Primo reprobis in die judicii propter omnia ipsorum peccata, tam mortalia, quam venialia, dicetur, *ite maledicti in ignem æternum*, &c. Ergo poena, quæ infligetur ob peccata venialia erit æterna. Secundò sententiam Scotti confutat Vasquez in 1^{am} 2° disput. 145. cap. 2. hoc argumento: si vera (inquit) sit sententia Scotti, sequetur posse nos orare pro iis qui sunt in inferno, ut citius solvātur à pena debita pro his peccatis, siquidem illa standet, postquam satis possum sit.

¶ Det

Deo dimittenda est. Tertid recentiores Scotisq; hanc sententiam damnant, dicuntque Scotum non assertivè sed dubitative eam proposuisse. Vide Franciscum de Herrera in 2. Sentent. Disput. 42. quest. 4.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶

S E C T I O IV.

An peccata levissima electorum sunt mortalia ex natura sua?

ERTIA nostrā ratio contra Adversariorum sententiam sit hēc: Quod potest nunquam remitti, id potest in æternum puniri, idque justè. At peccatum veniale ab homine justo commissum potest nunquam remitti. Ergo potest in æternum puniri. Hoc argumentum procedit de peccatis levioribus in homine justo, sicut prius procedebat de peccatis levioribus in homine reprobō: & facile confirmatur per partes. Ratio enim propositionis majoris est, quia quamdiu durat culpa, hoc est, quamdiu ea non remittitur, tamdiu durat poenæ reatus: quamdiu autem durat reatus poenæ, tamdiu ipsa poena justè durare potest, ut Adversarii docent.

I.

Probatur etiam assumptio, quia Deus peccata venialia à justis & fidelibus commissa remittit ex gratia & misericordia: hoc enim patet ex ipso no-

2.

F 3. mine

nomine & natura remissionis, ut observat Estius in 2. Sentent. dist. 42. §. 6. Quicquid autem Deus ex gratia & misericordia facit, id potest non facere, & proinde potest peccatum veniale nunquam remittere.

3. Respondent Estius loco jam citato, & Vasquez in 1^{am} 2° Disput. 142. cap. 2. statum hominis justi, & bona opera ab eo facta cōdignè postulare, atq; adeo mereri de condigno, illam gratiam & misericordiam quo peccata venialia remittuntur: idque quia in justum est quenquam (verba Estii sunt) excludi in aeternum ab eo quod ei jure debetur. Hominibus autem justis jure debetur vita aeterna: & proinde tenetur D E V S eis aliquando remittere peccata venialia, ne viz. in aeternum excludantur a regno coelesti.

4. Hac responsio & in se absurda est, & foeda arrogantiæ plena. Primo enim si homini justificato ob bona ejus opera jure debetur remissio peccatorum venialium, sequetur pios seu fideles, cum Deum orant ut peccata quotidiane infirmitatis, seu venialia ipsis remittat, non min^o verè posse dicere, *persolve nobis debita tua* quam dimittit nobis debito nostra. Debet enim & ex justitia tenetur Deus peccata venialia piis remittere, ex Adversariorum sententia, ne alioqui in justè eos excludat a regno coelesti, quod ipsis meritis debetur. Secundo, omne meritum fundatur in promissione Dei gratitiae, ut docent Bellarminus, lib. 5. de Iustif. c. 14. & Suarez lib. 12. de divina gratia, cap. 18. Quicquid autem Deus ex gratia promisit, potuit id non promittere, ut per se patet. Potuit igitur D E V S non promittere, atque adeo nunquam conferre piis remissione.

remissionem peccatorum venialium ob bona ipsorum opera : & per consequens potuit ea in aeternum punire. Nam si nunquam remitterentur, in aeternum punirentur, ut ipsi Adversarii subinde inculcant. Tertio, hæc responsio nititur alio absurdum & crasso errore quod viz. bona opera mereantur de condigno gloriam & augmentum ac conservationem gratiæ, de quo suo loco, D E O favente, dicemus.

Bellarminus lib. 1. de amissi gratiæ, cap. 14. 5.
aliter, sed longè ineptius, ad hoc argumentum respondet. Loquitur enim solummodo de condonatione penæ peccatis venialibus debitæ, non vero de remissione ipsius culpe venialis, de qua præcipue procedit argumentum nostrum. Supponit enim, ut patet ex ultimis verbis istius capituli, culpam ipsam venialem esse homini justo remissam, ejusque maculam esse expurgatam per actum dilectionis, seu charitatis, quamvis poena ei debita non sit condonata : *si gratia (inquit) accipiatur pro liberali condonatione penæ, fatemur posse Deum absolutè non condonare penam peccatis venialibus iustorum debitam.* Quod enim ex gratia facit potest non facere : *si autem Deus vellet non condonare, sed omnino exigere penam peccati venialis ab eo qui culpam ipsam venialem per actum dilectionis purgasset, temporalem tantum, non autem sempiternam penam exligere posset.* Hæc Bellarmius.

At quid si gratia hic accipiatur pro condonatione ipsius culpe venialis, & abstensione maculæ quam post se relinquit : nonne similiter verum est D E B M posse nunquam remittere ipsam culpam venia

veniale ab homine justo commissam? Nam ex gratia eam remittit: *quod autem ex gratia facit, potest id non facere*, fatente ipso Bellarmino. Suppono igitur Deum nunquam remittere culpam veniale homini pio, qui eam commisit (nam posito possibili in actu nihil absurdum sequetur) & quero utrum in hoc casu, poena, quae ei infligi debet ob peccatum veniale, aeterna sit, an vero non sit?

7. Bellarminus loco citato dicit poenam, quae infligi potest pio ob culpam veniale, necessariò esse temporalem, & non aeternam. Sed Primo non in hoc casu, de quo nos loquimur, sed in alio casu planè alieno a proposito, hoc dicit Bellarminus. Supponit enim peccatum veniale esse homini pio remissum *quoad culpam* non vero *quoad penam*, & in eo casu dicit poenam aeternam ob illud peccatum ei infligi non posse. Nos contra loquimur de homine pio cui peccatum veniale nondum remissum est *quoad culpam*, & supponentes D E V M illud nunquam remittere *quoad culpam*, asserimus poenam ejus fore aeternam. Secundo, non gratis hoc asserimus, sed etiam manifestè probamus ex Adversariorum doctrina: Illi enim unanimiter contra Scotum tenent poenam illius culpæ quae nunquam remittitur, nunquam finiri, & proinde aeternam esse. Imd ipsè Bellarminus loco citato, dicit, *deformitatem peccati non debere sempiternam manere sine pena sempiterna*. Cum igitur D E V S possit nunquam remittere peccata venalia piorum (nam ex indebita gratia ea illis remittit. Et quod ex gratia facit, ut ipsi fatentur, potest

poteſt non facere) manifestum eſt etiam illum
ea poſſe in aeternum punire.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶

SECTIO V.

*An peccata leviora, quæ venialia vo-
cantur, sub pena aeternæ mortis à Deo
prohiberi poſſint? Et an actu sub ea
pena in fædere operum seu legali pro-
hibita ſint.*

VARTO peccata venialia ex
ſe aeternam mortem mereri, ex
eo patet, quod omnes tam E-
vangelici quam Pontificii fa-
teantur D E V M potuisse &
etiamnum poſſe peccata omnia,
etiam levissima, sub pena aeter-
na prohibere, & conſequenter

illios quæ ea committunt, aeterna morte punire.
At Deus nihil quod iniquum aut injustum eſt fa-
cere poſteſt. Ergo peccata venialia aeterna morte
iuste puniri poſſunt: & per conſequens petulans &
audax eſt Bellarmini assertio, lib. 1. de amiss. gra-
tia, cap. 14. respons. ad object. 1^{am} qua aſſerit
Deum non poſſe iuste punire peccatum quodlibet,
etiam veniale, pena omnium gravissima, qua eſt
mors aeterna. Respondet Curiel in 1^{am} 2° queſt. 88.
art. 1. dub. 2. ſ. 2. quod quamvis D E V S ut eſt

supremus

*supremus mundi Dominus, posset statuere poenam
eternam contra peccata venialia, non tamen posset
ad facere, ut est Index & Legislator, idque quia
poena aeterna non est proportionata demerito culpa
venialis, sed longe illud excedit. Idem etiam innue-
re videntur Bellarminus loco citato, & Franciscus
de Herrera in 2. sent. disput. 43. quest. 2. Sed falso
& inepte.*

2. Primo enim peccata levissima contra infinitam
Dei majestatem commissa, sunt in se gravia & poe-
na aeterna digna, ut infra patebit. Ergo Deus potest
ea prohibere sub poena aeterna.

3. Secundò, ipsa voluntas Dei lege sua prohiben-
tis peccata sub poena aeterna, est sufficiens ratio
aequitatis illius poenarum, efficitque ut sit propor-
tionata demerito ipsius culpa, ut communiter docent
Scholastici, cum de poena peccati mortalis dis-
serunt. Hoc aperte testatur ipse Herrera loco citato:
Secundò (inquit) Scholastici dicunt, satis esse quid
lege & voluntate Dei sit statuta pena aeterna contra
peccatum mortale, ut huiusmodi pena sit proportiona-
ta demerito ipsius culpa, & secundum se totam ha-
beat simpliciter rationem penarum. Ratio hujus dicti est,
quia satis est ut dicamus hoc de pena statuta per le-
gem humanam, quod talis lex lata fuerit a Legisla-
tore prudente & recto. Ergo a fortiori idem dicendum
est de pena statuta a Deo. Probatur sequens, quia lex
& voluntas Dei est per se justa. Confirmatur, quia
de premio aeterno concedimus esse proportionatum, &
secundum se totum habere rationem premii respectu
meriti temporalium, quia voluntas & lege Dei est sta-
bilissima

datam, ut primum talis meriti. Ergo similiter concedendum est, penam aeternam esse proportionatam, & secundum se totam habere rationem pena respectu peccati temporalis, quia voluntate & lege Dei est statuta in punitionem talis peccati mortalis. Idem etiam docet Curiel scribens in 1am 2° quest. 87. art. 3. 5. 3. Satis (inquit) est, quod lege & voluntate Dei sit statuta pena aeterna contra culpam mortalem, ut huiusmodi pena sit proportionata demerito ipsius culpe, & secundum se totam habeat simpliciter rationem pena. Probatur, quia satis est, ut dicamus hoc de pena statuta per legem humanam, quod talis lex facta fuerit a Legislatore prudenti & recto. Ergo, a fortiori id est dicendum de pena statuta per legem Dei. Confirmatur primò, quia lex & voluntas Dei est per se justa. &c. Hęc Curiel verbatim ex libro Francisci de Herrera transcripsit.

Tertiò Deus prohibere potest, immo & actu prohibuit lege positiva sub periculo & pena aeternaz mortis, res in se licitas & indiferentes, quz viz. si in se considerentur, recte rationi non repugnant, ut patet ex preceptis Ecclesiaz Iudaicaz datis de distinctione ciborum mundorum ab immundis, deque abstinentia a sanguine & adipe. Ergo multò magis prohibere potest peccata venialia sub poenaz aeternaz mortis. Ratio consequentia est, quia multa peccata venialia sunt contra legem nature, recteque rationi repugnant, & proinde in se, & seclusa Dei lege, sunt mala, illicita, & detestanda. Si igitur prohibitio Dei efficere potest, ut res in se licita & non detestanda, sit digna aeterna poena, cur non etiam efficere

efficere potest, ut res ex se illicita & detestanda sit digna aeterna poena.

5. Quarto denique Deus, ut Iudex & Legillator, in foedere operum, quod pepergit cum Adamo & Eva, & in eorum personis cum toto genere humano, actu prohibuit omnia peccata, etiam levissima, sub poena aeterna. Ergo justè ea prohibere potest sub hac poena. Scio Adversarios hujus argumenti antecedens cōstanter negaturos esse; sed facile convincuntur. Nam Deus in foedere operum promisit hominibus vitam aeternam sub conditione plena & & omnibus numeris absolutæ obedientiæ: & proinde in illo integratatis statu jus ad vitam aeternam habere non poterant, nisi imperfæctè impletendo legem Dei. Hinc manifestè sequitur cujuslibet peccati commissionem potuisse eos reddere obnoxios aeternè morti. Nam qui non prestat conditionem in foedere præscriptam, is non potest assequi præmium: sed contrā meretur poenam à legislatore statutam in foederis violatores. At si Adamus vel minimum peccatum commisisset contra legem Dei ejus menti inditam seu inscriptam, non præslisset conditionem foedere præscriptam; hoc est, non implevisset legem perfectè. Ergo non potuisse assequi præmium aeternæ gloriæ, sed contrā meruisse eo privari in aeternum.

6. Dices conditionem, sub qua vita aeterna promittebatur in foedere operum, non fuisse plenam & exactam legis impletionem in omnibus ejus præceptis, sed tantum in gravioribus seu præcipuis, & proinde hominem potuisse in eo statu assequi vitam aeternam vitando peccata mortalia, quamvis imminuis non esset a reatu peccatorum venialium. Sed hoc effugium omni probabilitatis specie caret.

Primo

Primo enim certum est Deum ab homine ante 7.
Iapsum exigere potuisse plenam & exactam legis
implectionem, tanquam absolutè necessariam ad
consecutionem vitæ æternæ. Ei enim dederat suffi-
cientes vires ad implendam totam legem; & ad vi-
tanda omnia peccata, tum venialia, tum mortalia,
idque non pro exiguo tempore, sed in perpetuum,
ut docet Valentia, tom. 2. disput. 6. quest. 12. punct.
2. §. 10. col. 659. dub. 2.

Secundò hinc quoque patet, Deum ab homine 8.
integro exegisse plenam & perfectam legis imple-
tionem, tanquam conditionem absolute necessa-
riam ad assecutionem premii promissi. Nam nunc
sub foedere gratiæ ab homine justificato, sibiq; re-
còciliato exigit, ut sibi serviat, legemq; impleat vi-
tando peccata omnia mortalia simpliciter, & co-
nando vitare etiam peccata venialia, ac de iis pœ-
nitentiam ordinariam agendo, quoties se ea com-
misisse observaverit (nam hujusmodi peccata sim-
pliciter & absolutè a nobis in hoc infirmitatis sta-
tu vitari non possunt) hoc inquam ab eo exigit,
tanquam conditionem absolute necessariam ad
consecutionem æternæ gloriæ. Ergo plus exigit ab
homine integro: & proinde ab eo exigit perfectam
legis impletionem. seu immunitatem ab omni
peccato, tam veniali, quam mortali, tanquam con-
ditionem absolute necessariam ad consecutionem
vitæ æternæ. Ratio consequentia est, quia æquum
est, ut plus exigatur ab eo, qui plus potest: *Nous*
cuiuscunque multum datum fuerit, multum repetetur
ab eo, & apud quem multa deposuerunt, amplius
reponerent ab eo, *Luc. 12. 48.*

Tertio, si foedus operum non obligabat strictè 9.

& præcisè (hoc est, sub periculo amittendæ beatitudinis) ad vitanda peccata venialia, tunc strictè & præcisè obligabat saltem (sicut nunc obligat fœdus gratiæ) ad ea revocanda, seu retractanda per poenitentiam. Nam nisi hujusmodi peccata retractarentur per poenitentiam, nunquam remitterentur, ut ipsi Adversarii docent: & per consequens, in æternum punirentur. At absurdum est posterius. Ergo & prius. Probatur assumptio, quia ubi est obligatio ad poenitentiam, ibi est promissio veniæ, sub conditione poenitentiarum. At in fœdere operum non fuit promissio veniæ. Ergo non fuit obligatio ad poenitentiam. Major per se patet. Probatur minor, quia promissio veniæ, seu remissionis peccatorum, pertinet ad fœdus gratiæ, & non ad fœdus operum: præsertim cum peccata abluantur, non nisi Christi sanguine, & meritis. Vide Bellarminum, lib. 4. de Iustif.

cap. 2. §. Quartò probatur, ubi hoc, tanquam dogma ab omnibus concessum ponit, quod promissio veniæ pertineat ad Evangelium, non vero ad legem, seu fœdus operum.

(* . *)

SACTIO

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ ΛΟΓΟΤΥΠΟΥ

SECTIO VI.

*An & quatenus malitia in omni peccato,
etiam veniali, sit infinita? & an pœna
infinita ei respondeat?*

VINTA nostra ratio petita est ab infinita malitia, quæ in peccato veniali, non minus quam in mortali cernitur. Ex ea enim sequitur ei deberi poenam infinitam. Ut autem hæc ratio melius intelligatur, notandum est Primo infinitatem pœna respondere infinitati culpa. Pœna enim debet esse proportionata culpa, ut monet Thomas 1. 2° quest. 87. art. 4.

Secundò notandum est culpam aliquo modo esse infinitam, & aliquo modo finitam: Primo enim est infinita *objectivè* & *extrinsecè*, quatenus est commissa contra infinitum bonum. Secundò est infinita *extensivè*. & *ratione durationis*, quia viz. ejus labes, seu macula, durat in æternum, quantum est ex parte peccantis (nam is per se, seu suis viribus, eam nunquam expurgare potest) & proinde ex se & seclusa Dei condonantis misericordia, peccantem in æternum regno coelesti excluderet, & pœnis infernalibus subjiceret. Nam nihil coquintum in illud regnum admitti potest. Tertiò est finita *intensivè*, sive respicias entitatem ipsius actus, nam a finita creatura elici non potest actus infinitus.

intensus, sive privationem entitati annexam. Enim est privatio finitæ rectitudinis, seu conformitatis cum lege. Et confirmatur, quia si malitia peccati esset infinita in quantitate, vel intensione, omnia peccata essent paria, nullumque esset alio majus, aut minus. Nam unum infinitum alio majus esse non potest.

3. Tertiò notandum est poenam peccatis debitam, & in inferno luendam, esse etiam aliquo modo finitam, & aliquo modo infinitam. Primo enim est infinita *objektivè*, quia privat peccantem bono infinito, id est, D E O, juxta illud, Matth. 25. 41. *Discidite à me.* Secundò est infinita *extensivè*, seu ratione durationis, juxta illud quod sequitur, *in aeternum ignem.* Cur autem poena reproborum aeterna esse debeat, varie rationes afferuntur à Theologis: ego hic unam tantum afferam, eamque petitam ab aeternitate culpe. Primo enim maculæ ex peccatis in hac vita mortali commissis contraria in iis durant in aeternum: & proinde, reprobæ sunt in aeternum foedi, & D E I consortio, ac amicitia indigni. Secundò habitualis eorum pravitas ac malitia, & speciatim eorum odium erga Deum, durat in aeternum. Ergo etiam eorum poena in aeternum durare debet. Aequum enim est, ut is qui nunquam desinit esse malus, nunquam defimat esse miser. Tertiò est finita intensivè, tum quoad tristitiam qua afficiuntur ob amissionem summi boni, quæ pertinet ad *poenam damni*, tum quoad cruciatus, quos patiuntur ab igne infernali, qui pertinet ad *poenam seorsus*. Ratio manifesta est, quia creatura finita infinitorum cruciatuum capax non est.

Quæsi

Quare hic potest, an poena reproborum sit infinita intensivè de jure (certum enim est eam non esse infinitam intensivè de facto, ut ex dictis patet) hoc est, an eorum peccata mereantur poenam intensivè infinitam? Quidam enim recentiores Pontificii, ut testatur Vasquez. in 1^{am} 2° super quest. 37. art. 4um, docuerunt peccato mortali ex se deberi poenam intensivè infinitam, si ea posset infligi, hoc est, si peccans illius capax esset. Contrarium tamen tenendum, & ad quæstionem propositam duabus assertionibus respondendum est. Prior est: *reprobis procul dubio deberi penas multò graviores & acerbiores, illis quas actu patiuntur.* Verè enim dicunt Theologi DEVM, sicut pios supra condignum remuneratur, ita etiam impios citra, seu infra condignum punire. Posterior est: *non tamen deberi ius penas intensivè infinitas ex ordine iustitiae.* Primo enim hæc poena non est possibilis: nam creatura finita non est capax infinitorum cruciatuum, ut supra monui. Secundò si peccato deberetur poena intensivè infinita, sequeretur DEVM non posse iustitiae suæ satisfacere puniendo impios: quia viz. hæc poena illis infligi non potest, hoc est, illi capaces non sunt talis poenæ. Absurdum autem est dicere aliquam poenam peccatis de jure deberi quam DEVS non potest infligere. Tertiò hinc sequetur omnibus peccatis æqualem poenam de jure deberi, seu omnia peccata mereri æqualem poenam: quod sane absurdum est, & divinæ iustitiae contrarium. Probatur hæc connexionis seu illatio: si enim minimo peccato debetur poena infinita, tum extensivè, tum intensivè, certè nulla major poena statu potest, maximis & maxime horrendis peccatis.

His positis sic argumentamur; Infinita culpa ex ordine justitiae meretur infinitam poenam. At culpa venialis non minus quam mortalis est infinita. Ergo meretur infinitam poenam. Hujus syllogismi propositio major manifesta est, & ab omnibus conceditur. Probatur minor, quia culpa venialis, non minus quam mortalis, est infinita *objectivè*: nam contra infinitam DEI legislatoris majestatem est commissa. Est etiam infinita *extensivè seu ratione durationis*, quia ejus macula ex se & seclusa DEI misericordia in eternum durat. Ergo ei debetur poena & *objectivè & extensivè infinita*.

6. Ad hoc argumentum Alphonsus Curiel in 1° 2° quæst. 88. art. 1. dub. 2. 5. 2 respondet his verbis. *Quamvis* (inquit) *peccatum mortale dicatur infinitum malum objectivè & extrinsecè*, propter infinitatem DEI offensi per ipsum: non sequitur, quod etiam isto modo peccatum veniale dicatur infinitum malum; & ratio discriminis est, quod peccatum mortale ita est contra DEV M, ut omnino avertat ab eo, & dissolvat amicitiam cum ipso: peccatum verò veniale nec avertit a DEO, nec dissoluit ejus amicitiam; & ideo infinitas objectiva, aut extrinseca, quæ solum convenit peccato ratione aversionis, reperitur simpliciter, & absolutè in peccato mortali, & non in veniali, nisi valde impropriè, quatenus est offensa, quamvis levis, contra DEV M.

7. Hęc responsio nullo modo satisfacit. Primo enim peccatum veniale est etiam (ut infra patet) ita contra DEV M, ut peccantem ab eo avertat. Secundò quod peccatum veniale non dissolvat amicitiam,

amicitiam, quæ nobis cum DEO intercedit, non est ex natura ipsius, sed ex gratia & misericordia DEI. Meretur enim ex se poenam æternam, ut ex tribus præcedentibus argumentis patet: & proinde meretur etiam exclusionem a favore & amicitia D E I.

प्र॒त्य॑क्षम॑त्वा विव॑द्यते विव॑द्यते

S E C T I O VII.

An peccatum mortale & veniale in hoc differant, quod mortale sit ex se irremissible per ablationem principiis remissionis, hoc est, gratia inherentis; veniale verò sit ex se remissibile per non ablationem istius principiis?

Considerayimus præcedentibus sectionibus priorem differentiam, quam Adversarii assignant inter peccatum mortale & veniale: viz. eam, quæ perita est ab hominum peccatorum punitione. Nunc consideranda ve- nit posterior differentia ab ho-

minum peccatorum remissione perita, quam cum adversarii assignant, dicunt peccatum mortale esse ex se irremissible, quia tollit principium penitentia & remissionis, hoc est, habitualem seu inherentem gratiam; peccatum verò veniale esse ex se remissibile,

missibile, quod peccantem non privet illa inherenter gratia, quæ ad poenitentiam agendam, & proinde ad remissionem consequendam necessaria est. Quapropter duo hic consideranda sunt: viz. differentia, quam assignant Pontifici inter peccatum mortale & veniale, & fundamentum seu ratio illius differentiæ. Differentia est quod peccatum mortale sit ex se irremissibile, peccatum vero veniale sit ex se remissibile. Fundamentum vero differentiæ est quod peccatum mortale tollat principium poenitentiarum, seu gratiam inherenterem, peccatum vero veniale eam non tollat. Primo igitur de fundamento hujus differentiæ; deinde de ipsa differentia verba faciam.

2. De fundamento hujus differentiæ, quatenus in eo asseritur, gratiam inherenterem, atque adeo, principium poenitentiarum & remissionis totaliter tolli per peccata mortalia, dico Primo illud esse falsum & ipsis Scholæ Pontificiæ placitis contrarium. Primo enim quamvis peccantes mortaliter multa Spiritus S. dona excutiant & amittant, non tamen totaliter ullum ex tribus illis habitibus, (fidem, spem & charitatem intelligo) fine quibus vita spiritualis consistere nequit, amittunt; ut patet ex Scripturæ testimonio citatis parte 1^a sect. 7. §. 6. Secundo quamvis verum esset id, quod Adversarii dicunt, per peccata mortalia penitus aboleri gratiam inherenterem, non tamen inde sequeretur principium poenitentiarum & remissionis tolli per peccata mortalia, modo vera sit doctrina illa *de providentia gratia circa impios*, quam Adversarii in Scholis communiter tradunt.

3. Nam principium poenitentiarum & remissionis non tantum est *gratia inherens seu habitualis*, sed etiam

etiam gratia assistens, seu gratia auxilii specialis, quae consistit non in permanente aliquo habitu, sed in motione seu actione DEI, qua cor hominis pulsat, eumque excitat & movet ad actus bonos supernaturales. Hanc gratiam esse principium poenitentiae & remissionis negari non potest, quia in prima hominis conversione, seu vocatione ad salutem, quae justificationem praedicit, confertur ei supernaturalis vis & potentia credendi, ac poenitentiam agendi, non per habitualis gratiae infusionem (hac enim non ante justificationem, sed eodem momento, quo fit justificatio, infunditur) sed per assistentem gratiam auxilii specialis, seu per motionem DEI cor hominis pulsantis, eumque excitantis, ut communiter docent Pontificii. Si igitur peccatum mortale non tollat aut excludat hanc gratiam assistentem, non tollit & excludit principium poenitentiae & remissionis. At verum est prius ex recepta & communione Pontificiorum doctrina. Ergo verum est posterior.

Probatur assumptio, quia Pontificii plerique docent quemlibet hominem ratione utentem, quantumvis ille impius sit, habere sufficientem gratiam seu auxilium ad pias & salutares actiones, ita ut quovis tempore possit se ad DEVUM convertere per salutarem poenitentiam, atque adeo remissionem peccatorum suorum consequi: vide Vegam lib. 13. in concil. Trident. cap. 13. Molinam in concord. gratiae & liberi arbitrii quest. 14. art. 13. disp. 10. item Valent. tom. 2. disp. 8. quest. 3. punct. 4. §. 1. propos. 1. ubi hanc sententiam propugnat tanquam communiores & in Scholis magis receperat, & pro ea varios Scriptores Pontificios citat. Alii verò Pontificii docent hoc auxilium gratiae assistentis, & sufficientis ad conversionem & poenitentiam, hominibus quantumvis impiis dari,

non quidem semper, attamen *pro loco & tempore*. Et sp̄ciatim dicunt hoc auxilium sufficiens gratiæ ass̄istentis, nunquam deesse homini, eo tempore quo tenetur ad DEVVM se convertere & poenitentiam agere, seu, ut Bellarminus loquitur, *cum non possit sine conversione vitare peccatum*. Vide Bellarminum lib. 1. de gratiæ cap. 5. & cap. 8. respons. ad object. 1. B̄ecanum opuscl. de auxiliis gratiæ cap. 6. & Didacum Alvarez lib. 11. de auxiliis gratiæ disp. 112. num. 5 conclus. 2. vide etiam Suarezii opuscl. de reviviscentia meritorum disp. 1. sect. 3. §. 11. ubi dicit peccatores in mortalia peccata prolapsos, non statim privari auxiliis gratiæ sufficientibus, immo nec efficacibus, propter peccatum commissum. Si hæc vera sunt, plane corruit Pontificiorum doctrina de ablatione principii poenitentie & remissionis per peccata mortalia. Quis enim dixerit eos carere principio poenitentie, quibus auxilia gratiæ ad poenitentiam agendam necessaria ac sufficiencia, immo etiam quandoque efficacia, subministrantur.

3. Dices primò Pontificios fortassis hoc sibi velle, quod peccatum mortale tollat *principium habituale & internum penitentie*: non vero quod tollat omne principium necessarium ac sufficiens ad poenitentiam. Respondeo: hoc non satisficit argumento nostro. Nam si quis verè & propriè potest agere poenitentiam, atque adeo consequi remissionem, via iusquicunque principii, sive habitualis & inharentis, sive externi & ass̄istentis, ejus peccatum non potest dici irremissibile, propter defectum principii ad poenitentiam requisiti. Certè non multum refert per quod principium possit quis poenitentiam agere, modo verè & propriè illud possit.

Secundò dicet aliquis, peccatores in peccata mortalia prolapsos non semper quando tenentur ad DEVUM se convertere, actu habere omnia, sed tantum quedam auxilia ad ipsorum conversionem necessaria per modum principii; dici tamen habere auxilium sufficiens, quia per auxilia quae actu habent, est in eorum potestate facere aliquid, quod si faciant, reliqua auxilia necessaria consequentur. Vnde Suarez. lib. 3. de auxiliis gratiæ cap. 6. §. 4. & 5. dicit hujusmodi auxilium non esse sufficiens absolutè, proximè, & in actu, sed remotè & in potentia. Respondeo Primò: quibusdam peccatoribus statim postquam peccatum mortale commiserunt, communicatur auxilium absolutè & proximè sufficiens, imò efficax, ut docet Suarez. in opusc. de reviviscentia meritorum disput. 1. sect. 3. §. 11. Et patet exemplo Petri, quem CHRISTVS statim post tertiam ejus negationem oculis misericordiæ respexit, & in viam justitiae per sinceram poenitentiam reduxit. Secundò sicut claudus aut ager qui non potest ambulare nisi innitendo baculo, verè dicitur posse ambulare, quamvis non actu baculo utatur, quia viz. potest eum arripere coque, uti quando voluerit, ita etiam qui non habent actu omnia auxilia ad poenitentiam requisita, sed possunt ea habere quando & quoties voluerint, illi verè dicuntur posse poenitentiam agere. Et confirmatur: quia is qui peccati mortalis reus est, quando tenetur poenitentiam agere, vel verè & propriè potest poenitentiam agere, vel non potest. Si Adversarii dixerint eum verè & propriè posse poenitentiam agere, habemus propositum: sequetur enim peccatori in peccata mortalia prolapso non deesse principium poenitentiae & remissionis: hoc est

est auxilia gratiæ ad poenitentiam agendam necessaria. Si dixerint eum verè & propriè non posse, sequetur secundum ipsorum doctrinam eum non liberè sed necessariò esse impoenitentem, & proinde ejus impoenitentiam non esse peccatum. Nam libertas seu *indifferentia ad oppositum*, ex eorum sententia, est conditio necessaria ad actum moralē, tam bonum, quam malum.

7. Dico secundò hoc fundamentum non sufficere ad stabiliendam hanc posteriorem differentiam inter peccatum mortale & veniale, quam assignant Pontificii, cum dicunt peccatum mortale *esse ex se irremissibile*, & peccati veniale *esse ex se remissibile*. Sensus enim illius differentiæ est, quod peccatum mortale ex propria sua natura est irremissibile, & peccatum veniale ex propria sua natura est remissibile. Ad hanc autem differentiam stabiliendam illud solum fundamentum sufficere potest, quod ab ipsa natura peccati mortalis & venialis petitum est. At hoc fundamentum non est ab horum peccatorum, natura petitum; sed a quodam eorum effecto, quod merè & absolutè, aut saltu præcipue, a D E I voluntate pender. Nam quod peccatum mortale gratiam inhærentem excludat, appellat, sive totaliter, sive ex parte, peccatum vero veniale eam non tollat, seu excludat, id non pender à natura horum peccatorum, sed a voluntate divina.

8. Probatur hoc Primiò, de peccato mortali, quia potest jam D E V S, secundum potentiam ejus absolutam, conservare gratiam inhærentem, & specialem habitum charitatis, simul cum peccato mortali; & si ita ei visum fuisset, hoc est, ita decrevisset ab eterno, potuisset semper & ordinari

eam

eam in peccatoribus peccato mortali inquinatis conservare. Ita docet Suarez, lib. 7. de divina gratia, cap. 19. §. 14. & sequentibus. Item, cap. 20, §. 6. & sequentibus. Ita etiam docet Alphonsus Curiel in 1^{am} 2° D. Thomę quest. 113. art. 2. dub. 3. §. 2. & 3. & multi alii recentiores Scriptores: idque hac ratione confirmant, quia conservatio gratiæ & charitatis in eo qui peccavit mortaliter, illudque peccatum nondum retractavit, nullam implicat contradictionem aut repugnantiam, sive respectu potentiarum Dei, sive respectu bonitatis & sapientiarum ipsius, hoc est, ut planius & brevius dicam, sicut non excedit virtutem potentiarum Dei infinitarum, ita nullo modo ejus sapientiarum & bonitatis repugnat, ut illi locis citatis fuisse demonstrant. Ergo quod peccatum mortale actu excludat, & tollat gratiam, non est ab ipsius natura, sed a libero Dei decreto, qui decrevit auferre gratiam inherenterem, seu habitualem, sicutem ex parte, ab iis qui mortaliter peccant. Potuit igitur Deus efficere ut peccatum mortale, non minus quam veniale, esset remissibile per non ablationem gratiarum inherenterum, seu principii interni & habitualis ad poenitentiam requisiti: & per consequens, quod peccatum mortale nunc sit immissibile per ablationem gratiarum inherenterum, ut volunt Adversarii, non est ab ipsa natura peccati mortalis, sed a libera Dei voluntate.

Dices quamvis peccatum mortale, ex se, & sua natura, non excludat gratiam, quia eam non expellit physicè, seu per propriè dictam, & veram efficientiam, verè tamen dici potest eam, ex se, & sua natura excludere, quia ex se, eam excludit mortaliter, seu demeritorie: hoc est, invenitur ut is qui

qui peccavit, privetur gratia inhärente. *Resp.* *Primò*, tò mereri privationem gratiæ, non minus verè attribuitur peccato veniali, quam mortali, ut statim patebit. Ergo peccatum mortale per hoc non distinguitur a veniali. *Secundò*, ut peccatum aliquod dicatur exclusivum, seu expulsivum gratiæ, & charitatis, aut irremissibile per expulsionem gratiæ, non satis est, quod mereatur privationem gratiæ & charitatis. Nam peccatum mortale meretur etiam privationem, seu ablationem habituum fidei & spei, ut fatentur omnes Adversarii: & tamen ineptè quis diceret peccatum mortale esse exclusivum fidei & spei, aut esse irremissibile per ablationem istorum habituum, idque quia actu & realiter eos non expellit. Nam peccatores in peccata mortalia prolapsi, etsi amittant gratiam & charitatem, ex Pontificiorum sententia, non tamen amittunt fidem & spem. *Vide Suarezium de divina gratia*, lib. 11. cap. 5.

10. Similiter de peccato veniali idem probatur. Nam quod peccata venialia non excludant gratiam inhärentem, seu quod commissionem peccati venialis non sequatur gratia privatio, non est a natura ipsius peccati venialis, sed a Deo in voluntate, & misericordia, qui gratiosè & clementer nobiscum agit, non restringens nobis secundum peccata nostra, *Psal. 103. 10.* Probatur hoc *Primò*, quia quævis peccata venialia non dissolvant nunc actu amicitia, quæ est inter Deum & homines, tamè ex se, & secundum rigorem justitiae, merentur dissolutionem amicitiae divinae. Ergo etiam merentur abstractionem, seu ablationem gratiæ inhärentis, quæ est effectum favoris & amicitiae divinae. *Consequentia* per se pa-

Set. Probatur antecedens, quia peccata venialia merentur mortentiam eternam, ut probatum est secundis precedentibus, & magis patet ex parte 3. hujus disputationis. Ergo merentur dissolutionem amicitiae illius, quae homini cum DEO intercedit. Secundò quamvis non merentur dissolutionem amicitiae illius, quae est inter D E V M & homines justos, mereti tamen possent ablationem gratiae habitualis, seu inherentis, idque quia vera amicitia potest inter Deum ac homines esse ac conservari, quamvis illi carerent gratia habituali, seu inherentem, modo habeant auxilia gratiae assistentis sufficientia & efficacia, ut piè vivere, & peccata graviora vitare possent. Hoc adeo certum est, ut doctissimi ex Adversariorum numero id concedant: nam quamvis Aureolus, & quidam alii cum eo docuerint neminem posse esse Deo gratum, aut Dei amicum, sine habituali justitia inherentem, tamen plerique Pontificii qui subtiliores habentur, quique hanc questionem accuratius tractarunt contrarium sentiunt. Vide Suarezium, lib. 7. de divina gratia, cap. 3. & Alphonsum Curielem in 1° 8° quest. 113 art. 2. dub. 2. §. 6.

Dices: Quamvis possibile sit aliquem puniri privatione gratiae inherentis, & tamen non puniri exclusione à favore & amicitia Dei, ut probat argumentum jam allatum, non tamen inde sequitur peccatum veniale mereri privationem gratiae inherentis. Nam ablato tanti doni videtur esse pena gravior, quam postulat natura peccati venialis. Respondeo: Argumenta quae Adversarii afferunt pro levitate penae peccato veniali debitis, solummodo probant ea non mereri exclusionem à favore Dei in hac vita, & mortem eternam in altero

tero seculo. Ergo non obstantibus illis argumentis, dicere possumus peccatum veniale mereri eam privationem gratiae inherenteris, quæ secum non adferat exclusionem à favore divino, & ad mortem æternam viam non sternat. Secundò, si Deus ob peccatum veniale auferret ab homine justificato gratiam inherenterem, & tamen eum non excluderet à favore suo, nec privaret eum auxiliis gratiae assistentis ad pie vivendum necessariis, sed tantum auferret habitualem illam facilitatem benè agendi, is non posset iustè conqueri de severitate Dei, præsertim cum *ex summa ejus benignitate sit quod non sumus absumpti*, ut habetur Thren. 3. 22. Tertiò, ratio quam affert Suarez lib. 11. de divina gratia, cap. 8. §. 15. ad probandum peccatum veniale non mereri ullo modo privationem gratiae, falsa & inepta est. Dicit enim hominem peccando venialiter nullo modo se avertere à Deo, ut ab ultimo fine: & inde concludit, Deum non posse ob peccata venialia se avertere ab homine, auferendo ab eo gratiam, vel in totum, vel in parte. Dico hanc rationem esse falsam, quia qui peccat venialiter vere & propriè se avertit a Deo, & ad creaturam convertit, ut infra patebit. Concludo igitur peccatum veniale posse iustè a Deo puniri privatione gratiae, & per consequens non *ex se*, & sua natura, sed a voluntate & decreto Dei. hoc habere quod gratiam inherenterem non excludat. Hujus conclusionis veritatem quidam etiam ex Adversariis viderunt & agnoverunt: unde Filiucus Iesuita, tract. 23. sui operis, §. 277. non esset (inquit) contra iustitiam, si Deus velles totam charitatem corrupti per peccata venialia.

Hacdenus

Hactenus de fundamento posterioris differentiæ, 12.
quam Adversarii assignant inter peccatum mortale & veniale, verba fecimus. Nunc de ipsa illa
differentia paucis differemus. Dicunt Adversarii
peccatum veniale esse *ex se remissibile*. Nos modum
illum loquendi damnamus ut falsum & absurdum,
& contrà asserimus peccatum veniale non ex se, &
sua natura, sed per accidens esse remissibile in iis
in quibus est veniale, hoc est, in electis justificatis.
Nam quod in iis sit veniale seu remissibile, id ha-
bet non ex natura sua, sed per accidens, viz.
propter conditionem subjecti, hoc est hominis qui
peccavit venialiter: nimirum quia is est prædictus
gratia inhærente, & quia est DEI filius, amicus,
& confoederatus, cum quo D E V S non secun-
dum rigorem iustitiae sed secundum ~~multitudinem~~
~~miserationum~~ suarum agere vult. Interim fate-
mur peccatum veniale habere hoc ex se & sua na-
tura, quod dignum sit leviori gradu poenæ æter-
ni, quam peccatum mortale. Fatemur D E V M
quoque aliquo modo respicere ipsam naturam pec-
catorum venialium, & eorum levitatem respecti-
vam (non enim absolute sed respectivè & com-
parativè levia sunt, quia viz. sunt leviora mortali-
bus peccatis) cùm ob ea non infligit graves illas
poenas, quas ob peccata mortalia infligere solet;
& cùm sub conditione facilioris poenitentia ea
condonat. Sed in hoc ab Adversariis dissentim-
us, quod illi dicant naturam peccatorum venia-
lium per se, & seclusa DEI misericordia, esse to-
talem & adæquatam rationem, cur D E V S ob pec-
cata venialia non infligit graviores illas poenas,
eaque tam facile remittat. Nos enim contrà affe-

ritus DEVUM, cùm ita se gerit erga justificatos in peccata venialia prolapsos, præcipue respice-
re misericordiam suam, & gratiosum illud fœdus
quod nobiscum in C H R I S T O inire digna-
tus est.

Quod igitur peccatum aliquod levius, ut v. g.

13. verbum otiosum non sit ex se, & sua natura, ve-
niale seu remissibile, hac ratione demonstramus.
Si peccata leviora sunt ex se & sua natura remissi-
bilia, etiam ex se & sua natura sunt per poeniten-
tiæ revocabilia, vel, ut alii loquuntur, retractabi-
lia. At falsum est posterius. Ergo & prius. Pro-
batur propositio quia si hæc peccata, quæ venialia
vocantur, nunquam retractarentur per poeniten-
tiæ, aut per alium aliquem charitatis actum, tunc
nunquam remitterentur: si autem nunquam re-
mitterentur, semper punirentur: & sic poena co-
rum esset æterna. Ergo idem est esse ex se venia-
le, seu remissibile, & esse ex se retractabile, seu
revocabile per penitentiam, vel per aliquem cha-
ritatis actum. Vnde Bellaminus lib. 1. de amiss.
gratia cap. 14. respons. ad object. 3. dicit pec-
catum veniale esse natura sua remissibile, quia re-
linquit in hincin charitatem, ex cuius actu facile
remitti potest. Et Vasquez in 1°. 2° disput. 142.
cap. 2. in fine, dicit peccata venialia esse ex se
reparabilia per penitentiam, quia manent con-
iudicia cum principio yit, hoc est cum gratia.

Probatur etiam assumptio, Primo quia id non
competit rei ex se & sua natura, quod competit ei
beneficio alterius rei toto genere ab eo diverso.
At esse retractabile per penitentiam competit
peccatis venialibus beneficio charitatis seu gratia,
quæ

quæ est res toto genere diversa a peccatis venialibus. Nam homo iustificatus, qui peccatum veniale commisit habet vim & potentiam agendi penitentiam de peccato veniali, non ab ipso peccato veniali, sed a gratia inhærente, quam DEVS misericorditer, & ex indebito favore in eo conservat. Secundò peccata venialia non necessario secum trahunt aliquid, unde per poenitentiam revocari possint. Vel, ut planius dicam, non sunt ex se & necessario conjuncta cum gratia inhærente, quæ principium est actuum poenitentiarum & charitatis, quibus peccata venialia retractantur. Ergo non sunt ex se & sua natura retractabilia per poenitentiam. Probatur antecedens quia peccata illa, quæ in electis venialia sunt, possunt esse, & sape sunt sine gratia inhærente, hoc est, possunt esse & sape sunt in subjecto destituto gratia & charitate, ut patet ex reprobis ea peccata committentibus. Ergo non sunt ex se & necessario conjuncta cum gratia inhærente.

Dicer aliquis Primo: quamvis peccata venialia ex se, & sua natura, non sunt conjuncta cum gratia, tamen ex se & sua natura non repugnant gratiarum, nec eam tollunt: & hoc satis est ut dicantur ex se remissibilia, seu reparabilia per poenitentiam. Respondeo non satis est: nam quamvis verum esset, quod illi dicunt, peccata venialia ex se & sua natura non tollere eam gratiam inhærentem, quæ est necessaria ad eorum remissionem obtainendam, tamen adhuc verum esset, ea ex se illam gratiam non ponere, & proinde ea non esse ex sua natura revocabilia per poenitentiam. Nam, ut supra monui, peccata

etata illa leviora non sunt remissibilia et venialia; nisi quatenus sunt revocabilia per poenitentiam, semper enim requiritur poenitentia ad remissionem peccati.

16. Secundò dicet aliquis cum Cajetano in 1^{am} 2° super quest. 87. art. 5. quamvis peccatum veniale non sit ex se remissibile *positivè* ut probat argumentum (quia ex se non ponit principium remissionis et poenitentiaz, hoc est, ex se et sua natura non est coniunctum cum gratia et charitate) nihilominus tamen illud posse dici ex se remissibile *negativè*, hoc est, posse dici remissibile per non ablationem principis poenitentiaz & remissionis: quia viz. non excludit aut tollit inherenterem gratiam, quaz poenitentiaz et remissionis principium est. Respondeo Primo illum modum loquendi esse valde abusivum et impro prium. Nam sicut inepte quis diceret illud, quod per se, et ex se, neque gaudii neque doloris causa est (ut v. g. tollere festucam, fricare barbam) esse iper se delectabile aut jucundum, quia tristiam non affert, et causam gaudii non tollit, ita etiam inepte et absurdè loquuntur qui dicunt peccata leviora esse ex se remissibilia, quia principium seu causam poenitentiaz et remissionis non tollunt. Secundò quod peccatum veniale sit remissibile negativè per non ablationem gratiaz inherenteris, quaz est principium poenitentiaz et remissionis, quod, inquam, hoc modo remissibile sit, non est a natura hujus peccati, sed a voluntate et decreto D E I. Nam peccatum veniale meretur ablationem seu privationem gra-

et supra mouui 5. 10. hujus sectionis, et
proinde DEVS justè posset efficere ut peccans ve-
nialiter careat gratia habituali seu inherente, per
quam peccatum veniale, est remissibile. Ergo
falso dicit Cajetanus peccatum
veniale esse ex se et sua
natura remissibili.

ЛІТЯВТ ГЛАВ
— розмежуванням їх, зокрема, між
такі підгрупи як **Підгрупа**, **підгрупа** та
такі підгрупи як **підгрупа**, **підгрупа**.

2652

DISP:

DISPUTATIO THEOLOGICA,

De vero discriminē peccati mortalis &
venialis, de j. impossibilitate implendi
legem Dei ob quotidianam pec-
atorum venialium incursionem.

PARS TERTIA.

In qua considerantur & confutantur fundamen-
tales differentiae, quas assignant Pontificiū inter
peccatum mortale & veniale.

SECTIO I.

*An recte doceant Adversarii offensas in
re levi commissas non mereri dissolu-
tione amicitie.*

I.

Differentiae quas consti-
tuunt Pontificiū inter pec-
catum mortale & veniale, di-
tingui possunt in *principales*,
& *subservientes*, seu *funda-
mentales*. Principales differen-
tiae sunt illae, quae exprimunt formales & specificas
gationes, propter quas quædam peccata mortalia,
et

& quædam venialia in Scholis Papisticis dicuntur. In Adversariorum enim Scholis quædam peccata dicuntur mortalia, quia mortem merentur, & gratiam excludunt, & proinde ex se irremissibilia sunt. Quædam vero venialia appellantur, quia mortem æternam non merentur, nec gratiam excludunt, & sic ex se remissibilia sunt, quia viz. principium poenitentiaz & remissionis non tollunt. Subservientes, seu fundamentales differentiaz, sunt fundamenta & rationes, quas ab Adversariis afferuntur, ut peccata mortalia poenam æternam & gratiaz privationem mereri, venialia vero hæc non mereri, ostendant. De priori genere differentiarum, quas inter peccata mortalia & venialia assignant Pontificii, egimus parte precedenti hujus disputationis: & proinde de posteriori earum genere hac tertia atque ultima parte differendum est.

Fundamentales differentiaz, quas Pontificii inter peccata mortalia & venialia assignant, sunt variaz. Dicunt enim peccata venialia non mereri poenam æternam, & privationem gratiaz, mortalia vero ea mereri 1° quia hæc sunt contra legem, illa vero non sunt, 2° quia hæc repugnant charitati, illa non repugnant, 3° quia hæc avertunt peccantem a Deo, ut a fine ultimo, illa vero non avertunt. 4° quia hæc tam ex parte objecti, quam ex parte modi quo committuntur, sunt graves offendaz, illa vero, vel ex parte objecti, vel ex parte modi quo committuntur, sunt leves offendaz. Ego ab ultimo hoc discrimine peccati mortalis & venialis, hujus tertiaz partis initium faciam. Nam eo sublatu reliquæ differentiaz facilius confutantur. Et quia Adversarii de levitate peccatorum venialium differentes, probant ea non posse aut debere dissolvere amissione.

citiam, quæ nobis cum Deo intercedit, quia leves
offensæ non solent dissolvere amicitiam quæ inter
homines est; ideo ostendam primò argumentum
Adversariorum ab analogia amicitiæ humanæ pe-
titum non esse firmum & validum: deinde pro-
babo peccata venialia, et si multò leviora sint
mortalibus, non tamen esse simpliciter & absolute
leves offensæ.

3. Quod ad prius attinet, intrepidè affirmamus
amicitiam divinam, causasque seu rationes, propter
quas ea vel conservatur, vel dissolvitur, non esse
exigendas ad amicitiam humanam, & ad causas,
per quas ea conservatur, aut dissolvitur. Idque
Primò, quia multa sunt offensarum genera, quæ
non dissolvunt amicitiam humanam, & tamen, ex
ipsa Adversariorum sententia, dissolvunt amici-
tiam divinam. hominesque ab ejus favore merito
excludunt. Error v. g. & ignorantia, etiam si
vincibiles sint, sepissime ita excusant & extenuant
amicorum offensas & injurias, etiam graves, ut eo-
rum amicitiam non dissolvant. At tamen non inde
sequitur offensas graves ex vincibili ignorantia
commisssas non dissolvere amicitiam inter D E V M
& homines. Nam ejusmodi offensæ vocantur pec-
cata mortalia. Item cùm quis, ex proposito & in-
tentione beneficiandi, amicum in re majoris mo-
menti offendit, putans se ei facere rem gratissimam
& utilissimam, non propterea excluditur ab ami-
citia aut favore amici sui. At qui ex zelo & inten-
tione placendi Deo in re gravi peccat, ut v. g. Pau-
lus qui existimabat se persequendo Ecclesiam pra-
stante obsequium Deo, is peccat mortaliter, & pro-
inde à favore Del excludi censetur. Item nou so-
lent viri boni, & prudentes, ob unam offensam,
etiam

etiam in re graviori commissam, veteres, fideles, & optimè de se meritos amicos, a favore suo & amicitia excludere. At unum peccatum mortale ab eo commissum, qui diu antea in statu gratiae perseveraverat, multisque pietatis & charitatis operibus illustris fuerat, potest & solet, ex Adversariorum sententia, totaliter, imò etiam finaliter, eum excludere a favore divino. Ob hoc argumentum Gregorius Martinez in 1am 2° D. Thomæ quæst. 1. art. 5. dub. 2. resp. ad object. 2. fatetur impariem esse rationem amicitia divinæ et humanæ, quod illa consistat in invisibili, hoc verò habeat latitudinem quandam, & gradus: unde (inquit) licet amicitia humana non amittatur per unum alium, bene tamen divina (supple, per unum alium amittit potest) juxta illud Iacobi. *Qui offendit in uno, factus est omnium reus.*

Secundò, ob leves offensas non solet amicus amico, imo nec Dominus servo, aut Princeps subdito, graves poenas infligere. At ex Adversariorum sententia, Deus ob peccata venialia, amicis et filiis suis solet gravissimas et acerbissimas poenas infligere, viz. poenas Purgatorii, quarum minima est major maximâ poenâ hujus vitæ, ex sententia Thomæ in 4. Sentent. dist. 20; quæst. 1. art. 2.

Tertiò evidens ratio afferri potest cur amicitia divina, potius quam humana, ob offensas in re levi commissas jure dissolvi possit: *Quatuor enim sunt, quæ hujusmodi offensas contra homines commissas excusabiles et veniales reddunt; viz. 1º quod inevitabiles sint. 2º quod mutuae sint, et communes inter amicos. 3º quod non committantur contra specialem amici offensi præmonitione. 4º quod non*

non committantur ex plena & perfecta delibera-
tione. At ex his, tres primæ nunquam, quarta ve-
rò non semper, sed aliquando tantum excusare po-
test offensas contra DEVM commissas.

Primo igitur in amicitia humana offensas in re
6. levi commissas excusat earum *inevitabilitas*, seu ne-
cessitas. Nam ab amicis nostris exigere non possu-
mus, ut in omnibus nobis placeant, & in nulla re
nos offendant: idque quia hæc conditio est simpli-
citer impossibilis & eorum vires superat. At cùm
DEVS fœdus amicitię cum hominibus ante lapsum
pepigit, jure hoc ab iis exigere potuit, idque quia
in illo statu facillimè & sine ulla molestia peccata
omnia, etiam levissima vitare potuimus. Nec re-
fert quod jam id nos præstare non possimus; nam
quamvis nos amisimus potentiam seu vires præ-
standi perfectam obedientiam, tamen DEVS
non amisit jus suum exigendi perfectam obedien-
tiā a nobis: & per consequens eam etiam omnium
exigere posset, si stricto jure nobiscum agere
vellet.

Secundò leviores offensæ contra homines com-
missæ veniales habentur, quia *mutuæ sunt, & com-
munes inter amicos*, hoc est, quia amici se mutuo
hujusmodi levibus injuriis offendunt. Mutuæ au-
tem offensiones mutuam ignoscētiā requirunt.
At in amicitia divina ita se res non habet. Nam
nos innumerabilibus peccatis DEVM nostrum
offendimus, is verò nunquam vel levissima injuria
aut offensa nos afficit. Vnde Ierem. 2. 5. sic con-
queritur DEVS de populo Israelitico. *Quid inveni-
erunt Patres vestri in me iniquitatis, quod longè ab-
fesserant à me?* & Threnor. 3. 33. testatur se cum
homines
a. 1000
a. 1000

homines ob peccata punit, non affligere ex animo suo, aut malitia afficere filios viri.

Tertiò offensas leviores hominum contra ipsorum amicos commissas excusare debet & potest 8. defectus præmonitionis, aut saltem talis præmonitionis, quali DEVS utitur, cum nos præmonet ne peccata, vel levissima, committamus. Certe si amicus ab amico in re levi aut parvi momenti offensus eum non solum moneret, sed etiam studio-sissime rogaret, hortaretur & obtestaretur, ne in ea re imposterum eum offendat, & simul etiam significaret eam rem, licet alioqui in se levem, & parvi momenti, sibi vel maximè displicere, si que alter amicus sic præmonitus in eandem offensam singulis horis & horarum momentis relaberetur, profectò is hoc faciendo justissimam causam preberet amicos sic offenso excludendi eum a favore suo. Itz planè se res habebet. DEVS enim, non tantum monet, & mandat, sed etiam nos rogat, hortatur, & per ministros suos nos obtestatur, ut ab omni peccato caveamus, imò etiam in verbo suo aperte declarat se summo odio prosequi omnem iniquitatem, utpote suz naturz maximè contrariam. Qui igitur post tot admonitiones, exhortationes, & obtestationes committit peccata, vel levissima, quæ tantopere DEO displicent, is certe a favore DEI excludi meretur.

Quartò leviores offensas ab hominibus contra ipsorum amicos commissas sèpè excusant error, ignorantia, inadvertentia, & ut verbo dicamus, defectus plena deliberationis. Nam alioqui si quis sciens, volens, & ex plena deliberatione amicos offendat in re aliqua, quam, licet levioris momenti 9.

fit, amico tamen suo maximè displicere intelligit, ejus offensa pro insigni injuria & contemptu habetur: & proinde amicitia dissolutionem mereri judicatur. At sc̄e illa peccata, quæ levia & venialia vocantur, sunt perfectè voluntaria, id est ex plena deliberatione committuntur ab iis, q̄i probè intelligunt ea D E O displicere, ut tentur omnes Adversarii. Nam peccata delibera-
tissima seu maximè voluntaria in re levis mo-
menti commissa pro venialibus habent. Ergo
ea pro insigni injuria & contemptu habenda,
& proinde amicitia nostra cum D E O dis-
solutionem mereri judicanda sunt. Alias re-
sponsiones ad argumentum Adversiorum ab
analogia amicitia humanæ petitum, vide apud
Chamierum tom. 3. lib. 6. cap. 10. 6. 18. & 19.
& apud Paræum in lib. 1. Bellarmini de amici-
gratia cap. 11. respons. ad argum. 4.

Sacra

論著集解卷之二

S E C T I O . II .

An peccata, quae venialia vocantur, sint simpliciter & absolute leves offensæ?

VOD ad posterius attinet, dico peccata venialia, et si sint leviora multò peccatis mortalibus, non tamen esse simpliciter & absolute leves offensas.

I.

Primo enim peccatum veniale committitur contra divinam excellentiam. Nam ea

2.

quolibet etiam peccato levissimo offenditur: & per consequens peccatum veniale est altioris ordinis, seu est malum gravius, quam sint omnia mala peccata, vel offensiones contra homines commissa, quæ tales sunt, ut expressè facetur Suarez. lib. 11. de divina gratia cap. 3. §. 17.

3.

Secundò tanto gravius est peccatum, quanto major est persona, contra quam peccatur, ut v. g. percutere principem est multò gravius peccatum, quam percutere hominem privatum. Ergo si persona contra quam peccatur, sit infinitè excellentior qualibet alia persona, peccatum contra eum commissum erit infinitè majus quolibet alio peccato; & proinde erit peccatum infinitum, seu habebit malitiam infinitam. Hac illatio non est nostra, sed Granatensis, Scriptoris Pontificii pii & docti, qui in libro, quem Michael ab Isselt ex variis ejus operibus collegit, & Flores Granatensis inscripsit, parte

parte 3. cap. 5. sic scribit. *Certum (inquit) est quod persona in quam peccatur nobilior est, et peccatum maius esse, ut si persona offensa sit infinita dignitatis, etiam offensa in illam facta erit infinita gravitatis.* Hic videtur Granatensis loqui de peccato in genere: sed sive de eo loquatur, sive non loquatur, parvum interest. Nam argumentum quo uiuit bene accommodari potest omni peccato. Si enim bene sequitur peccatum mortale esse infinita gravitatis, quia contra maiestatem infinitam committitur, bene etiam sequitur peccatum veniale esse infinita gravitatis, quia illud etiam contra infinitam DEI maiestatem committitur, ut per se pater. Respondeat Cuiuslibet in 1° 2° quest. 88. artic. 1 dub. 2, imparem esse rationem peccati venialis & mortalis, quia peccatum mortale ita est contra infinitam DEI maiestatem, ut peccatum a DEO, quatenus est finis ultimus, avertat, quod de peccato veniali dici non potest. Sed hoc effugium infrà consutabimus & ostendemus per peccatum veniale, non minus vero & proprium quam per peccatum mortale hominem averti a DEO, quatenus is est finis ultimus vita humanæ.

Tertio, si consideremus omnes circumstantias
 4. peccati venialis, videbimus illud malè comparari levibus offendit, aut minutioribus hominum negligentiis in suo obsequio erga amicos. Nam, ut supra monui, offensa etiam in re levi contra hominem commissa, gravis esse, & amicitia dissolutionem mereri judicatur, si committatur post varias personæ offendit admonitiones, exhortationes, & observationes in contrarium, si que persona offensa sepius antea declaraverit se eam rem, in qua offensio com-

committitur maximè aversari. At peccatum veniale hoc modo committitur contra gloriosam & infinitam Dei majestatem, ut patet ex iis quæ dicta sunt sectione præcedenti. Quibus hoc etiam addendum est, quod odium, quo Deus se peccatum quodlibet prosequi in verbo suo tellatur, sit longè maius eo odio, quo nos res maximè nobis molestas & damnosas aversamur. Cùm enim homines pii & amore Dei flagrantes peccata omnia, etiam levissima, detestentur, certè Deum ipsum ea multò magis detestari necesse est. Vnde Granatensis loco nuper citato cap. 7. dicit, odium, quo D E V S peccatum persequitur, tantum esse ut nullius id capiat intellectus: idque hac ratione confirmat. Quanto (inquit) quis melior est, tanto magis beatitudinem diligit, etitque malitiam seu iniquitatem cum itaque D E V S bonus sit, nec tantum bonus, sed infinitè bonus, sequitur ut infinito amore beatitudinem diligit, odioque infinito malitiam prosequatur. Hæc Granatensis.

Similiter offensa, etiam in re levi contra hominem commissa, ut supra monui, gravis esse, & dissolutionem auctoritatis meriti judicatur, si committatur ex plena deliberatione contra cum, cui offendens scit eam maximè displicere. Eigo etiam peccatum levissimum ex plena deliberatione commissum contra D E V M, cui tantopere displiceret, pro gravi offensa & injuria habendum est. Et confirmatur, quia, qui in re parvi momenti Deum ex plena deliberatione offendit, is exiguum delegationem aut utilitatem voluntati divinit, & observationi mandatorum ejus præfert. Homini enim deliberanti, an hujusmodi peccatum committere

mittere prestat, ab una parte proponitur dele-
Etatio, aut utilitas, quam illud peccatum ei adferre
potest, ab altera parte proponuntur Dei volun-
tas, & amor quo virtutem, & odium quo vi-
tium prosequitur Deus: ita ut in unam laudem
mittatur Deus, & in aliam temporalis utilitas aut
delectatio. Si ergo in hujus deliberationis con-
clusione, homo apud se statuat peccatum illud com-
mittere, temporalem, eamque exiguam utilitatem
Deo manifeste praeferat: atque ita coronam &
gloriam, quae debetur Deo tanquam ultimo fini ei
subtrahat, & creaturæ, hoc est, temporali utilitati,
aut voluptati imponit. Ita ratiocinatur Granatensis
loco citato, cap. 6: ubi de solo peccato mortali
expressè loqui videtur: sed argumentum quo illic
utitur, non minus veniali quam mortali peccato
accommodari potest.

III.

*An peccata venialia sint contra legem?
& an sint contra finem legis?*

I.

VO D ad primam questionem
in titulo hujus Sectionis propo-
sitam attinet, Lombardus in 2um
Sent. dist. 35. litera A. Thomas
2° 2° quest. 88. art. 1. ad 1um. &
inter recentiores Pôtificios Bel-
larminus lib. 4. de Iustif. cap. 14.
docuerunt peccata venialia, non esse contra, sed
praeceps.

prater legem, & sola mortalia verè & propriè esse contra legis precepta. De hac sententia dico primò eam esse in se falsam & absurdam.

Primò enim qui peccat venialiter, ad certam poenam condemnari potest, ut omnes fatentur. Omnis autem condemnatio ad poenam sit vi legis alicujus, qua talis poena peccantibus decernitur. Cùm igitur lex iis solis, qui ipsam transgrediuntur, poenam comminetur, manifestè sequitur eos, qui peccant venialiter, qua tales sunt, esse transgressores legis.

Secundò peccata venialia sunt contra rectam rationem. Nam recta ratio dictat verba ociosa, cogitationes inordinatas, & multa alia ex iis, quæ peccatorum venialium nomine censentur, esse illicita & fugienda: Ergo peccata venialia sunt etiam contra legem Dei. Ratio consequentia est, quia recta ratio prohibens aliquid, aut dictans aliquid esse malum, illicitum, aut fugiendum, nihil aliud est quam lex Dei cordi inscripta, juxta illud, Rom. 2. 15. qui ostendunt opus legi scriptum in cordibus suis.

Tertiò, si peccata venialia non contra, sed prater Dei legem tantum essent, jam non peccata essent, sed opera indifferentia: & proinde licita. Licitum enim est quicquid nulla lege prohibetur. Item si hæc doctrina vera esset, qui ab hisce peccatis abstineret, is faceret opus non præceptis, sed consilii, atque adeo faceret opus supererogationis. Nam opus consilii & supererogationis idem valent. Docent enim Pontificii, omne opus bonum, quod non est a Deo præceptum, esse opus supererogationis. At certè nimis absurdum est dicere hominem

abstinendo à quocunque peccato facere opus supererogationis.

5. Dico secundò hanc sententiam & olim displi-
cuisse & hodie displicere plerisq; Theologis Pon-
tificijs. Nam hanc sententiam rejiciendam esse,
nisi aliter accipiatur quam verba sonant docent
Durandus in 2. Sentent. dist. 42. quest. 6. §. 12.
Major in 2. Sentent. dist. 42. quest. 6. Vega in Con-
cil. Trident. lib. 14. cap. 13. Vasquez in 1^{am} 2°
disp. 143. cap. 3. Valent. tom. 2. disp. 6. quest. 18.
punct. 1. col. 712. Alphonsus Curiel in 1^{am} 2° quest.
38. art. 1. dub. 3. §. 1. Estius in 2. Sent. dist. 35.
§. 2. Bécanus part. 2. Summæ Theologicæ tract.
2. cap. 2. quest. 7. conclus. 2. Joannes a Rada in 2.
Sent. controv. 17. art. 1. conclus. 2. & Franciscus de
Herrera in 2. Sent. disp. 42. quest. 4. in fine; Imò
ipse Bellarminus, licet lib. 4. de justif. cap. 14.
damnet Andream de Vega assertentem peccata esse
propriè contra legem Dei, tamen lib. 1. de amiss.
gratia, cap. 11. fatetur quædam venialia peccata
esse contra legem, sed non perfectæ.

6. Ad secundam questionem in titulo propositam,
Estius in 2um Sent. dist. 35. §. 2. Bécanus in Sum-
ma Theol. part. 2. tract. 2. cap. 2. quest. 7. & mul-
ti alii, cupientes periculose illam & difficilem
Lombardi, Thomæ ac Bellarmini sententiam mol-
lire & cautius proponere, respondent peccata ve-
nialia non esse propriè contra finem legis. Nam
(inquiunt) finis legis est charitas, 1. Tim. 1. 5. Nu-
llum autem veniale est contra charitatem. Sed hæc
sententia non minus falsa & absurdæ est, quam
precedens. Nam charitas dicitur esse finis legis, ut
docet Bécanus, loco citato, quia omnia precepta
legis

legis co-spectant, ut diligamus Deum ex toto corde,
& proximum nostrum, sicut nos ipsis. Matth. 22.37.
& 39. & Rom. 13. 8. & 10. At qui peccat venialiter
DEVM ex toto corde non diligit, ut ex sectione
3. patebit.

DISCUSSIONE DE PECCATO MORTALI & VENIALI

SECTIO IV.

*An simpliciter ac sine adjectione dicendum sit peccata venialia esse contra
Dei legem?*

Lphonsus Curiel in 1° 2° quest.
88. art. 1. dub. 3. suam sententiam
de hac questione proponit his
verbis. *Peccatum veniale re ipsa
est contra aliquam legem, & con-
tra aliquod preceptum: quam-
vis, quantum attinet ad modum
loquendi, non sit dicendum simpliciter, & sine addito,
quod sit contra legem, aut contra preceptum: idq.
quia in Scriptura nomen legis aut precepti absolute
sumptum solet tribui solum preceptis, quorum obser-
vatio est necessaria ad consecutionem vita eterna,
Cf. Sed peccata venialia non sunt contra hujusmodi
precepta. Ergo non est dicendum simpliciter, & sine
addito, quod sint contra preceptum, aut contra legem.
Hanc etiam sententiam amplectitur Vasquez, in
summa disp. 143. cap. 4. num. 8.*

2. Distinctio hæc præceptorum legis divinae in ea, quorum observatio est necessaria ad consecutionem æternæ gloriæ, & ea, quorum observatio non est necessaria, duobus modis intelligi potest. Cum enim adversarii dicunt quorundam præceptorum observationem non esse necessariam ad vitam æternam obtainendam, seu, quod idem valet, quædam peccata non prohiberi sub poena æterna; si intelligant ea nunc sub fædere gratiæ non prohiberi strictè & præcisè sub periculo poena æterna, quamvis secundum rigorem justitiae, sub ea poena prohiberi possint, & etiam actu prohibita sint in fœdere operum, illi nihil contra nos dicunt, sed potius in nostram sententiam transeunt. Nam nos directè & expressè tantumdem assertimus, ut patet ex prima parte hujus Disput. sect. 3. §. 5. 6. & 7. Si verò intelligent quædam esse præcepta quorum observationem D E V S exigere nequit, ut præcisè necessariam ad salutem, & consequenter, quorum transgressionem justè punire non potest poena æterna, manifestè errant, & in assiganda fundamentali ratione, propter quam peccata venialia dicuntur non mereri mortem, principium petunt.

3. Dico eos errare, quia supra probavimus primò omnia peccata, etiam levissima a Deo juste prohiberi posse sub poena æterna mortis: secundo ea omnia sub hac poena prohibita esse in fœdere operum: & tertio peccata ea, quæ comparativè levissima sunt, esse in se & simpliciter offendit graves, & æterna morte dignas. Duo prima ex his parte 2. sect. 5. tertium vero duabus primis sectionibus tertius hujus partis, & tota fere parte 2. validissimus argumentus demonstravimus.

Dico

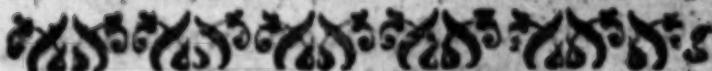
Dico eos principiū petere, quia ut ostendant peccata venialia aeternam mortem non mereri, id ipsum pro argumento sumunt, quod hic in controversiam vocatur, viz. *quorundam praeceptorum dominorum transgressiones justè probiberi non posse sub pena aeternæ mortis, quia scilicet aeternam mortem non merentur.* 4.

At (inquit Curiel) Scriptura sacra sepius testatur, neminem aeternam gloriam assequi posse nisi servet mandata, ut v. g. Matth. 19. 17. Ioan. 14. 15 & 1 Ioh. 2. 4. quod non de omnibus mandatis intelligi debet. Nam mandata ea quæ prohibent peccata venialia, servari non possunt ab hominibus justissimis, qui tamē aeternam gloriam cōsequuntur. Ergo de quibuldam tantum mandatis intelligentium est, & per consequens, quædam mandata sunt, quorum observatio est necessaria ad salutem, quædam vero sunt, quorum observatio non est necessaria. Deinde id confirmat, quia Scriptura testatur *eum qui proximum diligis impleuisse legem,* Rom. 13. 8. At qui peccat tantum venialiter, dilit proximum. Ergo is legem implevit: hoc est, observavit ea præcepta legis, quorum observatio est ad salutem necessaria. 5.

Respondeo, testimonia S. Scripturæ, quæ dicunt observationem mandatorum esse ad salutem necessariam, & ab iis actu præstari, qui vera charitate prædicti sunt, diversimodè intelligenda esse. Quædam enim ex iis intelligenda sunt de legalibus mandatorum observatione, ad quam perfecta & omnibus numeris absoluta obedientia; & quod idem valet, immunitas ab omni peccato, etiam veniali, est necessaria. Alia vero intelligenda sunt

de Evangelica mandatorum observatione, quæ
eam solam obedientiæ & spiritualis perfe-
ctionis mensuram à nobis, ut præcisè ad salutem
necessariam exigit, quæ per gratiæ nobis concessæ
auxilia est possibilis, & quæ cum levioribus illis
peccatis, sine quibus nemo Sanctorum vivit, aut
vivere potest, facile consistit. Primus locus ab
Adversario citatus de priori illa mandatorum
divinorum observatione a multis orthodoxis in-
telligitur, & proinde ex eo probatur non quo-
rundam, sed omnium præceptorum legis, etiam
eorum quæ prohibent venialia peccata, obser-
vationem esse necessariam ad salutem. Vide Pa-
ræsum in lib. 3. Bellarmini de Iustif. cap. 12.
pag. 812. & lib. 4. cap. 1. pag. 966. Reliqui de
Evangelica mandatorum observatione intelligi
debent: & proinde ex iis probatur solummo-
do quædam esse præcepta aut interdicta legis,
quorum observatio nunc sub foedere gratiæ non
exigitur, ut præcisè necessaria ad salutem, quam-
vis secundum rigorem justitiae sic exigi posset.

Vnde sequitur eorum mandatorum trans-
gressiones esse peccata venialia, non ex-
sc, aut secundum rigorem legis, sed
secundum indulgentiam Evange-
licam, & ex singulari Dei
misericordia.

SECTIO V.

An peccata venialia repugnant charitati quæ est finis legis?

B

ELLARMINVS lib. 1.

de amiss. gratiæ cap. 11. ar-
gum. 3. peccata venialia ater-
nam mortem non mereri hac
ratione probare conatur. Pa-
nia eterna non debetur peccato-
viæ ratione aversionis à bono æ-

terno, quod est Deus. At peccatum veniale ex na-
tura sua non ponit in homine aversionem a Deo, cùm
non repugnet charitati, ut perspicuum est. Igitur
peccatum veniale ex natura sua non est ejusmodi, ut
venia faciat hominem supplicii sempiterni. Hujus
Syllogismi propositio sana & orthodoxa est. Af-
sumptio verò, ejusque confirmatio, falsissimæ sunt,
ut ex hac Sectione, & diuabus sequentibus mani-
festè patebit.

Ad questionem igitur in titulo hujus sectionis
propositam, Respondemus peccata venialia verè
& propriè repugnare charitati, quæ est finis le-
gis: idque quia repugnant præcepto charitatis
quo jubemur D E V M supra omnia, seu ex totò
corde diligere. Hoc autem probamus Primiò ex
lis interpretationibus hujus præcepti, quas Ad-
versarii afferunt. Hoc enim præceptum sic expli-
catur a Bellarmino, lib. de Monachis, cap. 2. &c 13.

item lib. 1. de amiss. gratiae, cap. 12. resp. ad object. 2. &c a Becano parte 2. Summat tract. 4. cap. 4. quest. 1. § 30. diligere Deum ex toto corde, est eum ita diligere, ut nihil DEI amori anteponamus, vel adaequemus, utque nullius creature amore vel a amore velimus Deum offendere. Similiter Suarez, lib. 1. de divina gratia, cap. 31. §. 13. sic describit amorem DEI supra omnia, *Amor Dei* (inquit) super omnia esse debet amor obedientialis, quo voluntas velit Deo non solum bonitatens quam in se habet, sed etiam propter illam velit Deo placere in omnibus, & fugere omnia contraria, solum ut ei complacent. Vasquez in 1^{am} 2^z disp. 194. cap. 3. sub finem. *Idem* (inquit) est diligere Deum ex toto corde, quod diligere Deum ex corde simplici, in quo nihil contrarii amoris admittatur.

3. Sic etiam Valent. tom. 3. disput. 3. quest. 4. punct. 2. col. 546 loquens de illo præcepto quo jubemur DEVM diligere ex toto corde, ex tota anima, &c. Non (inquit) per hæc requiritur a nobis summa etiam intensio affectus dilectionis; seu ut diligamus DEVM plus quam omnia intensius, sed ut appreciativè quidem summè DEVM diligamus; id quod fit cum nulla alia res anteponatur Deo ut est ultimus finis nostræ. Imò ipse Thomas 2^z quest. 24. in corpore articuli 12. eodem sensu explicat præceptum charitatis: *Est* (inquit) de ratione charitatis quod homo sic diligat DEVM, ut velit se in omnibus ei subjecere, & regulam præceptorum ejus in omnibus sequi; quisquid enim contrariatur præceptis

ceptis ejus, manifestè contrariatur charitati.
Et Alvarez lib. 6. de auxiliis divinæ gratiæ disp.
51. 5. 4. dicit diligere DEVM ex sententia Thomæ, esse omnia in D E V M tanquam in ultimum
finem referre, & nihil in corde divinæ dilectioni con-
trarium admittere.

At juxta has explicationes præcepti charitatis manifestum est innumera peccata venialia esse con-
traria charitati. Nam qui committit peccatum le-
vissimum sciens, volens, & ex plena deliberatione,
is tempoream utilitatem, aut delectationem, ob
quam peccat D E O ejusque amori præfert, &
proinde non diligit DEVM super omnia appre-
ciativè; is ob amorem vilis creaturæ DEVM offendere non curat, is non studet D E O in omnibus placere, nec fugit omnia quæ voluntati divinæ con-
traria sunt; is etiam aliquid contrarii amoris seu
illiciti amoris creaturarū in cor suum admittit: is,
ut infrà patet, non omnia in DEVM ut in ulti-
mum finem refert. Denique, ut verbis Thomæ utar,
is D E O in omnibus se non subjicit, nec regulam
præceptorum ejus in omnibus sequitur. Omne enim
peccatum est transgressio legis divinæ: nam alio-
qui non esset peccatum.

Ad hoc argumentum Adversarii variè respon-
dēt variisque effugiis utuntur ut ostendant eos qui
venialiter tantum peccant perfectè je D E I legè
subjicere & regulam præceptorum ejus in omnibus
sequi. Quidam enim dicunt peccata venialia non
esse contra sed præter legem. Alii vero ea non esse
contra præcepta illa legis, quorum observatio ad sa-
ltem necessaria est. Sed hæc effugia duabus præ-
cedentibus sectionibus confutata sunt.

6. Secundò peccata venialia adversari præcepto charitatis evidentissima ratione probamus. Qui enim diligit aliquid plus quam DEVM, hoc est qui aliquid ei præfert, is manifestè transgreditur præceptum charitatis. At qui peccat venialiter, aliquid DEO præfert. Ergo, &c. Major hujus syllogismi conceditur ab omnibus Adversariis. Dicunt enim mortale peccatum adversari charitati quia is qui illud commisit præfert creaturam creatori. Vide Vasquezium in 1^{am} 2° disput. 143. cap. 4. num. 7. Ut igitur minorem, quam pertinaciter negant adversarii probemus, querimus ex iis quid sit peccatum præfere creaturam creatori? aut diligere eam plus quam creatorem? Item quo sensu ipsi dicunt eum, qui mortaliter peccat diligere creaturam plus quam creatorem?

7. Cum enim dicunt eum qui mortaliter peccat diligere creaturam plus quam creatorem, vel intelligunt eum formaliter & expressè habere creaturam pro excellentiori bono, vel intelligunt eum virtutiter & interpretativè hoc facere, id est, ita se gerere, ac si creatura esset bonum excellentius DEO, eique preferendum. Prius dici non potest: nam Christiani fornicationem committentes constanter credunt DEVM esse summum hominis bonum: imò sepe ita affecti sunt, ut parati sint pro DEI gloria & veræ religionis defensione vitam suam, & honorem, omnesque facultates periculo exponere, si necessitas ita postulet, ut docent Gregorius Martinez in 1^{am} 2° quest. 1. art. 5. dub. 2. respons ad argum. 3. & Vasquez in eundem articulum 5. disput. 5. cap. 1. respons. ad argum. 3. Præterea id. magis

magis confirmatur exemplo eorum qui peccare mortaliter *ex ignorantia crassa & vincibili*, existimantes se obsequium praestare D E O, ut Paulus v. g. in persecutione Ecclesiz. Illi enim faciunt, aut saltem sibi facere videntur id quod faciunt, ex vero amore erga D E V M: & proinde *formaliter & expressè* non preferunt creaturam creatori. Dicendum igitur est posterius, ut benè observavit Alphonsus Curiel in 1^{am} 2° quest. 88. art. 1. dub. 3. §. 3. viz. eos *virtualiter* tantum & *interpretativè* hoc facere: quia viz. propter creaturæ amorem D E V M offendere ac injuria afficere audent. At qui venialiter peccat, is etiam *virtualiter & interpretativè* hoc facit: quia propter creaturam D E I voluntatem & preceptum non dubitat transgredi, atque adeo ita se gerit, ac si creatura creatori preferenda esset. Nam propter creaturam transgredi mandatum, & contemnere voluntatem creatoris, est ita se gerere, ac si creaturæ plus quam creatori tribuendum esset.

Respondent Adversarii imparem in hac re 8.
esse rationem eorum qui mortaliter, & eorum qui venialiter transgrediuntur D E I mandata propter creaturam aliquam. Idque primò quia qui venialiter peccat, is non ita preferit creaturam D E O, ut velit propter eam committere gravem offenditam contra D E V M, sicut facit is qui mortaliter peccat. Secundò is qui venialiter peccat non potest dici preferre creaturam amicitiæ divinæ: idque quia novit per peccata venialia non dissolvi amicitiam, quæ nobis cum D E O intercedit, sicut ea per mortalia dissolvitur. Sed hæ rationes inceptæ sunt, & manifestè principium petunt.

Nam

9. Nam quod ad priorem rationem attinet, ex id supponit tanquam verum & certum, quod hic maximum in controversiam vocatur, viz. peccata venialia esse simpliciter & absolute loquendo leves offensas. Nos hoc falsum esse ostendimus supra sect. 2. hujus tertiae partis. Secundò ex hac ratione id tantum sequitur, quod nos libenter concedimus, viz. eum qui peccat venialiter, non ita præferre creaturam creatori, sicut fatit is qui peccat mortaliter. Sed quid hoc ad rem? nam si aliquo modo eam præfert, firmum stat nostrum argumentum, & rectè in eo concluditur eos qui venialiter peccant diligere creaturam plus quam cretorem *virtualiter seu interpretative*.

10. Quod ad posteriorem rationem attinet; qui peccata venialia committunt ex plena deliberatione, existimantes per ea non dissolvi amicitiam nostram cum DEO, vel putant ea ex se ita levia esse ut amicitiae divinæ dissolutionem non mereantur, vel putant ea mereri quidem dissolutionem amicitiæ divinæ, D E V M tamen ita gratosè nubiscum agere, ut propter ea ab amicitia sua nos non excludat. Si putent ea non mereri dissolutionem amicitiæ divinæ, insigniter errant immo graviter peccant contra DEVUM pronunciando sua peccata esse levia, & figendo limites ac terminos justitiae DEI, quasi non licet DEO gravioribus poenis hujusmodi peccata punire. Hujus erroris absurditas patet ex tota 2. parte hujus disputationis, & ex præcedentibus sectionibus hujus partis: & proinde hic manifeste principium petunt Adversarii, cum dicunt hæc peccata non mereri dissolutionem amicitiæ divinæ. Si vero putent ea mereri dissolutionem amicitiæ divinæ, & ex gratia DEI esse, quod illi

illi qui ea committunt à favore DEI non excludantur, tunc sequetur eos, qui ob amorem creaturam DEVUM his peccatis offendunt, præferre creaturas DEO ejusque favori & amicitia. Nam qui propter creaturam aliquam facit id quod justè cum excludere possit a favore DEI, is creaturam præferre favori DEI dicendus est. Nec contemptum amicitia divina, cuius ille reus est, ullo modo excusat aut extenuat, sed contrà vel maximè aggravat, quod ille sciat hęc peccata actu non excludere hominem justificatum a favore aut amicitia DEI. Cùm enim ex mera & singulari DEI gratia sit quod peccata venialia non excludant peccantem a favore DEI, certè qui hac DEI clementia abutuntur ad peccandi licentiam, illi DEI amicitiam insigniter contemnere, ejusque gratiam in lasciviam transferre dicendi sunt.

Ex his argumentis, quæ ab Adversariorum effugiis sufficienter vindicavimus, patet Vasquezium nugari cùm disput. 143. in 1^{am} 2^a D. Thomæ cap. 4. num. 7. sequitur Alexandrum Alensem dicentem cum qui peccat venialiter diligere creaturam *citra D E V M*, non verò *supra D E V M*, vel *equè cum D E O*. Quamvis enim justus venialiter peccans, *habitually* DEVUM supra omnia diligat, quatenus tamen venialiter peccat, creaturam DEO præfert, & proinde *supra D E V M* diligat, ut jam probavimus. Et confirmatur ex verbis ipsius Vasquezii isto loco ubi dicit diligere creaturam *citra D E V M*, esse eam ipsa diligere, ut amor creature non sit contra legem divinam cibitatis. At amor creature in peccato veniali di-

III.

zeqd

reldè repugnat legi divinae charitatis, prout ab ipsis Pontificis explicatur, ut ex eorum testimonio supra citatis abundè patet.

DISPUTATIO THEOLOGICA

SECTIO VI.

An peccata venialia in peccante ponant aversionem a DEO, us ab ultimo fine?

1.

ONIFICIUM peccatum mortale a veniali præcipue in hoc differre arbitrantur, quod peccans mortaliter seipsum a DEO, quatenus is est ultimus finis, avertat, peccans vero venialiter, licet per peccatum quod committit quodammodo

divertatur a DEO, propriè tamen ab eo non avertatur. Ut hujus delirii falsitas appareat quædam prænotanda sunt.

2.

Primo notandum est aversionem peccatoris a Deo ab Adversariis distingui in *aversionem formalēm*, seu *expressam*, & *virtualēm*, seu *impliedam*. Aversio formalis ex eorum sententia est, quando is qui peccat expressè & formaliter vult non habere amicitiam cum Deo, & pro ultimo suo fine non habere Deum, sed creaturam. Aversio virtualis est, quando is qui peccat, et si expressè non velit constitueri suum finem ultimum in creatura potius quam

quam in creatore, tamen hoc facit *interpretative*:
hoc est, ita se gerit, quasi non creatorem, sed crea-
turam pro ultimo fine haberet.

Secundò, notandum est formalem illam & ex-
pressam averzionem à Deo non inveniri in omni
peccato mortali, sed tantum in odio Dei, & in pec-
cato Atheismi, virtualem verò, seu implicitam
aversionem à Deo inveniri in omni peccato mor-
tali, ex adversariorum sententia, idque quia, qui-
cunque peccat mortaliter, is ut consequatur bonum
aliquid creatum, ut v. g. temporalem voluptatem,
aut utilitatem, obedientiam Deo debitam omittit.
Quicunque autem hoc facit, is ita se gerit, ac si bo-
num illud creatum magis, quam Deum diligeret :
& ex consequenti denegat D E O locum ultimi
finis, cuius proprium est *amari supra omnia*.

Tertiò, quia in Scholis communiter dici solet
eos, qui se a Deo ut ultimo fine avertunt, consti-
tuere ultimum finem in creatura, notandum est
duobus modis posse aliquem constitueri ultimum
finem in creatura, viz. *positivè*, & *negative*. *Is po-
sitivè* constituit ultimum finem in creatura, qui di-
ligit creaturam *ut totale & supremum suum bonum*,
& omnia quæ agit in eam refert, ut in finem. *Is
negative* constituit ultimum suum finem in creatu-
ra, qui licet eam diligat solummodo *ut partiale
bonum*, atque adeo eam non habeat pro summo
suo bono, tamen nullo modo refert, neque referte
potest eam in Deum, tanquam in finem ultimum.
Qui mortaliter peccat, non constituit ultimum fi-
nem in creatura priori modo, nisi cum Atheis in
eo errore sit, quod summum hominis bonum sit
in voluptate, divitiis, aut in aliqua alia re *creata*:

con-

constituit tamen ultimum finem in creatura posteriori modo, quia illicita illa utilitas aut voluptas quam peccando acquirit, aut acquirere conatur, est quid *irreferribile* in Deum, hoc est, neque acrius refertur, neque referri potest in Deo gloriari, ut in finem, quoniam Deo displicet, & est ab ipso prohibita.

5. His positis, queritur an peccans venialiter, non minus verè & propriè, quam peccans mortaliter, avertat se a Deo *aversione virtuali*? & an finem ultimum constituat in creatura saitem *negativi*? Adversarii asserunt eum qui peccat venialiter, non averti a Deo, ut ab ultimo fine: sed nullam solidam suæ assertionis rationem in medium afferunt, inquit dum hoc explicare & confirmare conantur manifestissimè principium petunt, declarando & probando obscura per ea quæ sunt æquè obscura & dubia. Nos contrà asserimus eum qui peccat venialiter verè & propriè se avertere a Deo, ut ab ultimo fine: idque probamus.

6. Primo ex ipsis Adversariorum verbis, quibus describunt *virtualē* illam *aversiōnē* a Deo, qui sit per peccatum mortale. Suarez lib. 11. de divina gratia, cap. 3. s. 8. dicit eum, qui peccat mortaliter, *avertere se a Deo, cumque graviter offendere, & illi præferre creaturam, quia eam supra Deum diligit*: & hoc probat, quia *contra Dei voluntatem eam deligit*. Bicanus parte 1. Summa tract. 2. cap. 2. quest. 2. s. 2. de aversione eorum qui peccant mortaliter a Deo sic differit: *Ratio (inquit) peccati mortalis propriè consistit in aversione a Deo, vel in contemptu divina amicitiae, vel in eo quod quis*

exclusus

creaturam plus amat quam Deum. Nam bac tria, si
honesti & placent, idem volens. Qui enim peccat mor-
taliter, v. g. qui committit adulterium, plus amat
voluptatem quam Deum, quia ut voluptate frui possit,
contemnit legem Dei, que prohibet adulterium, &
hoc modo avertit se a lege & voluntate Dei, ac pro-
inde etiam ab amicitia Dei. At hæc non minus ve-
re dicuntur de peccato veniali quam mortali. Nam
qui peccat venialiter, Deo prefert creaturam,
etiamque plus quam Deum diligit, secundum ratio-
cinationem Suarezii, idque quia contraria Dei volun-
tatem eam diligit. Item, qui peccat venialiter
proferendo mendacium jocolum voluptatis gratia,
is juxta rationationem Becani, plus amat volup-
tatem quam Deum, quia ut levi illa voluptate frui
possit, contemnit legem Dei, que prohibet omne men-
dacium, & hoc modo avertit se a lege & voluntate
Dei, & proinde etiam ab amicitia Dei, supple, si
Deus secundum rigorem justitiae suæ cum eo agere
vellet.

Secundò peccantem se avertere a Deo ad crea- 70.
turam revera, nihil aliud est, quam diligere crea-
turam plus quam Deum. Nam qui creaturam plus
quam Deum diligit, is, ut monui *Sect. 2.*, coro-
nam & gloriam, quæ D E O tanquam ultimo
fini & summo bono debetur, ei subterabit &
vili creaturæ imponit. *Vnde Vasquez in 1° 2°*
disput. 5. cap. 1. probat contra Adrianum, cum
qui mortaliter peccat, avertere se a D E O, hoc
principiè argumento, quis creaturam plus quam
D E V M diligit. At qui venialiter peccat prop-
ter temporalcm utilitatem, aut voluptatem, is

eam plus quam D E V M diligit. Ergo is qui venialiter peccat, se a D E O, ut ab ultimo fine avertit. Hujus syllogismi propositio per se patet. Assumptio etiam manifesta est, partim ex seipso, 2. partim etiam ex iis quæ dicta sunt sectione precedentibus à §. 6. ad finem.

8. Tertiò, quicunque convertit se ad creaturam, & in ea finem ultimum constituit, ille avertit se à D E O, quatenus is est ultimus finis. Ar peccans venialiter convertit se ad creaturam, & in ea finem ultimum constituit. Ergo is avertit se à D E O. Propositio patet: quia tota ratio aversionis à D E O est inordinata conversio ad creaturam, sicut tota ratio recessus a termino & quod est accessus ad terminum ad quem. Probatur Assumptio: quia omnis actio humana habet aliquem finem ultimum, ut docet Thomas 1° 2° quest. 1. art. 6. & per consequens illa actio quod est peccatum veniale, habet aliquem ultimum finem. At non habet pro ultimo fine Deum, quia repugnat cuilibet peccato in Deum referri. Ergo habet pro ultimo fine creaturam.

Sectio.

Q U E S T I O N E S S U B D I C T I O N E S

S E C T I O . V I I .

*An homo justificatus peccando venialiter
constituit ultimum finem in creatura?*

D medium ultimum argumenti tertii superiori sectione propositi, quod viz. peccans venialiter non refutat, nec refutare possit, alium suum viciosum in Deum tanquam in finem, sicut respondet S. Thomas, viz. 1.

2° quest. 88. art. 1. ad 2um & 3um, & 2° 2° quest. 24. art. 10. ad 2um & in questionibus disputationis quest. 7. de malo art. 1. ad 4um 9um & 12um. Summa responsionis est, quod objectum immediatum peccati venialis, seu creatura, quae in peccati venialis commissione diligitur, referatur ab homine justificato ad Deum habitualiter, et si non habitualiter, idque quia peccatum veniale non excludit gratiam inherenterem ac charitatem, per quam homo justificatus habitualiter, seu per stabilem & permanentem inclinationem, se & omnia sua in Deum referit. Hoc igitur discriminem constituit inter peccatum mortale & veniale quod peccans mortaliter negat alii, neque habitualiter, referat opus suum in Deum, seu in Dei gloriam. Idque quia peccando amittit habitum charitatis, sine quo nihil in Deum, referri potest, peccans vero venialiter referat opus suum in Deum non quidem alio (quia cum peccat nihil

actu in D E V M referit) sed habita, ut iam d.
Etum est.

2. Recentiores Thomistæ variis modis conantur hanc ejus doctrinam explicare & defendere, sed operam ludunt. Quamvis enim sspè contingit aliquem referre opus suum ad Deum habitui quando actu illud ad eum non referit (ut v. g. cum prius aliquis obsequium prestat parentibus nihil actu cogitans de Deo) tamen hoc nunquam accidit, nisi in operibus bonis & laudabilibus que ad D E V M referri possint, neque huic relationi repugnant. At de peccatis, qualiacunque illa sint, id est, sive sint mortalia, sive venialia, hoc dici nequit quia talis naturæ sunt ut in Dei gloriam a peccante referri non possint. Vnde sic argumentor: quod nunquam potest in Deum actu referri, illud male dicitur habitualiter in Deum referri. At peccatum veniale nunquam potest in Deum actu referri, quoniam ei displiceret, & est ab ipso prohibitum. Ergo male dicitur habitualiter in Deum referri. Hoc argumento utuntur Vasquez in 1^{am} 2° quest. 1. art. 5. Disput. 5. cap. 2. & Curial in eundem articulum 5. dub. unico, 5. 6: coque confutant effugia Cajetani, & aliorum quibus hanc doctrinam Thomistæ conantur.

3. Rejecta response Thomæ aliter ad argumentum ultimo 5. precedentis sectionis propositū responderet Vasquez loco jam citato & disput. 343. cap. 4. 5. 10. Vbi revera nihil aliud docet, quam peccatum non eo modo aut eo gradu constituere finem ultimum in creatura per peccatum veniale, quo cum constituit per peccatum mortale. Hoc enim discrimen constituit inter peccatum mortale & veniale, quod amor creaturæ in peccato mortali non solum

solum sit irreferibilis in D E V M , seu referri nequeat in D E V M tanquam in finem, sed etiam sit contrarius amori charitatis, quo D E V S a nobis ut ultimus finis diligitur propter se, amor vero creature in peccato veniali licet in D E V M ut finem referri nequeat, non tamen sit contrarius D E O , aut amori charitatis, quo D E V M diligimus.

Hac responso multis nominibus tanto Theologo indigna est. Primo enim parum refert quod peccans venialiter aliter amat creaturam, quam peccans mortaliter: nam hoc non obstante peccans venialiter non minus verò & propriè constituir ultimum finem in creatura quam peccans mortaliter, idque quia nō magis potest referre suum opus in D E V M ut finem, quam peccans mortaliter. Ergo tantum refert illud ad creaturam: & per consequens creatura est ultimus finis peccantis venialiter, qua talis est. Secundo, falso assert Vasquez amorem creature illicitum in peccato veniali non contrari charitati, aut D E O , qui esse debet ultimus finis omnium actionum nostrarum. Charitas enim a nobis exigit ut D E I legi obediamus, utque D E V M supra omnia diligamus, atque adeo ut nullum bonum creatum D E O ejusque voluntati preferamus. At qui peccat venialiter, legem divinam transgreditur, ut patet ex sect. 3. & 4: hujus partis & vitem creaturam D E O ejusque voluntati preferit, ut probatum est sect. 5. Tertio, ratio quam Vasquez assert cur amor illicitus creature in peccato veniali non repugnet D E O aut charitati, cùo dicit eum non excludere, aut expellere habitus charitatis & gratia, quibus in D E V M habitualiter dirigimur & ordinamur, (hoc est, secundum eorum mentem

mentem, non mereri privationem gratiae & charitatis) hæc inquam ratio valde incepta & ridicula est.

Primo enim est nugatoria principii petitio.

3. Nam id sumit & supponit quod præcipue hic in controversiam vocatur, viz. peccatum veniale tam leve esse, ut non mereatur puniri privatione gratiae. Secundò manifestè hic circulus committitur. Probat enim Vasquez peccatum veniale ex se & sua natura tale esse, seu tam leve esse, ut non mereatur privationem charitatis & gratiae, quia homo per illud non avertitur a DEO, nec constituit suum finem ultimum in creatura, sicut facit per mortale peccatum. Et rursus, probat per peccatum veniale hominem non averti a DEO, nec constituere finem ultimum in creatura, quia hoc peccatum non excludit charitatem (seu non mereatur privationem charitatis) qua in DEVM habitu habitu dirigimur & ordinamur. Tertiò ex eo, quod charitas, qua habitualiter in DEVM referimur & ordinamur, maneat in piis venialiter peccantibus, hoc tantum sequitur pios, quatenus prediti sunt habitu charitatis, habitualiter in DEVM referri: non verò sequitur pios, quatenus venialiter peccant, habitualiter in DEVM referri. Nam sicut ipsum peccatum veniale nullo modo in DEVM tanquam in finem refertur, ita etiam peccans venialiter, quia talis est, nullo modo in DEVM refertur. Qui enim talis est, DEO aliquo modo displiceret, & legem DEI transgreditur. Non obstante igitur habituali relatione aut ordinatione hominis pii ad DEVM, ut ad finem ultimum per habitum charitatis, fieri potest ut actu per peccatum veniale avertatur ab eo, & convertatur ad creaturam tanquam

quam ad finem ultimum, loquendo de fine ultimo
negative sic dicto.

Alphonsus Curiel in 1° 2° quest. 1. art. 5.
dub. unico 5. 6. percipiens, ut videtur, infirmita-
tem responsonis a Vasquezio allatę, aliam exco-
gitavit. Nam ad illationem illam, qua in tertio
argumento precedenti sectione proposito usi su-
mus, dicentes peccatum veniale non habere
DEVM pro ultimo fine, & per consequens pro
ultimo fine habere creaturam; respondet negando
consequentiam. Putat enim dari quid medium in-
ter DEVM ut ultimum finem, & creaturam ut ul-
timum finem, viz. beatitudinem in communis, seu, ut
ipsius verbis utar, bonum satiativum appetitus no-
stris. Vnde de homine justo seu pio peccante ve-
nialiter sic scribit: *Nam. (inquit) quamvis ope-
ratio seu actio, qua est peccatum veniale quantum est
ex intentione sperandū, non habeat pro ultimo fine
DEVM, non sequitur quod habeat pro ultimo fine
creaturam, quia facit est quod habeat pro ultimo fine
bonum satiativum appetitus ipsius justi.*

Ut hoc effugium Alphoni Curielis confute-
mus, notandum est primò cum hic non loqui de
fine peccati venialis in genere, seu in quoconque
subjecto, sed tantum de fine peccati venialis ab
homine justo commissi. Secundò notandum est
duplicem esse finem ultimum viz. finem ultimam
formalem & finem ultimum materialē. Finis ul-
timus formalis est communis seu generalis notio
beatitudinis, vel ut alii loquuntur, est ratio beatitu-
dinis in communis. Finis ultimus materialis est illa
res in particulari in qua illa ratio beatitudinis inve-
nitur.

nitur. V. g. hæc ratio beatitudinis secundum rei veritatem in solo DEO invenitur. At secundum hominum æstimationem multoties etiam in creaturis invenitur. Tertiò notandum est unumquemque hominem propter finem ultimum formalem, id est, beatitudinem in communī appetere ea omnia quæ appetit, & facere omnia quæ facit, sive sunt bona & licita, sive mala & illicita. Semper enim id nostris actionibus nobis proponimus, ut melius nos habeamus, & proinde ut ulteriores progressus faciamus in adēptione *bōni satiantis appetitum nostrum*. At longè alia est ratio finis ultimi materialis. Non enim habent omnes in omnibus suis actionibus unum & eundem finem materialem sibi propositum; sed alii in creatore, alii in creatura aliqua eum constituant. Hanc observationem tradit Thomas 1° 2° quest. 1. art. 7. estque ab omnibus recepta.

8. His positis Curielis effugium his rationibus confutamus. Primo finis ultimus peccati venialis ab homine impio seu irregenito commissi est creature, ut omnes fatentur. Ergo etiam finis ultimus peccati venialis ab homine pio commissi. Nam eadem est natura utriusque. Nec refert quod in homine pio sit habitus charitatis, qui possit dirigere ejus actiones in alium sibi. Nam, ut notat ipse Curiel loco citato, charitas ea sola potest referre in DEVVM, quæ in eum sunt referibilia. At peccatis venialibus repugnat in DEVVM referri, ut ipse etiam ibidem fatetur. Secundo qui peccat mortaliter pro sine ultimo habet beatitudinem in communī, ut patet ex observatione tertia, & ex doctrina Thomæ loco illac citato: & tamen hoc

non obstante dicunt Theologi eum constituere sibi finem ultimum in creatura. Ergo idem dicendum est de peccante venialiter, qua talis est. Ratio consequentia est quia peccans mortaliter dicitur constitutus sibi finem ultimum in creatura, non quod creatura, quam in quolibet peccato mortali diligit, sit ei finis ultimus *positivus*: hoc enim est impossibile; sed quod sit ei finis ultimus *negativus* (scilicet quia nullo modo eam referre potest in DEVM ut in finem ultimum) juxta distinctionem a me propositam sectione praecedenti 5. 4. At peccans venialiter hoc modo constitutus finem ultimum in creatura, ut ipse Curiel non solum docet, sed & efficaciter probat. Dicendum igitur est peccantes venialiter, qua tales sunt, non minus verè & proprie quam peccantes mortaliter pro fine ultimo formaliter habere beatitudinem in communis & pro fine ultimo materialiter habere creaturam. Nullum enim alium finem materiale habere possunt peccantes venialiter, ut ex dictis patet.

Respondet Curiel, imparem tamen esse rationem peccantium mortaliter & peccantium venialiter: Idque quia peccantes mortaliter non solum non possunt referre creaturam quam diligunt in Deum, sed etiam, quantum est ex parte affectus sui, aut, ut alii dicunt, interpretative, preferunt creaturam quam diligunt D E O, quod de peccantibus venialiter hic dici non potest. Hæc responsio sectione 5. confutata est. Nam in ea probavimus etiam peccantes venialiter interpretative preferre creaturam propter quam peccant D E O, quia viz. propter eam DEI voluntatem contemnunt, ejusque mandatum transgredi non dubitant. Ibidem etiam 9.
ulterio

ulteriora effugia Curielis, quibus hanc responsionem explicare & confirmare conatur confutavimus. Præterea hæc responsio Curielis difficultatem non exhaustur. Cùm enim peccans venialiter pro fine materiali, seu pro re, in qua felicitatem quandam temporalem querit, habeat cœturam, cùmque creatura illa illicite ab eo appetita nullo modo ad ulteriorem finem materialem, id est, ad D E V M referatur, ut concedit Curiel, necessariò sequitur illam creaturam esse ultimum ejus finem materialem. Vnde patet verum esse id, quod supra diximus, omnes peccantes, sive mortaliter, sive venialiter peccant, pro fine ultimo formaliter habere beatitudinem in communi, & pro fine ultimo materialiter habere creaturam.

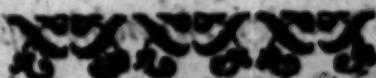
10. Alla etiam effugia excogitarunt Suarez & Martinez : Nam Suarez lib. 11. de divina gratia, cap. 3. s. 2. & 17. putat hominem justum peccantem venialiter, et si pro fine materiali, neque habeat D E V M, neque aliquid ad D E V M referibile, non posse tamen dici constituere finem ultimum in creatura: Idque quia aut non perfectè deliberat prout necessarium est ad constituendum sibi finem ultimum, vel materia peccati (seu id in quo peccatur) est adeo levis, ut moraliter non fitat cor suum & amorem in illa, divino amori illam formaliter aut virtualiter preferendo. Nemo enī (inquit) cœsatur moraliter loquendo rem levem & parvi momenti ita diligere. Hic Suarez duas rationes affert, cur peccans venialiter dici nequeat constituere finem ultimum in creatura. Una est, quia non plenè & perfectè deliberat: secunda est, quia cœturam, quam pro fine habet, non amat ita

ita vehementer, ut possit dici cor suum & amo-
rem in eo figere, aut eam D E O vel virtualiter
preferre. Sed prior ratio locum non habet in om-
nibus peccatis venialibus, sed in iis solummodo,
quaz dicuntur venialia *ex subreptione*, seu *ex in-*
deliberatione: & proinde hac ratione non obstan-
te, de reliquis peccatis venialibus verum erit id,
quod hic asserimus, viz. hominem ea committen-
do finem ultimum in creatura constituere. Poste-
rior verò ratio planè inepta est, quia ex ea sequitur
etiam illos qui peccant mortaliter, qua tales sunt,
non semper constituere finem ultimum in creatu-
ra. Nam sepe homines mortaliter peccant in ea re
quam non multum diligunt, imo a qua maximè ab-
horrent, ut v. g. cùm is qui homicidium maximè
detestatur, ex lubita ira, aut ex vincibili ignoran-
tia homicidium committat. Denique, quicunque
ex plena deliberatione in re levissima peccat, is
creaturam D E O virtualiter & interpretativè
prefert, ut patet ex iis quaz supra dicta sunt,
scđ. 5.

Gregorius Martinez in 1am 2a quest. 2. art. 5.
dub. 1. respons. ad object. 9. tribus responsioni-
bus argumento nostro occurrit. Primo dicit actuū
peccati venialis ab homine justo commissū in Deum
ut finem referri habitualiter, et si non actualiter.
Sed hæc responsio initio hujus sectionis confutata
est. Secundo dicit actuū peccati venialis referri
in D E V M secundum communem rationem *boni*
aut *deletabilis*, licet non secundum particularē
rationem *suam* *deletabilis*, aut *suam* *boni*.
At quid est in D E V M secundum rationem com-
mūnem *deletabilis* referri? Ad hanc questionem
ipse

ipse respondet, scribens in articulum 6. predictum
questiōnis dub. 3. sub finem: *Peccator* (inquit)
& *demon* etiam in *suī peccatis*, *Deum* querunt,
considerando *Deum* secundum *communem rationem*
boni. *Plenitudo* enim *bonitatis* in *nullo* *alio* quam in
Deo *reperiatur*: querendo ergo *bonum* in *communi*
dicuntur *implicitè* querere *Deum*. Et initio ejus-
dem dubii citat Thomam dicentem, in *omni bono*
appetit suum bonum, *eo quod sit quadam partici-
pacio suum boni*, *quod est D E V S*. At hoc sensu
non solum *peccatum veniale*, sed etiam *mortale* in
D E V M refertur, ut ibidem expressè dicit *Mar-
tinez*, & per se patet: nam *peccans mortaliter*
pro fine *habet bonum in communi*, ut supra mo-
nui. *Nemo autem* ob hoc negat *peccantem mor-
taliter* *constituere finem ultimum in creatura*. Er-
go neque ob hoc negandum est *peccantem venia-
liter* *constituere finem ultimum in creatura*. Ter-
tiò, dicit *hominem justum*, seu *fidelem*, *peccantem*
venialiter *tendere in D E V M*, & in *creaturam*,
propter quam peccat, ut in duos ultimos fines
adæquatos, & non subordinatos, sed in *D E V M*
officiorum & absentie, in *creaturam* *vero ineffici-
tur, imp̄fecta*, & *secundum quid*: idque quia per
habitum *charitatis* in eo permanentem præcipue
respicit *Deum*, ut *suum ultimum finem*. At primò
si *peccans venialiter* aliquo modo respicit *creat-
uram* ut *finem*, tunc aliquo modo constituit *finem*
ultimum in creatura. & sic habemus propositum.
Secundò quamvis ipsa persona quæ peccat *venia-
liter* *habitualiter* tendat in *D E V M*, ut in *finem*,
propter *habitum* *charitatis* in ea manentem, tamen
ipse actus peccati *venialis* ab ea *commisisti* *nullo*
modo

modo in Deum tendit, ut in finem, quia nullo modo ad Deum referri potest. Ergo peccans venialiter, qua talis est, nullo modo in Deum refertur, ut in finem, sed pro fine ultimo habet creaturam. Tertio per accidens, & ex mera Dei gratia est, quod habitus charitatis non auferatur ab homine peccante venialiter. Nam omne peccatum, secundum justitiae rigorem, meretur ablationem charitatis, ut supra probavimus. Quartò, si Deus in homine peccante mortaliter, conservaret habitum charitatis (quod est possibile etiam ex Adversario-rum sententia, ut monuimus supra, parte 2. sect. 7.) tunc peccans mortaliter tenderet in Deum habitualiter, & tamen hoc non obstante, sim- pliciter & absolute diceretur constitue- re finem ultimum in creatura. Ergo idem dici potest de peccante venialiter, etiam si in eo maneat habitus charitatis.

APPENDIX

DE POSSIBILITATE

implendi legem Dei conside-

ratam secundum imme-
moria

Evangelicam,

IN QVA

Duae utilissimæ quæstiones tractantur
& explicantur. Prior est, An Deus sub
fædere gratia eam mandatorum suorum observatio-
nationem, qua nobis simpliciter impossibilis est, strictè
& præcisè, ut necessariam ad salutem exigit? Po-
sterior est, An ex nostra doctrina de culpabilis bonorum
operum imperfectione se quatur justificator nullam
partem legis implere, seu nullum bonum opus facere?

SECTIO I.

An ea legis observatio, quam Deus nunc
sub fædere gratia, ut præcisè necessariam
ad salutem, exigit, sit nobis possibilis?

I.

Assertio prima: Ea legis obedi-
tia, quam fædus operum, seu lex
secundum rigorem suum conside-
rat, a nobis exigit, ut præcisè
necessariam ad salutem, neq; per
naturæ vires (ut olim sentiebant
Pelagiani) neq; per ordinaria gratie auxilio (ut hodie
docent

docere Pontificii) nobis est possibilis. Pater hoc, ut ex multis aliis argumentis, ita etiam ex impossibilitate vitandi peccata venialia, quam Adversarii communiter agnoscunt. Ea enim verè esse contra D E I legem, contra finem legis, id est, Charitatem, & contra parcepta quorum observatio ex rigore justitiae ad vias aeternas consecutio nem necessaria est, secunda & tertia parte hujus disputationis fuse contra omnia Adversariorum effugia demonstravimus.

Assertio secunda: *E a legi obedientia, quam Evangelium, seu fides gratiae, a nobis ut precise necessaria ad salutem exigit, per ordinaria gratiae auxilia nobis est possibilis, immo omnia Dei mandata sive legalia, sive evangelica, sigillatim ex ea parte impleri possunt, ex qua a Deo nunc proponuntur ut stricte & precise obligativa sub periculo & pena damnationis aeternae.* Hanc assertionem expresse tueruntur multi, i. q. magni nominis Doctores Evangelici, viz. Mortonus in appellatione Protest. lib. 5. cap. 12. sect. 4. ubi *evangelicam mandatorum divinorum observationem*, hoc est, obedientiam illam imperficiam, que in **CHRISTO** gratiosa a DEO acceptata, esse possibilem, & doctrinam eorum, qui hoc negant, ex communis Patrum & Evangelicorum sententia esse hereticam opinionem affirmat; Davenantius de iustitia actuali cap. 51. ubi dicit **DEVM** omnia dare (id est vires faciendi omnia subministrare) que secundum fides Evangelicam necessaria pertinent ad obtinendum salutem; & tamen non dare in hoc vita possibilitatis implenda legis, intellige, secundum

dum rigorem ipsius; et insignis ille orthodoxe fidei propugnator Franciscus Whizetus in *Replie*, ad Fischeri Iesuitę *Respons.* pag. 524. ubi adversatio objicienti DEVM non exigere a nobis impossibilia sic respondet: *Si Iesuita loquatur de actionibus & officiis simpliciter ad salutem necessariis, DEVS, (ut in CHRISTO & per Evangelica misericordia speculum nos respiciens) non exigit a filii suis impossibilia & pag. 533. Non credimus (inquit) DEVM in Evangelico fudere severè a nobis quicquam exigere, ut necessarium ad salutem, quod per gratie adiutorium praestare non possumus.*

3. Ab his revera non dissentunt reliqui Scriptores nostri, quamvis pauci ex iis aperte hoc assertant. Docent enim nos per CHRISTVM liberatos esse a lege morali, quatenus est *lex damnans*, seu a damnatione & maledictione legis. Quia liberatio duo insignia beneficia, seu duas speciales, & ratione faltem distinctas liberationes, ex nostrorum Theologorum sententia, complectitur. viz. 1° liberationem a damnatione, cui obnoxii fuimus ob peccata praterita: 2° liberationem a damnatione cui, obnoxii esse possumus, immo necessariò, seclusa gratia Evangelica, futuri sumus ob obedientiarum in posterum praestandarum imperfectionem. Vnde magnus ille Calvinus lib. 2. Institut. cap. 7. s. 15. *Solvi ergo nos a legis vinculis aportere docet Apostolus, nisi velimus sub illis misere perire. Sed quibus vinculis? illius austeritate & infesta exactione, quae ex summo iure nibil remittit, nos transgressionem*

allam

allam impunitam finit. Nam ut ibidem verbis praecedentibus monet hic Author, non solum docet lex, sed imperiose exigit quod mandat. Si non exhibetur, inquit si qua in parte ab officio cesserat, maledictionis fulmen stringit. Similiter Polanus Syntag. Theolog. lib. 6. cap. 10. in disputat. contra Antinomos respons. ad object. 8. dicit. Christianos a subjectione legis redemptos esse, non simpliciter, quasi nullam amplius obedientiam legi debeant, sed secundum quid, nempe quatenus non amplius tenentur perfectissime implere legem DEI, quam CHRISTVS pro ipsis implavit. Et cap. 38. ejusdem libri, Liberas (inquit) a jugo legis moralis duplex est; nempe tum a necessitate implendi legem perfectissime in hac vita, ac proinde etiam a rigidissima, et severissima illa exactione perfectissime obedientiae in hac vita praestanda ad obtinendam vitam eternam, tum a maledictione, &c. Piscator etiam in Aphorismis doctrinæ Christianæ loco 8. qui est de lege DEI Aphoris 15. Fideles a legis tum maledictione, tum rigore seu rigida exactione, per CHRISTVM esse liberatos affirmat: & in exegesi istius Aphoris. asserit Ioannem cum dicit, mandata DEI non esse gravia, loqui de liberatione fidelium a rigore legis. Vide etiam Zanchium tom. 4. cap. 28. de legis abrogatione, Bucanum loco 33. quest. 8. Ruyetum in Synopsi purioris Theologiz disput. 35. thes. 13. Amesii Bellarminum enervatum tom. 4. lib. 6. cap. 5. sub finem.

Ex his patet doctrinam a me propositam affert.

L

2. de 4.

146. De possibiliitate implendi legem.

2. de obedientia legis, esse communiter in Ecclesia nostris receptam. Docent enim nos liberatos esse per Christum a necessitate implendi legem perfec-
tè, sub poena damnationis : nec tamen putant nos simpliciter liberatos esse a necessitate obediendi legi divinæ, etiam sub poena damnationis. Nam agnoscunt bona opera ad salutem esse omnino ne-
cessaria, nullumque æternam damnationem vitare posse, nisi se decur *sanctimoniam*, sine qua **DEVM** nemo videbit, *Heb. 12. 14.* Ergo sentiunt nos strictè & præcisè sub periculo æternæ damnationis ad eam solam obedientiæ mensuram, quæ nobis per gratiam ordinariam est possibilis, obligari.

3. Idem etiani patet ex multis aliis nostræ doctrinæ capitibus. Docent enim nostri Theologi eam perfectionem, quam **D E V S** in Scripturis, *Gen. 17. 1. Matth. 5. 48. Coloss. 1. 28. 2. Tim. 3. 17.* ut necessariam ad salutem ab omnibus requirit, *esse perfectionem non graduum, sed partium* : & hanc non solum esse possibilem, sed etiam fideles eam actu assequi fatentur. Vnde clarissimus Paræus in Bellarmini lib. 4. de Iustif. cap. 11. respons. ad secundum genus testimoniorum, *in loco (inquit) alle- gatis, quæ perfectionem aliquibus tribunt, vel ab omnibus requirunt, perfectio intelligitur, non graduum, sive is obedientiae gradus, quem legi circa iherusalem requirit, sed perfectio partium, in- est, verum studium obediendi **D E O**, & repug-
nandi cupiditatibus, atque initium obedientiae secundam omnia **D E I** mandata. Similiter docent nostra bona opera quamvis sint imperfectæ bona Deo placere in Christo : & proinde eam obedientiam*

giam quam legi præstamus gratiōsē a Deo accep-
tari, quasi esset absolutē perfecta. Vide Vrsini ex-
plications Catecheticas parte 3. loco de bonis
operibus, quest. 4. & Paræum in lib. 4. Bellar-
mini de Iustif. cap. 15. respons. ad testimonium
7. ubi sic scribit: *Placere tamen Deo dicuntur fide-
lium opera in throno misericordie, propter Chri-
stum ea acceptanti, non quod in se sint absolutē
bona, sed accepta habet quasi talia; quia sunt fi-
liorum obsequia.* Cùm igitur obedientia ea, quam
DEVS gratiōsē acceptat, sit necessaria, & secun-
dum fœdus gratiæ sufficiens ad salutem, cùmque
obedientia ea, quæ nobis per Spiritus S. auxilium
est possibilis, ex nostrorum Theologorum senten-
tia, a Deo gratiōsē acceptetur, manifestè sequitur
eam obedientiæ mensuram, quæ nobis per Spiritus
S. auxilium est possibilis, ex nostrorum Theologo-
rum sententia esse sub gratiōlo hoc fœdere suffici-
entem ad salutem.

Sed quid ego in citandis hominum testimonii
diutius moror? res ipsa de qua loquor ex Scrip-
turis plana & perspicua est. Primo enim Chri-
stus Matth. 11. 30. *jugum suum esse facile, & onus
suum esse leve* dicit: quod non de lege secundum
rigorē suum considerata, ut somniant Pōtifici, sed
de Evangelio, seu fœdere gratiæ, intelligendum
est, ut nostri Theologi passim docent. At jugum
Evangeli non esset facile si nullam spem salutis pro-
poneret nisi sub conditione impossibili, hoc est,
sub exactissimæ mandatorum obedientiæ conditio-
ne. Item Ioannes 1. Epist. cap. 1. 3. dicit *mandata
DEI non esse gravia.* At gravia essent si strictè &
præcise perfectam obedientiam exigerent a nobis

148. *De possibiliitate implendi legem.*

qui eam præstare non possumus. Vnde Beza in locum ex Matth. 11. citatum notat jugum Christi esse facile, quia facile ferri potest. Non (inquit) mandata ejus gravia non sunt. Ioan. 3. 3.

7. Secundò Scriptura salutem æternam *ambulare sibi secundum Spiritum* promittit, Rom. 8. 1. 4. & 13. At illi qui imperfectam & Evangelicam hanc obedientiam præstant, secundum spiritum ambulant, ut ex locis citatis patet. Ergo iis salus æterna promissa est, & per consequens ad salutem consequendam exacta obedientia non est iis necessaria.

8. Denique hoc evidentissima ratione demonstrari potest. Vel enim dicendum est nullam legis obedientiam nunc esse ad salutem necessariam, vel dicendum est perfectam legis obedientiam esse nunc necessariam ad salutem, vel denique dicendum est eam obedientiarum mensuram, qua per gratiam ordinariam est possibilis, esse necessariam, & secundum gratiosum D E I foedus sufficientem ad salutem. Ex his tribus primum dici non potest, quia sic nulla esset necessitas bonorum operum; nec secundum, quia sic nulla esset spes salutis iis qui legem perfectè non implent. Ergo dicendum est tertium, viz. eam obedientiarum mensuram, quæ per gratiam est possibilis, esse nunc necessariam & sufficientem ad salutem.

9. Dicit aliquis secundum membrum illius disiunctu esse verum, nec ex eo sequi illud incommodeum, quod in ejus confutationem adfertur, idque quia obedientiarum ab electo aliquo prælitarum imperfectio suppletur per exactissimam Christi obedientiam ipsi imputatam, & sic illi ad damnationem

non imputatur. Respondeo: si id quod deest obedientia ab eo præstite suppletur per Christi obedientiam ei imputatam, habemus quod volumus, viz. id quod obedientia ejus deest non exigi ab eo ut necessarium ad salutem, seu ut necessarium ab eo in propria sua persona præstandum. Ut igitur omnia hujusmodi effugia contra sentientibus præcludamus, sic argumentum nostrum proponimus: Præter sanctitatem seu justitiam Christi nobis imputatam requiritur alia a nobis ipsis verè & realiter in propriis nostris personis præstanda, ut necessaria ad salutem, requiritur inquam, non sub meriti aut satisfactionis, sed sub gratitudinis & novæ obedientia ratione, Lyc. 11.28. Ioh. 13.17. Heb. 12.14. At hæc obedientia quæ a nobis ipsis sic præstanda est ut necessaria ad salutem, non est perfecta illa obedientia; quæ legi exactè satisfacit: sic enim nullus æternam vitam consequeretur. Ergo hæc obedientia quæ a nobis ipsis præstanda est ut necessaria ad salutem, est obedientia illa imperfecta, quam Deus gratiæ acceptat, quæque nobis per gratiam est possibilis.

Dices primò, posse aliquem salutem consequi, quamvis non præstet obedientiam illam, quæ nunc requiritur ut necessaria ad salutem: idque quia quamvis gravia & horrenda peccata committat potest tamen poenitentiam agere, & sic salutem consequi. Respondeo primo: contradictionem implicat dicere aliquem servari posse absque illa obedientia quæ ad salutem necessaria est. Secundò justificatus in gravia peccata prolapsus salvati non potest, quamdiu in eo statu manet. Nam cùm peccatum mortale committimus, tunc non secundum *spurium ambulamus*, sed aberrans a via illa quæ

ad salutem dicit, & ingredimur spatiisam viam
qua in exitium adducit: & per consequens, si pro-
grediamur in ea ad vitæ finem, necessariò peribi-
mus. Absit autem ut hoc de homine justificato
peccante venialiter dicamus. Cùm enim nostra fi-
des, poenitentia, & bona opera iis nævis, quæ verè
peccata, sed in electis per D E I gratiam venialia
sunt, commaculentur, cùmque credendo, poenitentiam
agendo, & bona opera faciendo, secundum
spiritum ambulemus, & in arcta illa via, quæ ad
salutem dicit progrediamur, non solum possu-
mus in eo statu manere, & salutem consequi: sed
etiam necesse est ut in eo statu, hoc est, in statu ju-
stitiae imperfectæ, & peccatorum venialium (quæ
vitare conamur sed non possumus) commixtione
maculata perseveremus, modò salutem consequi
velimus. Non quod hæc justitiae imperfectio ad fa-
ludem utilis aut necessaria sit; nam è contrario pla-
nè inutilis, imò damnsa & secundum rigorem ju-
stitiae mortifera est; sed quia durante hac vita ab ea
plenè liberari non possumus, seu quod eodem re-
dit, quia hæc imperfectio est inseparabilis conditio
justitiae illius in qua perseverare tenemur. Nam
hic ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus:
postquam autem advenerit quod perfectum est, tunc
quod ex parte est, abolebitur. 1. Cor. 13. 9. & 10.

II. Dices secundo: nullus Sanctorum assequi potest
eam obedientiæ perfectionem ad quam assequen-
dam sufficietes gratiæ vires a Deo concessas habet.
Omnes enim pii fatentur, se potuisse plura bona
opera facere, quam actu fecerunt, & plura peccata
vitare, quam actu vitarunt. Ergo etiam sub foedera-
gratiæ obligamur ad plus prestandum quam pre-
stare

flare possumus. Respondeo primit: contradictionem implicat dicere aliquem absolutè id præstare non posse, ad quod præstandum sufficientes gratiæ vires haber. Secundò non solum illi defectus obedientia nostræ qui physiæ inevitabiles sunt, hoc est, quos neque naturæ, neque gratiæ viribus vivere possumus, sed etiam illi qui moraliter inevitabiles sunt, hoc est, qui non nisi summa cum modestia & difficultate vitari possunt, si in re leviori accidunt, si que in nobis sit verum & sincerum studium eos vitandi, ex Dei gratia & misericordia nobis sunt veniales: & proinde non obligamur strictè & præcisè ad eos vitandos sub periculo aeternæ damnationis.

At (inquieris) si verum & sincerum studium eos defectus vitandi adhibuissimus, eos actu vitassemus. Respondeo: id non sequitur. Nam in piis studiis aut conatus bene agendi sibi adjunctam habet debilitatem quandam mentis & voluntatis ad constanter operandum, ex qua sepe accidit ut opus aliquod, v. g. oratio, magna cum attentione & fervore inchoetur, & paulo post ex negligencia, culpabili quidem, sed per Deum in gratiam velali, vana cogitatio irrepatur, iterumque statim relicitur, & sic opus illud debito modo consumetur.

S E C T I O I I.

An bona renatorum opera, ex Evangelicorum sententia, sint peccata mortalia? & an simpliciter ac absolute sint peccata?

1. T posteriori questioni supra proposita; plenè respondeam, doctrinam nostrorum Theologorum de nævis, qui bonis nostris operibus adhærescant, tribus assertionebus breviter, sed perspicue proponam.

2. *Assertio prima: Quamvis bona renatorum opera, simpliciter & absolute, ex nostrorum Theologorum sententia, peccata essent, non tamen inde id sequeretur, quod Adversarii ex nostra doctrina colligunt, viz. omnia renatorum bona opera esse peccata mortalia.* Ratio est: quia quamvis nostri Theologi doceant omnia peccata esse ex se, & sua natura, mortalia, non tamen docent omnia peccata secundum administrationem providentiz divinæ in iis puniendis sub foedere gratiæ esse mortalia; sed contrà leviores renatorum offensas esse peccata per Dei gratiam & misericordiam venialia affirmant: & inter leviores renatorum offensas nævos, qui bonis renatorum operibus adhærescant, expressè connumerant, ut patet ex parte i. hujus Disputationis, sect. 2. §. 11.

3. *Assertio secunda: Bona renatorum opera, ex*
nostris

mostrorum Theologorum sententia, non sunt simpli-
citer & absolutè loquendo peccata, sed tantum se-
cundum quid & quodam respectu. Ratio est: quia
habent omnia, quamvis non perfectè & in summo
gradu, quæ ad moralem actionis bonitatem essen-
tialiter requiruntur. Sunt enim bona: 1° quoad ob-
jectum, quia versantur circa rem licitam & lege
divina prescriptam. 2° quoad principium, quia
sunt ex fide, & vero DEI amore. 3° quoad finem,
quia ad DEI gloriam referuntur. Et 4° quoad cir-
cumstantias, quia debite circumstantiae in iis fa-
ciendis observantur. Dicuntur tamen mala &
peccati labia aspersa secundum quid, & quodam
respectu, quia quedam ex his requisitis non iis in-
sunt eo perfectionis gradu, quo secundum rigorem
legis inesse debent. v. g. quamvis sicut ex fide &
charitate, non tamen sunt ex fide simpliciter &
absolutè firma, nec ex charitate cum fervorem
habente, quem lex requirit.

Nam caritas nostra non tantum imperfecta 4.
est comparata, seu respectu charitatis quam in pa-
tria habituri sumus, ut somniat Bellarminus lib. 4.
de justif. cap. 17. sed etiam absolutè, in se, & cal-
pabiliter imperfecta est, ut patet tum ex rigore il-
lius precepti diliges DOMINUM DEVM
tum ex toto corde tuo. & ex tota anima tua. & ex
tota cogitatione tua, tum ex manifestissimo Augu-
stini testimonio, qui epist. 29. ad Hieronymum sic
scribit. Plenissima caritas qua non possit augeri,
quondam hic homo vidit, est in nomine. Quandiu
autem augeri potest, proficit illud quod minus est,

quam debet, ex virtute est: ex quo virtus non est justus in terra, qui faciat bonum & non peccet: ex quo virtus non justificabitur in conspectu DEI omnis universus: propter quod vitium quantumlibet profectum, necessarium est nobis dicere, dimittit nobis debita nostra.

At dicet aliquis: Si nostris bonis operibus deest aliquid, quod ad eorum perfectionem lex requirit, sunt simpliciter mala, & nullo modo bona. Nam actio bona esse non potest nisi in se habeat omnis quae ad bonitatem moralem actionis requiruntur, iuxta illud Dionysii dictum, quod in Scholasticis celebre est, Bonum est ex *integra causa*, malum ex *quovis defectu*. Respondeo: non potest actio esse moraliter bona, & a Deo acceptabilis sub ratione veritatis & filialis obedientie, nisi omnia requisita habeat in specie, seu in aliquo gradu, potest tamen esse isto modo bona, quamvis non habeat omnia in summo perfectionis gradu, quem lex divina requirit. Et hoc sensu verum est illud, Bonum est ex *integra causa*. Illud autem quod sequitur malum est ex *quovis defectu*, non de *defectu graduali*, sed de *defectu specifico* intelligendum est. Est autem *defectus specificus*, seu *essentialis*, quando aliquid ex requisitis ad bonitatem moralem actionis, nullo modo, seu in nullo gradu actioni inest; ut v. g. cum non procedit ex debito principio, aut non refertur in debitum finem. *Defectus graduialis* est, cum omnia requisita insunt actioni *secundum speciem*, et si non secundum eam *perfectionem individualis*, quam lex secundum rigorem suum considerata requirit:

ut v. g. cum actio procedit ex debito principio, sed minus perfecto, aut cum refertur ad debitum finem, sed non cum tanta intentionis puritate & perfectione, quantum lex ex rigore iustitiae requirit. Actus priori modo defectuosus ita est malus, ut simpliciter bonus esse non possit. At si posteriori tantum modo defectuosus sit, verè & propriè, licet imperfectè bonus est, ut ex confirmatione assertio-
nis terza magis patebit.

Tertia assertio: potest actus aliquis verè bo-
nus & D E O secundum foedus gratiæ nobiscum
agenti gratus esse, quamvis imperfectè bonus &
alpercione aliqua peccati commaculatus sit. Hanc
assertionem oppono durissimæ & rigidissimæ
quorundam Pontificiorum assertioni, qua nullum
actum peccati labo aspersum, seu culpabili de-
fectu laborantem, posse bonum actum appellari, aut D E O gratum esse affirmant. Vide Vas-
quezium in 1^{am} 2^{is} disput. 70. Vegam in Concil.
Trident. lib. 11. cap. 27. Beccanum in Summa par-
te 2. tract. 1. cap. 5. quest. 3. Bellarum in lib. 4.
de justif. cap. 17. & Suarezium lib. 12. de di-
vina gratia, cap. 4. 5. 6. & sequentibus. Hi enim
assertionem illam mordicus tacentur, sed contra
manifestissimam veritatem, ut ex sectione sequen-
ti patebit.

S E C T I O III.

An bonitas & malitia moralis in uno & eodem actu sint compossibles?

ENTENTIA nostra de
conjunctione aut compo-
bilitate bonitatis & mali-
tiae moralis in eodem ac-
limerito ab Adversariis,
ut nova & absurdā dam-
natur.

2. Primò enim Augustinus loco citato sectione
precedenti apertè asserit charitatem nostram, que
verè & propriè virtus est, defectu culpabili labo-
rare, & Gregorius moralium lib. 35. cap. ultimo,
dicit mala nostra, id est, peccata esse pura mala, &
bona nostra opera nequaquam posse esse pura bona.

3. Secundò, quidam Theologi Pontificii non so-
lum putarunt *defectum gradualium*, de quo solo nos
hic ab Adversariis dissentimus, sed etiam *defectum*
specificum bonæ intentionis, aut debitum cir-
cumstantiarum, cum bonitate morali actionis con-
sistere posse. Nam Iacobus Almainus tract. 1. mo-
ralium, cap. 12. & cum eiuscentiores quidam
Pontificii, unum & idem opus exterius propter
duos fines, unum bonum, alterum malum, ad
quos refertur, posse esse simul bonum & malum
docuerunt. Willielmus de Bello Monte (ut refert
Almainus loco citato) existimavit non solum idem
opus

opus extertus, sed etiam eundem actum interiorem voluntatis, posse esse ex diverso fine simul bonum & malum; hoc est, ex uno fine ad quem referuntur bonum, & ex alio malum. Cajetanus tom. 3. opusc. respons. 13. eundem actum voluntatis posse simul esse bonum ex objecto, & malum ex fine, vel aliqua alia circumstantia, & proinde in eodem actu posse simul conjungi bonitatem & malitiam moralem affirmavit.

Tertio, Vasquez, Suarez, & Bicanus licet Almaini, Cajetani & aliorum sententiam de compossibilitate bonitatis & malitiae moralis in eodem actu damnent, aperte tamen fatentur hominem aliquem eodem momento quo uno actu opus bonum facit, posse alio actu peccare venialiter, & proinde bonitatem & malitiam moralem esse compossibilis in eodem subiecto, & in eodem temporis momento, quamvis non in eodem actu. Vasquez loco supra citato, id est, disput. 70. in 1° m 2° cap. 3. dicit opus misericordiae, quod quis ex vero virtute fine exercet, retinere suam bonitatem morale, quamvis occasione illius operis subrepas quidam inanum glorie, aut superbie affectus. Item posse esse in eodem homine alium charitatis & cuiuscunque alterius virtutis ex vero fine virtutis cum alterius inanis gloria, aut alterius peccati venialis. Bicanus parte 2. Summa tract. 1. cap. 5. quest. 3. 5. 2. & 17. scribit voluntatem moriendi pro Christo non ideo esse nullius meriti aut dignitatis, quod ad illam levu intentio vanae gloriae accedit. Suarez lib. 12. de divina gratia, cap. 4. 5. 12. affirmit eum qui simul cum alterius fidei interna habet voluntatem confitendi illam prop-

4.

ter

*ter bonorem humanum, licet in hoc peccat penaliter,
non tamen annullere meritum internae fidei.*

5. Ex hac Adversariorum doctrina validum & effi-
cax argumentum pro nostra sententia colligi potest.
Si enim is qui bonum opus facit, potest dici justus
Deoque gratus & acceptus, quamvis eodem mo-
mento, quo illud facit, peccatum committat, cur
non etiam potest homo opus bonum faciens, esse
Deo gratus, quamvis non solum eodem momento,
sed etiam eodem actu peccet? Nam non minus
turpis & peccati reus est, qui uno actu benè, & alio
malè agit, quam is qui uno & eodem actu benè
agit, & peccat. Et confirmatur, quia non est ab-
surdum, ex Adversariorum sententia, neque con-
tradictionem implicat, unum & eundem hominem
simul & eodem tempore, bene agere & peccare,
esse bonum & malum, esse præmio & poena dignum.
Ergo, neque contradictionem implicat di-
cere eundem actum hominis, justi esse bonum &
malum moraliter, præsertim cum ex nostra senten-
tia sit simpliciter ac absolutè bonus, & tantum se-
cundum quid malus.

6. Respondebunt Adversarii: non esse parem ra-
tionem, idque quia actus bonus ex superveniente
actu malo, non inficitur, nec minimum gradum ma-
litiae contrahit, ut loquitur Vasquez loco citato:
& proinde potest quis ab eo denominari & ha-
beti bonus, quamvis ab alio actu coexistente de-
nominetur malus. At actus ille, cui intrinsecè in-
hèret aliqua malitia moralis, ab ea ita inficitur et
viciatur, ut nullo modo bonus sit, et proinde agens
simpliciter malus, et nullo modo bonus ab eo de-
nominandus est.

Hac responsio non satisfacit. Primo enim prava intentio agentis, sive ea precedat actum bonum, sive eum comitetur, est vitium actionis. Nam agens qui ex unica intentione eaque bona, viz. ex intentione gloriae divinae actum bene inchoavit, accedente intentione vanorum gloriae, eum male continuat. Nam tunc propter duos fines, unum bonum, aliud malum agit, hoc est, agit et ex intentione gloriae divinae, et ex intentione gloriae suae. At agere ex mala intentione, est manifestum vitium actionis. Ergo impudenter negant Adversarii bonum actum vitiari ex supervenienti intentione aut affectu inanis gloriae. Secundo, id quod agentem vitiatur, ejus actionem etiam vitiatur, Deoque minus gratam efficit: At actus ille supervenientis vitiatur et inficit agentem, ut omnes fatentur. Ergo, &c. Ratio propositionis est, quia actus moralis valorem & dignitatem accipit a conditione operantis, ut expressè docent Bellarminus, lib. 5 de luctis. cap. 12. §. Praterea, & §. Secunda ratio. Suarez lib. 12. de divina gratia cap. 14. §. 14. Valsquez in 1^{am} 2° tom. 2. disput. 216. cap. 2. & Valent. tom. 2. disput. 8. quest. 6. punct. 3. col. 1170 & 1171. Ergo imminuta dignitate operantis, minuitur etiam dignitas actus, hoc est, si agens peccando venialiter mereatur esse D E O minus gratus, actus bonus quem ille elicit dum peccat erit etiam ex se minus D E O gratus, & per consequens maculam aut labem contrahit ex coexistente actu peccati. Tertiò ad bonitatem moralem actuum religionis, ut v. g. actuum orationis, gratiarum actionis, aut susceptionis alicujus sacramenti, requiritur ut mens nostra non evagetur aut distrahatur per mundanas cogitationes. Ergo illis

super

supervenientibus actis religionis ex bona intentione, & cum debitiss circumstantiis inchoatus visitatur, & culpabilem defectum contrahit. Quartò, actus peccati mortalis coexistens cum actu moraliter bono, quamvis sit actus realiter ab eo diversus, non solum eum vitiat, sed etiam totam ejus moralē dignitatem tollit, ut docent Adversarii communiter. Vide Suarezium lib. nuper citato cap. 4. §. 12. Ergo peccatum veniale actui bono superveniens eum aliquo modo vitiat, ejusque dignitatem aliquo modo tollit. Respondent Adversarii illud fieri per accidens: quia peccatum mortale destruit gratiam inherentem, sine qua nec ipse agens, nec ejus actus, D E O gratus esse potest. Sed hoc effugium facile confutatur, quia quamvis D E V S in homine peccante mortaliter habitum gratia conservaret (quod est possibile, ut supra monui parte 1. sect. 7.) tamen actus ille bonus, cui adjunctus est actus mortaliter malus, nullo modo D E O gratus esset: & per consequens actus malus per se, & ex sua natura, derogat valori, & dignitati actus boni, cum quo coexistit. Quintò, Gregorius magnus, loco supra citato loquens de pravis intentiōnibus & affectionibus, quæ optimis nostris actionibus se interserunt, & admiscent, duo dicit. Primo nostra bona opera ob earum admisionem, non esse *para bona*, hoc est, esse impura, vitiosa, & labe peccati aspersa. Vnde Bellarminus lib. 4. de Iustif. cap 21. dicti illius Gregoriani hanc rationem reddit, quia (inquit) fieri non potest ut non aliquando subrepas aliquid, quo bona aliqua opera visitentur. Nota illud visitentur. Nam Bellarminus contra Suarezii, & aliorum sententiam finetur bona

bona opera per adjunctos actus malos vitiari, immo contra suam ipsius sententiam, quam illic evetur, concedit opera aliqua posse esse bona, quamvis sint vitiatae & peccati labi aspersa. Secundò ex eo quod nostra opera impura & vitiata sint, colligit Gregorius non remanere salutis locum, si districtè a Deo judicemur. Verba ejus notatu digna sunt. Fatendum (inquit) est igitur quod rectam quidens intentionem nostram, qua soli DEO placere appetit, nonnunquam intentio minus recta, qua de donis Dei placere hominibus querit, insidiando comitatur. Si autem de his divinitus districtè discutimur, quis inter ista remanet salutis locus, quando & mala nostra pura mala sunt: & bona, qua nos habere credimus, pura bona esse nequaquam possunt?

Quartò, multi ex Adversariis nostris, bonis re-
natorum operibus culpabilem imperfectionem
& injustitiam quandam attribuunt. Estius in 2.
Sent. dist. 41. s. 4. sub fine, quorundam Pontifi-
ciorum sententiam (quam ipse non damnat, sed
aliis doctioribus expendendam relinquit) de con-
junctione bonitatis & malitiae moralis in eodem
actu sic exprimit: aliud (inquit) est hominem in
aliquo opere peccare, aliud vero ipsum opus peccatum
esse. Nam & justi in iis operibus, quae indubitate
bona sunt, saepe numero peccant, dum iis se aliquous
vel concupiscentia, vel negligentia, vel alienum le-
bitioris circumstantia ad integratem boni operis re-
quisitum defectus admiscetur, uti contingit in oratione
prolixiore ad Deum, in concione ad populum, in studio
scriptorum literarum; aliisque ejusmodi. Quo respo-

8.

xisse uidetur Gregorius quando in fine Moralium
sit, bona qua nos habere credimus, prout bona esse ne-
quaquam posse.

Andreas Vega lib. 11. in Concil. Trident. cap. 40.

9. Multi (inquit) quae nunc sunt bona opera, & justa,
& meritoria, ad eam sanctitatem & puritatem ex-
alta, qua Deo deberemus servire, quamque Deus a no-
bus possit ex rigore exigere, tunc propter suam boni-
tatem, tunc propter eximia sua in nos beneficia, verè
vitia essent, & mala opera, & injustitia. Non so-
lum enim verum est, vitam quorumvis justorum mul-
tius peccatis venialibus jugiter sordidari & deturpa-
ri: sed ipsa etiam perfectorum opera, a bonitate illa
longè deficere, qua decebat nos Deum solere, laudare
& honorare. Sunt quippe multis imperfectionibus,
quoad hic vivisur, conjuncta: neq; tam pura, neque
tam sancta & ferventia, quam magnitudo divina bo-
nitatis & beneficentiae in nos exigeret. Et cum Deus
modò propter eximiam suam in nos dulcedinem & su-
avitatem, ne ad culpam quidem venialem eos nobis de-
ficiat & imperfectiones imputet, possit tamen cul-
pa cui nobis tribuere, si distinet, & prater suavitatem suam,
& benicitatem, nobiscum vellet agere.
Et infra ibidem, Propterea Gregorius affimat, omne
meritum virtutis nostræ, virtutem esse: quia nullum
opus nostrum tam pure, tam sancte, tam ferventer,
tam divinæ ex parte perfectè sit a nobis, quam fieri de-
bet, ne Deo iuxta magnitudinem sue bonitatis &

Justus

sumus in nos beneficiorum serviremus, & quam ipse a nobis posset exigere, si vellet districte judicare. Denique ultimis verbis istius capituli concludit, multa nunc fieri a nobis bona opera, & abique nulla macula peccati, quia tamen, si Deus districte velles nobiscum agere, vita & injustitia essent, ac mala & non bona, probarentur.

Franciscus Costerus in Enchir. controvers. cap. 6. 10.
pag. 246. editionis Coloniensis ann. 1589 sic scribit,
Facendum est (inquit) nonnulla justorum opera, subinde non ea puritate evitescere, quia leves saltem maculas contrahant, aut pulvere venialium peccatorum aspergantur. Distrahimus enim in orationibus, irripit in ante gloria conferenti elemosynam, negligenter, obiterque multa perficimus. Et infra de homine iustificato faciente opera, bona quidem, sed impura & imperfecte bona sic differit. Ita quod est filius Dei opera sancta facit, ut filius Adae operibus bonis admissus pulveres & imperfectiones. Proinde non sequitur iustitiam internam non esse mundam, Deoque gratiam, eò quod opera non sunt mundissima, siquidem munditatem & bonitatem suam operata bona ab interna iustitia hauriunt; impuritatem a concupiscentia. Itaque ut pistor sua artus imperitus esse iudicari non debet, si rem aliquam, ab alio impeditus minus eleganter pinxerit; ita nec ex operibus minus perfectius, interna iustitia perfectio pondatur debet, cum imperfectionis causa non sit iustitia, sed innata concupiscentia.

Quinto doctrina Bellarmini, Suarezii, & aliorum

rum, qui aetatis renatorum culpabili aliqua imperfectione inquinatos nullo modo D E O gratos & acceptos esse affirmant, multum derogat, Primum singulari & paterno amori Dei, quo filios suos in Christo adoptatos prosequitur. Alienum enim est ab illa ejus benignitate, ob involuntarios istos & ~~moraliter~~ inevitabiles defectus, optima filiorum suorum opera, quae illi cum timore & tremore, nec non ex serio ei placendi studio faciunt, aversari, damnare, & pro meritis peccatis habere. Secundo derogat *efficacia intercessionis Christi*. Nam ex ea sequitur renatorum opera imperfecte bona non posse DEO per Christi intercessionem commendari (ea enim opera quae simpliciter & absolutè sunt peccata DEO commendari non possunt) eorumque hostias, quae in se aliquid habent, propter quod minus acceptabiles sint, non posse fieri *acceptabiles Deo per Iesum Christum*, 1. Pet. 1. 5. At certè hoc absurdum & impium dictu est. Quis enim crediderit Christi intercessionem non posse efficere, ut pater ille misericordiarum & D B V S omnis consolationis, 2. Cor. 1. 3. modicam filiorum suorum obedientiam, quasi plenam acceptet, utque defectus illos ac nevos nostro obsequio adhuc rescentes, ita condonet, ut nihil bonorum operu, quae facim', valori aut bonitati morali ob eos in gratiosa ejus estimatione decadat? Quis crediderit clementissimum illum D E I agnum, aut non velle, aut non posse iis opem ferre, qui cum gemitu & lachrymis ad pedes ejus provoluti rogant ut imperfectam suam obedientiam patri suo commendet? Quis crediderit gratiosum illum dominum, qui exaudiuit patrem lunatici clamantem, *Crede
Domino*

Domine, succurre incredulitati mea, Marc. 9.24. nunc
sorda aure eorum suspiria & preces audire, qui ip-
sum humillime orant, ut id per sua merita & inter-
cessionem supplere dignetur, quod eorum fidei,
poenitentiae, & gratitudini summo cum dolore de-
esse agnoscunt. Tertio derogat eorum consolationis,
qui, dum actus religionis a Deo prescriptos exerceant,
sibi non satisfaciunt, & proinde se Deo multo minus
satisfacere credunt. Si enim iis dicas omnes obe-
dientiae & religionis actus, qui culpabili aliquo
defectu aut macula coinquinati sunt, esse mera pec-
cata, illi statim apud te concludent se nunquam
DEO debitum obsequium præstissem, & conse-
quenter se in certe & manifeste damnationis statu
esse. Hoc incommunum ad quamplurimos, iudic ad
optimos Christianos pertinet. Quis enim ex eo-
rum numero qui sanctissimi habentur se in dilectione
DEI satis servidum esse sentit? Quis in timore
DEI se sepiissime remissum esse non agno-
scit? Quis tali ac tanta patientia afflictiones sustinet,
qualem ac quantam lex DEI exigit? Quis in pre-
cibus semper est attentus & assiduus? Cui non iespe
inter orandum obrepunt dubitationes de exaudi-
tione, pravæque cogitationes? Vnde Croquetius
modernus papista Catechesi 152. non solum profa-
nos & impios, sed etiam illos, qui religiosiores
sunt, multis modis in publicis religionis actibus
exercendis peccare affirmat. Nam (inquit) prates
fabulas, prates discursus, & oculos vagos, si deterio-
ra non sunt, nihil fere cernitur. Non deerunt for-
tasse nonnulli paulo religiosiores, sed inter eas tantus
est temor, tanta distractio, ut supplicantes feie alium
nihil quam peccatum.

12. - Sextò opera virtutum ethicarum ab infidelibus facta non tam verè & propriè bona, neque tam Deo grata sunt, quam opera a fidelibus ex vera fide & sincero Dei amore, sed cum culpabili aliquo defectu facta. At priora opera quamvis valde defectuosa sint, tamen ex sententia Adversariorum, non sunt mera peccata, immò verè & propriè bona sunt. Ergo multò minus dicendum est opera defectuosa fidelium esse mera peccata.

13. - Septimò, *timor servilis*, & *attritio*, quæ est dolor de peccatis ex hoc timore proveniens, sunt ex Adversariorum sententia, actus moraliter boni, quamvis culpabili defectu, eoque specifico, & substanciali laborent. Ergo impudenter negant actus graduali aliquo defectu coquinatos posse esse moraliter bonos. Nuvi Adversarios constanter asserere defectus illos, qui sunt in his actibus non esse culpabiles, variisque effugiis uti, ut rationes in contrarium allatas declinent. Proinde brevem digressionem de culpabili defectu attritionis & timoris servilis huic ultimæ sectioni attexam.

Digressio

DISCERNENDI ETIQUETTA DE CULPABILI DEFECTU ACTUUM TOMI I.

Digressio de culpabili defectu actuū timoris servilis, & attritionis que ex eo oritur.

RIMO igitur quod ad timorem servilem attinet, in eo duo considerari possunt, viz. **timor pena, & servilis illius timor,** de quibus sic scribit Estius in 3. Sent. dist. 34. s. 6. **In timore servili dno consideranda sunt, timor & servilis: quorum alterum bonum est, alterum malum. Bonum est enim timere penam, malum vero serviliter timere, id est, ita timere malum penam, ut nondum amerit bonum iustitiae.** Eodem etiam modo de timore servili differunt reliqui Scriptores Pontificii. Nam Suarez lib. 2. de divina gratia cap. 21. s. 20. dicit timorem penae qui includit conditionem servilem esse primum, & Valent. tom. 3. disput. 2. quest. 2. punct. 3. dicit timorem servilem, ut servilem esse malum. Imò ipse Thomas. 2^a 2ª quest. 19. art. 4. dicit timorem servilem, in quantum servilis est, contrariari charitati, item, timorem servilem esse secundum substantiam bonum, sed servilitatem eius esse malum.

Ex his sic argumentor: Timor servilis includit in se aliquid moraliter malum, viz. servilitem, quæ est culpabilis defectus, ut Adversarii

omnes docent. Ergo verum est, quod dixi sectione precedenti. actum timoris servilis culpabili novo, seu defectu inquinatum esse. Respondet ipse Thomas, & cum eo Bellarminus lib. 2. de poenitentia, cap. ultimo, Estius loco citato & altius, servilitatem nullo modo includi in actu timoris servilis, nec esse defectum ei intrinsecum, sed contra esse defectum extrinsecum, qui afficit hominem timentem non vero ipsum timoris actum. Nam actus (inquit) quo quis timet poenam est quidem in se licitus (quia sicut licet amare beatitudinem amore concupiscentie, ita licet odiisse & timere miseriam ei contrariaam) sed est in subiecto culpabili & defectuoso; hoc est, existit in eo, qui ex amore sui timet poenam, & non ex amore Dei timet culpam. Vnde Bellarminus loco citato. Itaque (inquit) quis serviliter timeret, malus est, quia pluris facit poenam, quam culpam sed timor ipse non est malus, sed bonus: quia non ideo ille est malus, quia vehementer timeret poenam, sed quia non verbenter timeret culpam.

3. Ut hoc effugium Adversariis præcludamus, utque ostendamus timorem servilem, ex quo oritur attrito, in se & quoad substantiam suam esse servilem, querimus ex Adversariis an omnis poenæ timor sit licitus & laudabilis? Respondet Suarez disputatione 1. de spe sect. 4. s. 6. poenam dupliciter posse timeri: Primo moderata est secundum rectam rationem propriæ veræ malitiam quam in se habet. Secundum immoderatam, et ultra mensuram: est & rationis, ut si pena timetur tanquam maximum, supremum, peccatumque malum: et tunc (inquit) est pravus timor: nam per illum preferit homo malum suum male Dei: unde in

se, non in Deo constituit finem ultimum, quod tunc solum contingit, quando homo plus timet culpam, quam poenam, &c. Idem etiam docet Valent. tom. 3. disput. 2. quest. 2. punct. 3.

Hanc distinctionem ejusque explicationem, quam afferit Suarez, libenter accipio. Primo enim contradicit Bellarmine afferenti loco citato timorem illum, quo quis poenam plus quam culpam timet, esse in se bonum, quamvis is cui hiç timor inest sit malus. Nam Suarez contrà hinc afferit timorem illum in se esse pravum, & inordinatum, quia non fit cum debita moderatione, seu cum justa appreciatione poenæ, eritq; ex nimio amore sui. Secundo quia hæc distinctio causam quam ipse Suarez tutetur jugulat: Nam qui servilem timorem habet, is principaliter timet poenam, *sanguin præcipuum et maximum malum*, probatur antecedens. Primo manifestissimis Thomæ testimonis is enim 2^a 2^a quest. 19. art. 2. distinguit timorem servilem ab initiali in hoc, *quod timor servilis prius sit, initialis vero secundarij poenam respicit, & ibidem art. 6. expressè dicit, timorem poenæ non posse esse servilem, nisi quando poena formidatur sicut principale malum*. Secundo idem probatur evidentissima ratione. Nam qui servilem timorem habet, is aut non omnino timet culpam, aut si eam timeat, solummodo eam timet, *quatenus est causa poenæ*, & sic eam propter poenam timet. Qui autem timet culpam propter poenam, is magis timet poenam juxta regulam, *propter quod unumquodque est tale, illud magis est tales*. Tertio is qui timorem servilem habet, *magis timet quam poenam, immo nihil sequitur timet*

timet ac poenam. Ergo poenam maximè timet. Probatur antecedens, quia non præcipue timet culpam, quatenus est offensa Dei. Hoc enim sine charitate & filiali timore fieri non potest. Qui autem servilem timorem habet, is nondum filialiter ex charitate timet, ut patet ex Lombardo 3. Sent. dist. 34. & Estio ibidem, & ex variis Augustini testimoniis, quæ illic ab iis citantur.

5. Dices primò, hac argumenta niti falsa suppositione. Supponunt enim Pontificios in hac quæstione, quam contra Lutherum de timore servili tractant, loqui de timore servili *formaliter sic dicto*, qui omnino separatus est à timore filiali, & à charitate, quique cum timore filiali coexistere in aliqua persona non potest, cum tamen ipsi loquantur de timore servili *materiâliter et quoad substantiam suam* considerato, hoc est, de timore poenæ absolutè, & generaliter considerato, quatenus est timor poenæ. Nam timor poenæ, imò timor culpæ propter poenam potest esse, & actu est in hominibus sanctissimis, qui quamvis uno aliquo actu timeant culpam propter poenam, idque vehementer, tamen alio actu magis timent culpam seu offensionem Dei propriæ se, & qua talis est.

6. Respondeo istam suppositionem non esse falsam. Primò enim Bellarminus lib. 2. de poenitentia cap. 17. Estius in 3. Sent. dist. 34. §. 5. 6. 7. & 8. & Andreas Vega in Concil. Trident lib. 6. cap. 26. aperte profitentur se loqui de timore servili *formaliter sic dicto*, quo quis ita timet poenam, & culpam propter poenam, ut nullo modo, hoc est, neque actualiter, neque habitualiter timeat culpam propter offensionem Dei, tanquam propter principalem timoris

moris causam. Secundò timor ille poenæ quo quis ita timet poenam, aut culpam propter poenam, ut simul vel habitu, vel actu magis timeat culpam propter Deum offendit, seu propter offenditum Dei, nullam servitatem habet. Nam non est servorum, sed filiorum ita timere poenam, ut magis timeant culpam seu offenditum patris familias. Tertiò Thomas 2^a 2° quest. 19. art. 2. dicit eum qui ad Deum, & ex timore culpæ, & ex timore poenæ convertitur, habere timorem non servitatem, sed iniuriam: quod proculdubio intelligi debet de eo qui ita timet poenam, ut ex imperfecto & debili quodam amore Dei etiam timeat culpam, seu Dei offenditum. Nam qui ita timet poenam, ut ex perfecto amore magis timeat culpam, ille filialiter timet. Vnde Bellarminus loco citato multis Partium testimonis probat hujusmodi poenæ timorem in viris sanctissimis atque adeo in ipsis Martyribus inveniri. Quartò Pontifici loqui debent de timore servili prout, ab Augustino & aliis patribus accipitur. At ab ipsis accipitur pro timore formaliter servili, quo quis solius poenæ metu a peccato abstinet, ut patet ex eorum testimonis, quæ Bellarminus & Estius locis citatis in medium afferunt. Quintò, si Pontifici non loquantur de timore servili formaliter sic dicit, inceptè & ridiculè disputant contra Lutheri assertionem de timore servili. Nam is solum timorem servilem formaliter consideratum damnavit, ut aperte fatetur Bellarminus loco citato.

Dices secundò Pontificios in hac questione 7.
neque loqui de illo timore poenæ, quo quis ita timet poenam, ut simul ex vera charitate magis timeat culpam, neque de illo timore quo homo ch-

ritate destitutus immoderatè timeret poenam tanquam maximū suum malum, sed de timore illo quo quis charitate destitutus timeret poenam moderate, et cum debita appreciatione, hoc est, quo timeret poenam, non ut maximum suum malum, sed simpliciter ut quid malum, et fibi damnosum. Respondeo timere poenam cum debita moderatione & justa ejus appreciatione est timeret eam ut malum secundarium quod non contingit nisi in eo qui charitatem haberet, ut expressè docet Thomas 2° 2° quest. 19. art. 4: & confirmatur quia nemo absque charitate potest Dei gloriam magis amare quam suam beatitudinem. Ergo nec absque ea potest dici offenditum D E I magis aversari quam suam misericordiam. Secundo, qui charitate destitutus est, non præcipue aversatur aut timeret culpam propter offenditum D E I. Ergo præcipue timeret eam propter damnum suum, & proinde timeret eam propter poenam, tanquam propter maximum malum. Nam si non haberet eam pro maximo malo, non præcipue propter eam timeret. Tertio qui servilem timorem habet, is solam poenam per se timeret: nam non timeret offenditum D E I nisi quatenus est causa poenæ. Ergo timeret poenam tanquam malum majus offenditum D E I. Denique ubi absit verus D E I amor, ibi dominatur inordinatus sui amor, qui semper plus timeret *malum suum* quam *malum D E I* (ut loquitur Suarez) hoc est, quam D E I offenditum.

3. Hæc de culpabili defectu in actu timoris servilis, quem illi moraliter bonum, licet non æternæ vita meritorium esse affirmant. Nunc quod atque attentionem ex timore servili conceptam attinet, nullo negotio eam culpabiliter defectuosa esse demonstramus

stramus. Primo quia ex culpabili timore oritur, & proinde ipsa est culpabilis. Secundo quia quamvis versetur circa debitum objectum, hoc est, circa culpam, non tamen semper versatur circa eam sub debito respectu; hoc est, non semper versatur circa eam quatenus est culpa, seu offensa DEI (nam sapè versatur circa eam solummodo quatenus est causa poenæ, & proinde non tam est dolor de culpa quam de poena) aut si sit de culpa quatenus est offensa DEI, non tamen versatur circa eam cum debita appreciatione, hoc est, non est dolor de offensa DEI tanquam de summo malo super omnia detestabili, ut docet Valent. tom. 4. disput. 7. quest. 8. punct. 1. & proinde est dolor de aeterna miseria, quæ peccatori imminet, tanquam de maximo & summo malo. Tertio, si aliquando contingat eam versari circa debitum objectum, sub debito respectu, & etiam cum justa appreciatione, hoc est, si contingat eam esse dolorem de peccato, quatenus est offensa DEI, tanquam de maximo malo (quod fieri posse assertit Toletus in Instruclione sacerdotis lib. 3. cap. 4. §. 6.) non tamen tunc includit firmum propositum vitandi omnia peccata in posterum, quod necessariò requiritur in illo dolore, quem DEVS à nobis exigit, cum jubet ut ad se redeamus per veram poenitentiam. Nam vera poenitentia sine hoc proposito, imò sine reali praxi, & executione hujus propositi, consistere nequit, ut patet ex Ezechiel. 18. 21. 27. 30. Matth. 3. 8. Act. 26. 20. & ipsi Adversarii fatentur, viz. Vasquez in tertiam partem Thomæ tom. 4. quest. 86. art. 2. dub. 4. num. 7. & Valent. loco citato punct. 6. assert.

affert. ultima. Ergo quamvis dolor attritionis
précisè in se consideratus esset bonus (quod tamen
rariissimè accidit, quia plerumque, aut non est de
peccato sub debito respectu, aut non est de eo cum
justa appreciatione) non tamen careret defectu cul-
pabili: idq; quia, quatenus est actus conversionis,
seu poenitentiaz, non plenè satisfacit præceptis a
Deo traditis de poenitentia.

9. Adversarii ut vim hujus ultimi argumenti de-
clinarent uova quædam, & ipso audiui horrenda
dogmata excogitatunt. Nam Navarrus, Victoriz,
& quidam alii (ut testantur Vasquez loco citato
dub. 2, & Valent. loco etiam citato punct. 3.) do-
cuerunt perfectum dolorem de peccatis (qui ne-
cessariò includit propositum vitandi peccata in po-
sterum) non esse sub præcepto, seu nullum præ-
ceptum existare in Scriptura, quo obligamur ad
perfectam contritionem. Melchior Canus in re-
lect. de poenitentia parte 4. quest. 2. conclus. 4.
docet existare in Scripturis præcepta de poeniten-
tia, & perfecta contritione, sed ea non nisi indeter-
minatè et sub disjunctione obligare, ut viz. vel ha-
beamus perfectam contritionem extra sacramen-
tum poenitentiaz, vel certè habeamus attritionem
in usu sacramenti. Denique Gregorius de Valen-
tia, loco citato, punct. 4. afficit. 6, col. 1256. Vas-
quez loco etiam citato dub. 5. & 6. Bicanus tertia
parte Summae tract. 2. cap. 35. quest. 7. & alii mul-
ti docent ipsam perfectam contritionem per se &
determinatè esse sub præcepto, sed dicunt Primò.
nos ex præcepto contritionis non obligari ad ha-
bendam contritionem statim poliquam peccavi-
mus, & consequenter nos posse ad certum tempus
licitè

Sicutē differre poenitentiam nostram. Secundō p̄ceptum contritionis non obligare peccatores in grāvia peccata prolapsos nisi certo quodam tempore, viz. in articulo extremā necessitatis, id est, in periculo mortis (nam de nullo alio particulari tempore, quo obligat hoc p̄ceptum, convenit inter Cadmāos illos fratres) & per consequens eorum dolorem qui tantum attriti, & non contriti sunt, non laborare culpabili defectu, nisi in illo temporis momento, quo p̄ceptum contritionis obligat.

Quod si illis objicias dictum illud Siracidæ (cujus liber apud eos canonicus est) Ecclesiastici s. 8, *ne differas te ad dominum convertere; neque rejicias de die in diem.* Respondent non esse p̄ceptum, sed *consilium*: unde sequitur eos qui statim post peccatum commissum convertuntur ad D E V M, ex Pontificiorum sententia, opus supererogationis facere. Hi furores non confutandi, sed explodendi, aut potius cūm gemitu & lachrymis deplorandi sunt. Interim breviter unico argumento probabo conversionem ad D E V M esse necessariam ex D E I p̄cepto statim post commissum peccatum. Illud sic proponi potest: Nullo momento licet esse in peccato. Ergo tenemur ex D E I p̄cepto statim peccatum relinquere, & consequenter habere veram & perfectam contritionem, sine qua peccatum tolli non potest. Antecedens patet, quoniam cūm peccatum sit per se illicium, contradictionē implicat dicere quod esse in peccato licet. Gregor. de Valentia, loco citato, punct. 4. assert. 1. responſ. ad argum. 3. col. 1245. dum huic argumento occurrere conatur, apertè manus dat, hoc est.

est, concedit peccatorem obligari ad poenitentiam perfectam statim post commissum peccatum. *Tenetur* (inquit) *aliquis* *quovis* *momento* *deservere* *peccatum* *ex* *illo* *codem* *praecepto*, *contra* *quod* *propriis* *peccatum* *illud* *sit*, *in* *quo* *baret*; *non* *autem* *ex* *spes-*
ciali *praecepto* *penitentia*, *ita*, *ut* *si* *non* *statim* *deser-*
tas, *admittat* *speciale* *peccatum* *impunitia*. *At* *si*
tenetur *poenitentiam* *agere*, *&* *per* *veram* *con-*
tritionem *ad* *Deum* *redire*, *habemus* *quod* *volu-*
mus, *viz.* *cum*, *qui* *tantum* *attritus*, *&* *nondum*
contritus *est*, *obligari* *ad* *habendam* *ulteriore* *do-*
loris *spiritualis* *perfectionem*, *&* *per* *consequens*,
eius *dolorem* *culpabili* *defectu* *laborare*.

Vide *si* *placet* *Cajetani* *Summulam*

verbo **CONTRITO**

2. Tempus autem, &c.

F I N I S.

Paragraphus ultimus scđ. 7. partis I.
supra omisſus.

Ex iis quæ dicta sunt manifestè patet ingens esse
discrimen inter mortalia & venialia renatorum
peccata, quoad tria illa effecta, quæ hac sectione, &
scđ. 5. explicavimus. Primo enim quia renati in
procia & conscientiam vastantia peccata prolapſi,
præſtare desinunt eam obedientiam, quam foedus
gratia a nobis exigit, ut necessariam ad consequen-
tia ulteriora gratia dona in hac vita, & ad obti-
nendum beatificam D E I visionem in vita fu-
tura; & quia illi durante hoc statu incapaces sunt
iſtorum beneficiorum, non tantum ex demerito
ſuo, sed etiam secundum sententiam foederis gra-
tia, idcirco ſupra dixi benevolentiam D E I, erga
eos ita ligatam & impeditam eſſe, ut non poſſie
peccata, in quæ lapsi ſunt remittere, aut eos parti-
cipes facere ſpiritualium beneficiorum, quæ in
electos secundum ſpiritum ambulantes conſer-
ſerter, donec per ſingularem, extraordinariam, &
perfekte practicam poenitentiam ad D E V M re-
deant, & omnem bauſmodi malignitatem actionum
ſuorum ex adverſo oculorum Dei amoveant, Iſai. 1. 16.
Praterea durante hoc statu, non ſolū Deo di-
ſplicent peccata ab iis commiſſa, ſed etiam eorum
obedientia, orationes, & gratiarum actiones: imo
nihil ab iis procedere potest, quod pro tunc Deo
gratū & acceptum ſit, Psal. 50. 16. Iſai. 1. 14. 15. Ier.
14. 31. 32. At quādo electi justificati leviora illa pec-
cata ex inadvertentia aut infirmitate committunt,
non desinunt præſtare obedientiam illam, quam foedus
gratia, ut præcisè necessariam ad ſalutem exi-
gi: ſed iis non obſtantibus dicuntur ſecundum

N.

ſpiritum

I3.

Disputatio Theologica.

spiritum ambulare, Rom. 8. 1. *imò & Deum tuto
corde sequi*, 1. Reg. 14. 8. & *incedere in omnibus
mandatis & constitutionibus domini inculpati*,
Luc. 1. 6. *Quamvis igitur levissima peccata ex se
& sua natura, nos reddant incapaces & indignos
gratiae divinae donis; quamvis item ea in se non
solum D E O displiceant, sed etiam meritò effi-
cerè possint, ut universa nostra obedientia fœ-
da sit in oculis Domini, eique penitus displiceat.*
D E V S tamen, qui *non intuetur iniquitatem in
Iacobo, nec afficit perversitatem in Israele*, Numer.
23. 21. *iis non obstantibus imperfectam nostram
obedientiam in Christo acceptat, & oculos suos
a nœvi adhærescentibus quasi avertens, since-
ritatem & humilitatem ejusdem gratiōe intue-
tur, & ex iis complacentiam & oblationem
capit. Secundò quod ad duo reliqua peccati mor-
talis effecta attinet, quamvis ea ex rigore justitiae
consequantur etiam peccata venialia, tamen juxta
providentia divinae administrationem sub fœ-
dere gratiae, nequaquam ea actu consequuntur:
hoc est, electi peccata illa leviora committentes,
neque gratiae inherentis donis privantur, ut faten-
tar omnes, neque presentem aptitudinem ad co-
leste illud regnum ingrediendum amittunt. Primo
enim D E V S peccata illa filiis suis in Christum
crecentibus, et secundum Spiritum ambulantibus,
ad mortis aeternæ reatum non imputat. Secundò
arcana et efficaci sancti sui Spiritus motione sub-
inde eos excitat ad reatum *ex iis contractum ag-
noscedendum et deplorandum*.*

XVII
INDEX

Partium & sectionum hu-
ius Disputationis.

PARS PRIMA.

In qua Evangelicorum sententia de
peccati mortalis & venialis discrimine pro-
ponitur, et variis observationibus, distinctioni-
bus, ac questionum determinationibus explica-
tur, et illustratur.

Scet

QUAM utilis sit hac disputatio ad Pon-
tificiorum doctrinam de humana ju-
stitia perfectione, & meritis ever-
tendam? pag. 1.
An, & quo sensu, Evangelici admittant
partitionem peccati in mortale & ve-
niale? pag. 4.
Proponuntur & confirmantur varie assertio-
nes de discrimine peccati mortalis & ve-
nialis. pag. ii
De quintuplici differentia peccati mortalis
& venialis. pag. 18.
De primo effecto peccati mortalis, hoc est, de
exclu-

INDEX.

exclusione peccantis à favore Dei, ~~de~~
duplici distinctione amoris divini. p. 26.

6. Deum posse eos amare quos prius odis, &
odisse eos quos prius amavis, absq; ulla vel
physica, vel morali voluntatis sua muta-
tione, obiter declaratur. pag. 33.

7. De secundo & tertio effecto peccati mortali,
hoc est, de privatione gratiae, & amissio-
ne presentis aptitudinis ad ingredientium
regnum cœlorum. pag. 38.

INDEX

Pars secunda.

In qua duæ principales differentiæ, quas
Pontificii inter peccatum mortale et veniale assi-
gnant, considerantur et confutantur.

Sec.

1. Pontificiorum sententiæ de peccatis venie-
libus nullo solido fundamento niti. p. 47.

2. De macula peccati: & an macula, quam ve-
niale peccatum post se relinquit, peccantem
à regno cœlesti excludere possit. p. 59.

3. An peccata leuisissima reproborum sint mor-
talia, non solùm ab eventu, sed etiam ex
merito? p. 67.

AN

INDEX.

*An peccata levissima electorum sine mor- 4
talia ex natura sua?* p. 73.

*An peccata leviora, que venialia vocan- 5
tur, sub pena aeterna mortis a Deo prohibi-
beri possint, & an actus sub ea pena infar-
dere operum seu legali prohibitis sint?* p. 77

*An & quatenus malitia in omni peccato, 6
etiam veniali, sit infinita? & an pena
infinita ei respondeat?* p. 83

*An peccatum mortale & veniale in hoc dif- 7
ferant, quod mortale sit ex se irremissibi-
le per ablationem principi remissionis,
hoc est, gratia inherentis; veniale vero sit
ex se remissibile per non ablationem istius
principiis?* p. 87.

ΤΑΤΤΙΩΝ ΤΑΤΤΙΩΝ ΤΑΤΤΙΩΝ ΤΑΤΤΙΩΝ ΤΑΤΤΙΩΝ

Pars tertia.

*In qua considerantur et confutantur fundamentales
differentiae, quas assignant Pontificii inter pec-
catum mortale et veniale.*

*An recte doceant Adversarii offensas in re
leviori commissas non meritis dissolutio-
nem amicis?* p. 102.

N 3

An

Sec

2

INDEX.

2. An peccata que venialia vocantur, sine summa-
pliciter & absoluere leves offensa? p. 109.
3. An peccata venialia sunt contra legem? & an
sunt contra finem legis? p. 112.
4. An simpliciter ac sine adiectione dicendum
sit peccata venialia esse contra D E I le-
gem? p. 115.
5. An peccata venialia repugnant charitati qua
est finis legis? p. 119.
6. An peccata venialia in peccante ponat aver-
sionem à Deo, ut ab ultimo fine? p. 126.
7. An homo justificatus peccando venialiter cō-
stituerat ultimum finem in creaturæ? p. 131.

APPENDIX.

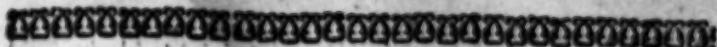
De possibiliitate implendi legem consideratam se-
cundum ēp̄ieic̄iar̄ Evanḡh̄ic̄af̄.

1. **A**N ea legis observatio; quam D E V S
nunc sub fædere grata, ut præcisè ne-
cessariam ad salutem, exigit, sit nobis pos-
sibilis? p. 142.
2. An bona renatorum opera, ex Evange-
licorum sententia, sunt peccata mortalia?

INDEX.

¶ an simpliciter ac absoluē sint pe-
cata? p. 152

An bonitas & malitia moralis in uno & co-
dem actu sint compositibiles? p. 156

Digressio

D E culpabili defectu actuum timoris
servilis, & attritionis qua ex co-
eritur. p. 167

FINIS.

UNIVERSITY
LIBRARY
CAMBRIDGE

